

LEFKOŞA GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN İÇ MEKÂN ÖGELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSİTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

ERGÜL KOŞANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, 2019

ERGÜL KOŞANLAR

LEFKOŞA GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN İÇ MEKÂN
ÖGELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YDÜ
2019

**LEFKOŞA GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN İÇ
MEKÂN ÖGELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSİTİTS
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI**

ERGÜL KOŞANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, 2019

**Ergül Koşanlar: LEFKOŞA GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN İÇ MEKÂN
ÖGELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Nadire Çavuş

**Bu çalışma jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak
kabul edilmiştir.**

Jüri Üyeleri:

Doç.Dr. Zihni Turkan

Danışman, Mimarlık Fakültesi, YDÜ

Doç. Dr. Huriye Gurdallı

Jüri Üyesi, Mimarlık Fakültesi, YDÜ

Yrd. Doç. Dr. Vedat ÇAĞANAĞA

Jüri Üyesi, Mimarlık Fakültesi, LAÜ

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını beyan ederim.

Adı Soyadı: Ergül Koşanlar

İmza:

Tarih: 29.05.2019

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmam süresince, çok değerli tecrübelerini benimle paylaşarak büyük katkı sağlayan, her konuda yardımını ve desteğini esirgemeyerek kıymetli vaktini bana ayıran değerli danışman hocam Sn. Doç. Dr. Zihni Turkan’a emekleri için sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Hayatımın her alanında olduğu gibi eğitimim süresince de desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, gösterdikleri inançla beni cesaretlendiren, annem Zerrin Usluer’e, biricik babam Yaşar Usluer’e ve yoğun çalışmalarım sırasında gösterdiği sabırla yanımda olan sevgili eşim Erol Koşanlar’a çok teşekkür ederim.

Alan çalışmalarında beni yalnız bırakmayarak yanımda olan, canım yeğenim Berkay Usluer’e, her konuda bilgi paylaşımında bulunarak yardımlarını esirgemeyen başta Yrd. Doç. Dr Simge Bardak Denerel ve Yüksek İç Mimar Gaye Anıl olmak üzere çok değerli hocalarım ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Sevgili Babama...

ÖZET

Türk yaşam kültürü ile biçimlenip son şeklini XIX. yüzyılda alan Geleneksel Türk Evleri, Kıbrıs'ın başkenti Lefkoşa'nın tarihi dokusunu bünyesinde barındıran suriçinde de adanın Osmanlı Dönemi eserleri arasında önemli bir yer teşkil etmekte ve tüm olumsuzluklara rağmen halen varlıklarını sürdürmektedirler.

Anadolu'da ve Osmanlı'nın hakimiyet kurduğu diğer coğrafyalardaki Geleneksel Türk Evlerinde olduğu gibi, Lefkoşa Türk Evlerinde de iç mekân öğelerini oluşturan döşemeler, duvar elemanları (kapı, pencere, niş, tepe penceresi, sergen) ve tavanlar, Türk yaşam kültüründeki tarihi geçmişi yansıtmaktadırlar. Lefkoşa'daki iç mekân öğeleri, Kıbrıs'ta yaygın olarak bulunan malzemelerle imal edilmiş, çeşitli geometrik şekillerle biçimlendirilmiş ve süslenmiştir. Diğer bir iç mekân öğesi olan ve evlerin dönemlerinde imal edilmiş mobilya ise Lefkoşa Türk Evlerinde görülmemekte, yalnızca bazı evlerde çok az miktarda mobilya örnekleri (sandık, dolap, şifonyer, sedir, kanepeler, yataklar, sandalyeler, masa, sehpa, ayna), dekoratif obje olarak bulunmaktadır. Çalışmamız kapsamında, özgün durumlarını halen koruyan Lefkoşa Türk Evlerinden seçtiğimiz oniki adet evin iç mekân öğeleri, yerinde gözlem ve incelemelerle irdelenmiş; malzeme, biçim ve süsleme açılarından değerlendirilerek tespitleri yapılmış, günümüzdeki durumlarını gösteren fotoğraflarla da belgelenmiştir.

Çalışmamızda yer alan evlerinin iç mekân öğelerinin, malzeme, biçim ve süslemeleri ile ilgili yaptığımız değerlendirmeler, Geleneksel Türk Evi karakteristiklerine sahip olan Lefkoşa Türk Evlerinin iç mekân öğelerinin de ortak özelliklere sahip olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs; Lefkoşa; Suriçi; Türk Evi; iç mekân

ABSTRACT

Traditional Turkish Houses, taking shape with the Turkish life culture and reaching its final form in the XIX. Century, have an important place among the Ottoman Period architectural works in the island, especially within the walled city of Nicosia, the capital of Cyprus, which embodies the historical texture of the city, and still survive despite all negativities.

Just like in the Traditional Turkish Houses in Anatolia and in other geographical areas where the Ottomans reigned, the floors, wall elements (door, window, niche, skylight, and shelf) and ceilings, which constitute the interior elements of Nicosia Turkish Houses, reflect the history of Turkish life culture. The interior elements in Nicosia were constructed with local materials in abundance in Cyprus, and were geometrically shaped, and ornamented. Furniture, another interior element produced during the periods of the houses, cannot be observed in Nicosia Turkish Houses. Only a small number of furniture samples (chest, wardrobe, dressing table, divan, couch, bed, chair, table, coffee table, and mirror) exist as decorative objects. Twelve houses selected from among the Nicosia Turkish Houses still preserving their authentic forms were examined for their interior elements, through onsite observation and study within the scope of this research. They were assessed for their materials, forms, and ornaments, recorded, and documented with photographs showing their present day state.

The assessments made in relation to the material, form, and ornamentation of the interior elements of the above mentioned houses revealed the conclusion that interior elements of the Nicosia Turkish Houses, which carry the characteristics of the Traditional Turkish Houses, have common characteristics.

Keywords: Cyprus; Nicosia; Walled city; Turkish House; interior space

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	ix
ŞEKİL LİSTESİ	x

BÖLÜM 1: GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.2 Araştırmanın Yöntemi	2

BÖLÜM 2: GELENEKSEL TÜRK EVİ

4

BÖLÜM 3: GELENEKSEL TÜRK EVİ'NDE İÇ MEKÂN ÖGELERİ

3.1 Döşeme	12
3.2 Duvar Ögeleri	13
3.2.1 Kapı	16
3.2.2 Pencere	17
3.2.3 Niş	19
3.2.4 Tepe Penceresi	21
3.2.5 Sergen	21
4.2.6 Ocak	22
3.3 Tavan	23

BÖLÜM 4: LEFKOŞA XIX. YÜZYIL EVLERİNDE İÇ MEKÂN ÖGELERİ

4.1 Derviş Paşa Konağı	29
4.1.1 Döşeme	30
4.1.2 Duvar Ögeleri	32

4.1.3 Tavan	40
4.2 Kadı Menteşoğlu Konağı	42
4.2.1 Döşeme	43
4.2.2 Duvar Ögeleri	45
4.2.3 Tavan	55
4.3 Kütüphane Sok. No:8 (Saçaklı Ev)	58
4.3.1 Döşeme	59
4.3.2 Duvar Ögeleri	61
4.3.3 Tavan	67
4.4 Yunus Emre Enstitüsü Binası	70
4.4.1 Döşeme	71
4.4.2 Duvar Ögeleri	72
4.4.3 Tavan	79
4.5 İdadi Sok. No:14 (İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası)	82
4.5.1 Döşeme	83
4.5.2 Duvar Ögeleri	84
4.5.3 Tavan	90
4.6 İdadi Sok. No:7 (Naci Talat Vakfı Binası)	91
4.6.1 Döşeme	92
4.6.2 Duvar Ögeleri	93
4.6.3 Tavan	101
4.7 Lüzinyan Evi (Osmanlı Konağı)	104
4.7.1 Döşeme	105
4.7.2 Duvar Ögeleri	107
4.7.3 Tavan	115
4.8 Bohcalian Konağı	119
4.8.1 Döşeme	120

4.8.2 Duvar Ögeleri	122
4.8.3 Tavan	130
4.9 Zahra Sokak No.4	132
4.9.1 Döşeme	132
4.9.2 Duvar Ögeleri	134
4.9.3 Tavan	139
4.10 Derviş Paşa Sok. No:17 (Hasder Binası)	141
4.10.1 Döşeme	142
4.10.2 Duvar Ögeleri	144
4.10.3 Tavan	152
4.11 Derviş Paşa Sok. No: 4 (Fransız Kültür Derneği Binası)	155
4.11.1 Döşeme	156
4.11.2 Duvar Ögeleri	158
4.11.3 Tavan	162
4.12 Selimiye Mahallesi, Kuyumcular Sok. No:4 (Mosaic Lokanta)	164
4.12.1 Döşeme	165
4.12.2 Duvar Ögeleri	166
4.12.3 Tavan	171
4.13 Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde Mobilya.....	174

BÖLÜM 5: DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

KAYNAKÇA	187
-----------------------	------------

EKLER

Ek 1: 1881 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritasında Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri.....	193
Ek 2: 2009 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritasında Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri.....	194

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1: Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri Değerlendirme Tabloları	180
Tablo 4.2: Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri Değerlendirme Tabloları	181
Tablo 4.3: Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri Değerlendirme Tabloları	182

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1: Çadır plan ve görünüşü	4
Şekil 2.2: Sofasız plan tipi	5
Şekil 2.3: Dış sofalı plan tipi.....	6
Şekil 2.4: İç sofalı plan tipi	6
Şekil 2.5: Orta sofalı plan tipi	6
Şekil 2.6: Geleneksel Türk Evi’nde çıkma	7
Şekil 2.7: Geleneksel Türk Evi’nde oval planlı sofa.....	8
Şekil 2.8: Geleneksel Türk Evi’nde oda	9
Şekil 2.9: Geleneksel Türk Evi’nde merdiven	10
Şekil 2.10: Geleneksel Türk Evi’nde avlu	11
Şekil 3.1: Türk Evinde döşemenin yapımı.....	13
Şekil 3.2: Türk Evinde minderler.....	13
Şekil 3.3: Türk Evi’nde döşeme.....	13
Şekil 3.4: Türk Evi’nde dolap	14
Şekil 3.5: Türk Evi’nde dolap örnekleri	15
Şekil 3.6: Safranbolu Evi’nde kapı tokmak örneği	16
Şekil 3.7: Türk Evi’nde oda kapısı.....	17
Şekil 3.8: Türk Evi’nde pencereler	18
Şekil 3.9: Türk Evi’nde pencere kanatlarının açılma türleri	18
Şekil 3.10: Türk Evi’nde kafesli pencere	19
Şekil 3.11: Türk Evi’nde tepe penceresi	20
Şekil 3.12: Türk Evi’nde külahlı ocak	21
Şekil 3.13: Safranbolu Evi’nde yüklük.....	21
Şekil 3.14: Safranbolu Evi’nde sergen.....	22
Şekil 3.15: Türk Evi’nde korniş	22
Şekil 3.16: Türk Evi’nde ocak, yüklük ve nişler	23

Şekil 3.17: Konya Evi’nde ters tavan uygulaması	24
Şekil 3.18: Ters tavan kesit ve detayı.....	24
Şekil 3.19: Türk Evi’nde düz tavan.....	24
Şekil 3.20: Düz tavan detayı	24
Şekil 3.21: Türk Evi’nde tekne tavan	25
Şekil 3.22: Türk Evi’nde kırlangıç tavan	25
Şekil 3.23: Kırlangıç tavan detayı	25
Şekil 3.24: Türk Evi’nde çıtakari tavan	26
Şekil 3.25: Türk Evi’nde künde kari tavan	26
Şekil 3.26: Türk Evi’nde aplik tavan	27
Şekil 3.27: Türk Evi’nde kalemişi tavan	27
Şekil 3.28: Türk Evi’nde eğmeçli ahşap işi	28
Şekil 4.1: Derviş Paşa Konağı	30
Şekil 4.2: Derviş Paşa Konağı alt kat sofası	30
Şekil 4.3: Derviş Paşa Konağı alt kat sofa eyvanı	30
Şekil 4.4: Derviş Paşa Konağı merdiveni	31
Şekil 4.5: Derviş Paşa Konağı üst kat sofası	32
Şekil 4.6: Derviş Paşa Konağı üst kat sofa eyvanı	32
Şekil 4.7: Derviş Paşa Konağı üst kat holü	32
Şekil 4.8: Derviş Paşa Konağı Başoda zemini	32
Şekil 4.9: Derviş Paşa Konağı ışık mekânı.....	33
Şekil 4.10: Derviş Paşa Konağı pencere ve korkuluğu.....	34
Şekil 4.11: Derviş Paşa Konağı’nda duvar nişi.....	34
Şekil 4.12: Derviş Paşa Konağı’nda sergen	35
Şekil 4.13: Derviş Paşa Konağı’nda raf	35
Şekil 4.14: Derviş Paşa Konağı üst kat sofa kapısı.....	36
Şekil 4.15: Derviş Paşa Konağı üst kat sofa pencereleri	37

Şekil 4.16: Derviş Paşa Konağı üst kat hol kapısı	38
Şekil 4.17: Derviş Paşa Konağı Başoda kapısı	38
Şekil 4.18: Derviş Paşa Konağı Başodası	39
Şekil 4.19: Derviş Paşa Konağı Başodasında camlık kanatlı niş	39
Şekil 4.20: Derviş Paşa Konağı Başodada lambalık nişi	40
Şekil 4.21: Derviş Paşa Konağı işlik mekânının tavanı	40
Şekil 4.22: Derviş Paşa Konağı üst kat oda tavanı.....	41
Şekil 4.23: Derviş Paşa Konağı Başoda tavanı	41
Şekil 4.24: Kadı Menteşoğlu Konağı	43
Şekil 4.25: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat sofa döşemesi	43
Şekil 4.26: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat oda döşemesi	43
Şekil 4.27: Kadı Menteşoğlu Konağı merdiveni	44
Şekil 4.28: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat sofa döşemesi	44
Şekil 4.29: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda döşemesi	44
Şekil 4.30: Kadı Menteşoğlu Konağı işlik mekânı	45
Şekil 4.31: Kadı Menteşoğlu Konağı zemin kat oda kapısı	46
Şekil 4.32: Kadı Menteşoğlu Konağı'nda gotik kemerli pencere	47
Şekil 4.33: Kadı Menteşoğlu Konağı üst katta sofa yönüne açılan oda kapısı	48
Şekil 4.34: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda kapısı	49
Şekil 4.35: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda pencereleri	50
Şekil 4.36: Kadı Menteşoğlu Konağı'nda duvar nişi	51
Şekil 4.37: Kadı Menteşoğlu Konağı'nda pervaz	52
Şekil 4.38: Kadı Menteşoğlu Konağı Başoda kapıları	53
Şekil 4.39: Kadı Menteşoğlu Konağı Başoda pencereleri	53
Şekil 4.40: Kadı Menteşoğlu Konağı Başodada lambalık nişi.....	54
Şekil 4.41: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat sofa tavanı	55
Şekil 4.42: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat sofa eyvanı	55

Şekil 4.43: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat oda tavanı	56
Şekil 4.44: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda tavanı	57
Şekil 4.45: Kadı Menteşoğlu Konağı Başoda tavanı	57
Şekil 4.46: Saçaklı Ev	58
Şekil 4.47: Saçaklı Ev alt kat sofa zemini.....	59
Şekil 4.48: Saçaklı Ev alt kat oda zemini.....	59
Şekil 4.49: Saçaklı Ev merdiveni	53
Şekil 4.50: Saçaklı Ev üst kat sofa zemini	60
Şekil 4.51: Saçaklı Ev üst kat oda zemini	60
Şekil 4.52: Saçaklı Ev Başoda zemini	61
Şekil 4.53: Saçaklı Ev işlik mekânı.....	62
Şekil 4.54: Saçaklı Ev alt kat oda kapısı	62
Şekil 4.55: Saçaklı Ev alt kat oda penceresi	63
Şekil 4.56: Saçaklı Ev’de kepenk.....	63
Şekil 4.57: Saçaklı Ev’de kemerli niş	63
Şekil 4.58: Saçaklı Ev revaklı sofaya açılan oda kapıları	64
Şekil 4.59: Saçaklı Ev dikdörtgen planlı oda pencereleri	65
Şekil 4.60: Saçaklı Ev’de kare planlı odada duvar nişleri	65
Şekil 4.61: Saçaklı Ev dikdörtgen planlı odada duvar nişleri	66
Şekil 4.62: Saçaklı Ev dikdörtgen planlı odada lambalık nişi	66
Şekil 4.63: Saçaklı Ev Başoda kapısı.....	67
Şekil 4.64: Saçaklı Ev Başodası.....	67
Şekil 4.65: Saçaklı Ev kaplamalı alt kat oda tavanı	68
Şekil 4.66: Saçaklı Ev alt kat oda tavanı.....	68
Şekil 4.67: Saçaklı Ev’de makasla taşınan üst kat oda tavanı.....	69
Şekil 4.68: Saçaklı Ev Başoda tavan kaplaması	69
Şekil 4.69: Yunus Emre Enstitüsü Binası	70

Şekil 4.70: Yunus Emre Enstitüsü Binası alt kat sofası	71
Şekil 4.71: Yunus Emre Enstitüsü Binası alt kat odası	71
Şekil 4.72: Yunus Emre Enstitüsü Binası merdiveni	72
Şekil 4.73: Yunus Emre Enstitüsü Binası üst kat sofası	72
Şekil 4.74: Yunus Emre Enstitüsü Binası üst kat odası	72
Şekil 4.75: Yunus Emre Enstitüsü Binası alt kat sofa.....	73
Şekil 4.76: Yunus Emre Enstitüsü Binası işlik mekânının kapısı.....	74
Şekil 4.77: Yunus Emre Enstitüsü Binası oda kapısı.....	74
Şekil 4.78: Yunus Emre Enstitüsü Binası oda penceresi	75
Şekil 4.79: Yunus Emre Enstitüsü Binası eyvan kapısı	76
Şekil 4.80: Yunus Emre Enstitüsü Binası üst kat oda kapısı	76
Şekil 4.81: Yunus Emre Enstitüsü Binası sofa eyvanı pencereleri	76
Şekil 4.82: Yunus Emre Enstitüsü Binası'nda niş	77
Şekil 4.83: Yunus Emre Enstitüsü Binası'nda sergen.....	78
Şekil 4.84: Yunus Emre Enstitüsü Binası Başodası	78
Şekil 4.85: Yunus Emre Enstitüsü Binası Başodada lambalık nişi.....	79
Şekil 4.86: Yunus Emre Enstitüsü alt kat sofa tavanı	80
Şekil 4.87: Yunus Emre Enstitüsü alt kat oda tavanı	80
Şekil 4.88: Yunus Emre Enstitüsü üst kat sofa tavanı	81
Şekil 4.89: Yunus Emre Enstitüsü üst kat eyvan tavanı	81
Şekil 4.90: Yunus Emre Enstitüsü Binası Başoda tavanı	81
Şekil 4.91: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası.....	82
Şekil 4.92: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası alt kat sofa döşemesi	83
Şekil 4.93: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası merdiveni	84
Şekil 4.94: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat döşemesi	84
Şekil 4.95: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi avluya açılan camekân.....	85
Şekil 4.96: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi zemin kat oda kapısı	85

Şekil 4.97: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası alt kat oda penceresi	86
Şekil 4.98: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi'nde duvar nişi	87
Şekil 4.99: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi'nde dolap	87
Şekil 4.100: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat oda kapısı	87
Şekil 4.101: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat oda penceresi	88
Şekil 4.102: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası Başoda kapısı	89
Şekil 4.103: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası Başodası	89
Şekil 4.104: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası sofa tavanı	90
Şekil 4.105: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat tavanı	90
Şekil 4.106: Naci Talat Vakfı Binası	91
Şekil 4.107: Naci Talat Vakfı Binası alt kat sofa zemini	92
Şekil 4.108: Naci Talat Vakfı Binası alt kat oda zemini	92
Şekil 4.109: Naci Talat Vakfı Binası merdiveni	93
Şekil 4.110: Naci Talat Vakfı Binası üst kat döşemesi	93
Şekil 4.111: Naci Talat Vakfı Binası'nda camekân	94
Şekil 4.112: Naci Talat Vakfı Binası alt kat oda kapısı	95
Şekil 4.113: Naci Talat Vakfı Binası mutfak kapısı	95
Şekil 4.114: Naci Talat Vakfı Binası alt katta pencere açıklıkları	96
Şekil 4.115: Naci Talat Vakfı Binası'nda camlık kanatlı duvar nişleri	97
Şekil 4.116: Naci Talat Vakfı Binası'nda duvar nişi	97
Şekil 4.117: Naci Talat Vakfı Binası'nda dolap	97
Şekil 4.118: Naci Talat Vakfı Binası üst katta oda kapısı	98
Şekil 4.119: Naci Talat Vakfı Binası çıkmalı sofa	99
Şekil 4.120: Naci Talat Vakfı Binası üst kat oda pencereleri	99
Şekil 4.121: Naci Talat Vakfı Binası'nda camlıklı vitrin	100
Şekil 4.122: Naci Talat Vakfı Binası Başodası	101
Şekil 4.123: Naci Talat Vakfı Binası alt kat sofa tavanı	102

Şekil 4.124: Naci Talat Vakfı Binası alt kat oda tavanı.....	102
Şekil 4.125: Naci Talat Vakfı Binası üst kat sofa tavanı	103
Şekil 4.126: Naci Talat Vakfı Binası Başoda tavanı	103
Şekil 4.127: Lüzinyan Evi.....	104
Şekil 4.128: Lüzinyan Evi alt kat sofa döşemesi	105
Şekil 4.129: Lüzinyan Evi merdiveni.....	105
Şekil 4.130: Lüzinyan Evi üst kat sofa zemini.....	106
Şekil 4.131: Lüzinyan Evi üst kat eyvan zemini.....	106
Şekil 4.132: Lüzinyan Evi Başoda zemini	107
Şekil 4.133: Lüzinyan Evi camlı bölme.....	107
Şekil 4.134: Lüzinyan Evi alt kat oda kapısı.....	109
Şekil 4.135: Lüzinyan Evi gotik kemerli camekân	109
Şekil 4.136: Lüzinyan Evi alt kat oda penceresi	109
Şekil 4.137: Lüzinyan Evi çıkmalı sofa eyvanı	110
Şekil 4.138: Lüzinyan Evi’nde duvar nişi.....	111
Şekil 4.139: Lüzinyan Evi’nde tepe penceresi.....	112
Şekil 4.140: Lüzinyan Evi’nde ocak	112
Şekil 4.141: Lüzinyan Evi Başoda kapısı	113
Şekil 4.142: Lüzinyan Evi Başoda pencereleri	113
Şekil 4.143: Lüzinyan Evi’nde duvar nişleri ve ocak	114
Şekil 4.144: Lüzinyan Evi’nde şebeke.....	114
Şekil 4.145: Lüzinyan Evi alt kat sofa tavanı	115
Şekil 4.146: Lüzinyan Evi alt kat oda tavanı	116
Şekil 4.147: Lüzinyan Evi üst kat sofa eyvanı tavanı	117
Şekil 4.148: Lüzinyan Evi oda tavanı	117
Şekil 4.149: Lüzinyan Evi Başoda tavanı	118
Şekil 4.150: Bohcalian Konağı	119

Şekil 4.151: Bohcalian Konağı alt kat sofa döşemesi	120
Şekil 4.152: Bohcalian Konağı merdiveni	121
Şekil 4.153: Bohcalian Konağı üst kat sofa döşemesi	121
Şekil 4.154: Bohcalian Konağı Başoda döşemesi.....	122
Şekil 4.155: Bohcalian Konağı avluya açılan camekânlar.....	123
Şekil 4.156: Bohcalian Konağı alt kat oda penceresi.....	124
Şekil 4.157: Bohcalian Konağı'nda lambalık nişi.....	124
Şekil 4.158: Bohcalian Konağı üst kat sofa kapısı.....	125
Şekil 4.159: Bohcalian Konağı üst kat oda kapısı.....	126
Şekil 4.160: Bohcalian Konağı üst kat oda pencereleri	127
Şekil 4.161: Bohcalian Konağı'nda ahşap camlık kanatlı duvar nişi.....	127
Şekil 4.162: Bohcalian Konağı Başoda kapısı	128
Şekil 4.163: Bohcalian Konağı Başoda pencereleri.....	129
Şekil 4.164: Bohcalian Konağı başodasında oymalı raf	129
Şekil 4.165: Bohcalian Konağı alt kat sofa tavanı	130
Şekil 4.166: Bohcalian Konağı üst kat sofa tavanı	131
Şekil 4.167: Bohcalian Konağı Başoda tavanı.....	131
Şekil 4.168: Zahra Sokak No.4	132
Şekil 4.169: Zahra Sokak No.4 alt kat sofa zemini.....	133
Şekil 4.170: Zahra Sokak No.4 merdiveni	133
Şekil 4.171: Zahra Sokak No.4 çıkmalı odanın döşemesi	134
Şekil 4.172: Zahra Sokak No.4 mutfak kapısı	135
Şekil 4.173: Zahra Sokak No.4 zemin kat oda penceresi.....	135
Şekil 4.174: Zahra Sokak No.4 kapaklı duvar nişi	136
Şekil 4.175: Zahra Sokak No.4 çıkmalı oda kapısı.....	137
Şekil 4.176: Zahra Sokak No.4 çıkmalı oda pencereleri.....	138
Şekil 4.177: Zahra Sokak No.4 üst kat odada duvar nişi	138

Şekil 4.178: Zahra Sokak No.4 sofa eyvanının tavanı	139
Şekil 4.179: Zahra Sokak No.4 üst kat sofa tavanı	140
Şekil 4.180: Zahra Sokak No.4 çıkmalı odanın tavanı	140
Şekil 4.181: Hasder Binası.....	141
Şekil 4.182: Hasder Binası alt kat sofa zemini	142
Şekil 4.183: Hasder Binası merdiveni.....	143
Şekil 4.184: Hasder Binası üst kat sofa döşemesi.....	144
Şekil 4.185: Hasder Binası gotik kemerli camekân	145
Şekil 4.186: Hasder Binası alt kat oda kapısı.....	146
Şekil 4.187: Hasder Binası alt kat oda penceresi	147
Şekil 4.188: Hasder Binası’nda duvar nişi.....	148
Şekil 4.189: Hasder Binası’nda C-S kıvrımlı duvar nişi.....	148
Şekil 4.190: Hasder Binası alt kat sofaya açılan tepe pencereleri	148
Şekil 4.191: Hasder Binası üst kat oda kapıları	149
Şekil 4.192: Hasder Binası üst kat sofası	150
Şekil 4.193: Hasder Binası giyotin tipindeki üst kat oda pencereleri	150
Şekil 4.194: Hasder Binası’nda çift kapaklı duvar nişi.....	151
Şekil 4.195: Hasder Binası Başodası	152
Şekil 4.196: Hasder Binası sofa tavanı	152
Şekil 4.197: Hasder Binası zemin kat güney-batıdaki oda tavanı.....	153
Şekil 4.198: Hasder Binası’nda ahşap tavan.....	154
Şekil 4.199: Hasder Binası Başoda tavanı	154
Şekil 4.200: Fransız Kültür Derneği Binası	155
Şekil 4.201: Fransız Kültür Derneği Binası alt kat sofa zemini.....	156
Şekil 4.202: Fransız Kültür Derneği Binası merdiveni.....	157
Şekil 4.203: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat çıkmalı sofa zemini.....	157
Şekil 4.204: Fransız Kültür Derneği Binası’nda camekân.....	158

Şekil 4.205: Fransız Kültür Derneği Binası zemin kat oda pencereleri.....	159
Şekil 4.206: Fransız Kültür Derneği Binası kapaklı dolap	160
Şekil 4.207: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat oda kapısı	160
Şekil 4.208: Fransız Kültür Derneği Binası çıkmalı üst kat sofa.....	161
Şekil 4.209: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat oda pencereleri.....	162
Şekil 4.210: Fransız Kültür Derneği Binası zemin kat sofa tavanı	163
Şekil 4.211: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat sofa tavanı	163
Şekil 4.212: Mosaic Lokanta Binası	164
Şekil 4.213: Mosaic Lokanta Binası alt kat sofa döşemesi.....	165
Şekil 4.214: Mosaic Lokanta Binası merdiveni	165
Şekil 4.215: Mosaic Lokanta Binası üst kat sofa döşemesi	166
Şekil 4.216: Mosaic Lokanta Binası zemin kat oda kapısı	167
Şekil 4.217: Mosaic Lokanta Binası sofa penceresi	168
Şekil 4.218: Mosaic Lokantada lambalık nişi	168
Şekil 4.219: Mosaic Lokanta çıkmalı oda kapısı	169
Şekil 4.220: Mosaic Lokanta üst kat sofa pencereleri.....	170
Şekil 4.221: Mosaic Lokantada camlık kanatlı duvar nişi	171
Şekil 4.222: Mosaic Lokantada çift kapaklı duvar nişi.....	171
Şekil 4.223: Mosaic Lokanta alt kat sofa tavanı	172
Şekil 4.224: Mosaic Lokanta üst kat sofa tavanı.....	172
Şekil 4.225: Mosaic Lokanta oda tavanı	173
Şekil 4.226: Derviş Paşa Konağı'nda sandık	174
Şekil 4.227: Derviş Paşa Konağı'nda dolap.....	175
Şekil 4.228: Mosaic Lokanta'da şifonyer	175
Şekil 4.229: Saçaklı Ev'de sedir	176
Şekil 4.230: Saçaklı Ev'de kanepe.....	176
Şekil 4.231: Derviş Paşa Konağı'nda yatak.....	177

Şekil 4.232: Derviş Paşa Konağı'nda sandalye.....	177
Şekil 4.233: Saçaklı Ev'de masa.....	178
Şekil 4.234: Kadı Menteşoğlu Konağı'nda konsol tipinde masa.....	178
Şekil 4.235: Derviş Paşa Konağı'nda sehpa	178
Şekil 4.236: Saçaklı Ev'de sehpa	178
Şekil 4.237: Mosaic Lokantada ayna	179
Şekil 4.238: Saçaklı Ev'de ayna.....	179

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türklerin Orta Asya'daki çadır yaşamlarından itibaren Türk yaşam kültürü ile biçimlenip gelişen ve son şeklini XIX. yüzyılda bulan Geleneksel Türk Evleri, konut mimarisi literatüründe önemli bir yere sahiptir. Türk Evleri, genellikle az katlıdır, iki katlı olan evlerde ise esas yaşam katı üst kattadır. Sofasız, Dış Sofalı, İç Sofalı ve Orta Sofalı olmak üzere plan tipleri, Türk Evi'nin en önemli karakteristiğini teşkil etmektedir (Eldem, 1954). Türk Evinde sofa, odaların açıldığı bir dolaşım alanı olması yanı sıra, ev halkının buluşma ve ortak yaşam fonksiyonlarını gerçekleştirdiği evin önemli bir ortak alanıdır. Odalar, çok işlevli bir kullanıma sahiptirler ve yatma, oturma, günlük işler ile yakın misafirleri kabul gibi işlevleri barındırırlar. Boyutu, konumu ve süslemeleri ile evlerin en önemli odası olan Başoda, ayrıca evin en çok hava ile ışık alan, manzara gören ve Türk yaşam kültüründe önemli olan konukların ağırlandığı odadır. Cumbalar, Türk Evlerinin üst katlarından bazen oda, bazen de cephe boyunca sokağa çıkma yaparak sokak dokularına biçim verirler. Göçebe yaşamdan itibaren Türkler için önemli olan toprakla yakın ilişki, evlerde avluyu önemli kılmıştır. Avluda, çiçek, sebze, ağaç yetiştirilmiş ve su mimarisi öğeleri ile de bu faaliyetler desteklenmiştir. Genel olarak yalın cephe düzenine sahip evlerde, kiremit kaplı eğimli çatılar, geniş ahşap saçaklarla kuşatılmıştır (Turkan, 2018).

Geleneksel Türk Evi, Kıbrıs'ın 1571-1878 yılları arasındaki Osmanlı Dönemi'nde de adanın başkenti olan Lefkoşa'nın tipik ev karakterini teşkil etmiştir. Araştırmamız kapsamındaki Lefkoşa tarihi kent dokusunda yer alan Türk Evleri, Kıbrıs'ın Osmanlı Dönemine ait Türk mimari eserleri arasında önemli bir yere sahiptirler ve halen Lefkoşa Suriçinin tarihi sokak dokusunu oluşturmaktadırlar. Genellikle iki katlı ve taş, ahşap ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiş olan bu evlerin tamamı, plan tipleri, yalın cepheleri, sokağa taşan çıkmaları, kiremit kaplı eğimli çatıları ve geniş ahşap saçakları ile Geleneksel Türk Evi karakteristiklerini taşımaktadırlar.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Evlerin yapımlarından itibaren geçirdikleri uzun yıllar içerisindeki doğal yıpranmaları, önceleri Kıbrıs'taki siyasi olumsuzluklar nedeni ile yaşanan nüfus hareketleri ile oluşan konut ihtiyacı neticesindeki yoğun kullanımları ve daha sonraki demografik yapı değişimi ile gerçekleşen kötü kullanım, bilinçsiz tadilatlar yanı sıra devletin ekonomik ve idari erk yetersizlikleri, Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin hızla tahrip ve yok olmalarını gündeme getirmiştir. Osmanlı Dönemi XIX. yüzyıl Lefkoşa Evleri hakkında yapılmış ve yapılmakta olan farklı araştırmalar bulunmakla birlikte, evlerin özellikle iç mekân öğelerini oluşturan, döşeme, duvar, tavan ve mobilyadan ibaret öğelerini detaylı bir şekilde irdeleyip belgeleyen bir çalışmanın olmaması araştırmamızı özgün ve önemli kılmaktadır. Böylece çalışmamız, Lefkoşa Türk Evlerinin iç mekân öğeleri ile ilgili ilk yapılmış araştırma olarak konu hakkında ileride yapılacak çalışmalara kaynak teşkil edecektir.

Çalışmamızda, Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin iç mekân öğelerini oluşturan döşeme, duvar, tavan ve mobilyalarının; malzeme, biçim ve süsleme açılarından yerinde gerçekleştirilen gözlemler ve detaylı incelemelerle benzer ve farklı yönlerinin tespiti de yapılarak, ortak özelliklerinin ortaya çıkarılması ve belgelenmeleri hedeflenmiştir.

Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin iç mekân öğeleri konusunda araştırma yapmak üzere, Lefkoşa Suriçi tarihi dokusundaki tamamına yakını XIX. yüzyıl sonu ile tarihlenen evlerden, günümüze kadar en iyi şekilde korunarak ve restore edilerek gelen oniki adet ev seçilerek tezimize konu edilmiştir. Bu evlerin iç mekân öğelerini oluşturan döşeme, duvar, tavan ve mobilyalarının malzeme, biçim ve süsleme açısından irdelenmesi de araştırmamızın kapsamını oluşturmuştur.

1.2 Araştırmanın Yöntemi

Tez çalışmamıza, nitel çalışma yöntemiyle öncelikle Geleneksel Türk Evi kavramı ve karakteristikleri ile ilgili literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Evlerin plan tipleri, cephe özellikleri, cumbaları, sofaları, odaları, merdivenleri ile avluları detaylı biçimde konuyla ilgili; dergi, kitap, makale, yorum, tez çalışmaları ve görseller kullanılarak araştırılmıştır.

Daha sonra, çalışmamız kapsamında yer alan evlerle ilgili bilgi toplamak için Lefkoşa Türk Belediyesi, KKTC Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü ile Kıbrıs Vakıflar İdaresinde görevli restorasyon ve onarım çalışmalarını yürüten mimarlarla görüşülerek, evlerin yapım tarihleri ve yapım tarihlerinden itibaren günümüze gelen süreç içerisindeki kullanımları, geçirdikleri restorasyon ve onarım çalışmaları ile ilgili bilgiler alınmıştır.

Alan çalışmamıza ait evler, Kıbrıs'taki Geleneksel Türk Evleri rneklerinin günümüzde en çok bulunduğ Lefkoşa Suriinden seçilmiştir. Gerçekleştirdiğimiz alan çalışması ile de araştırmamız kapsamındaki evler, tek tek ziyaret edilerek, iç mekân ögeleri, yerinde gözlemlerle detaylı bir şekilde incelenmiş ve farklı özellikleri ile belgelenmiştir. Günümüze ait fotoğraflamalarla da belgeleme çalışmamız desteklenmiştir.

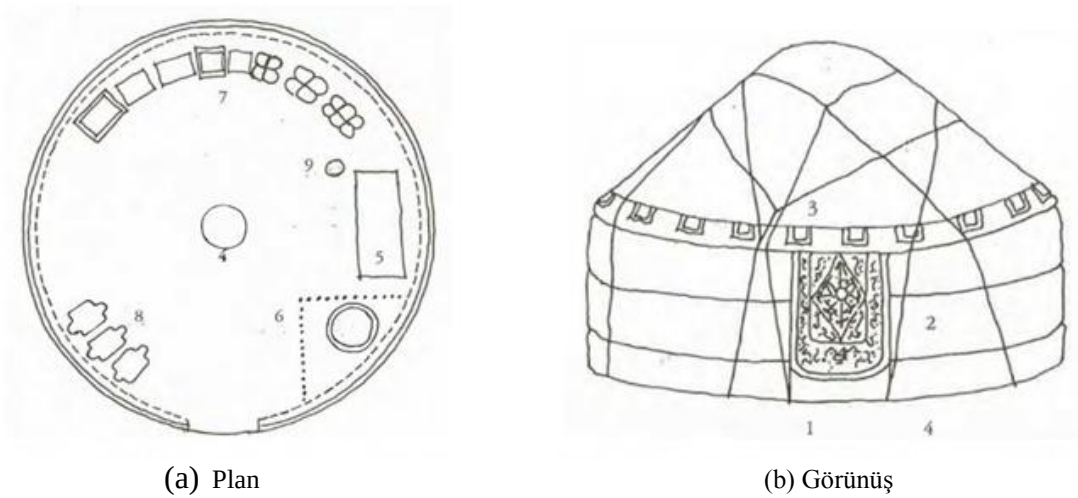
Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri'nin, önemli bir kültür mirasımızı teşkil ettiğ bilinci ile hassasiyetle korunmaları, uygun işlevlerle yaşatılmaları ve Lefkoşa Suriçindeki kent merkezinde yer alan zengin tarihi mozaik içerisinde, adanın turizmine katkı sağlayacak konuma getirilmeleri gerekmektedir. Böylece araştırmamızın, bu kültür mirası evlerle ilgili olarak gelecekte yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmesini umuyoruz.

BÖLÜM 2

GELENEKSEL TÜRK EVİ

“Dünyanın kalbi kapımın dışında atıyor” Pierre Albert

Geleneksel Türk Evi'nin temel oluşumunu teşkil eden Orta Asya'daki çadır, Türklerin tarihteki ilk barınakları olarak görülmektedir. Dairesel planlı olan çadır, çevre duvarları ve tavan olmak üzere iki ana taşıyıcı sistemden oluşmuştur. Ahşap direklerden strüktür oluşturularak keçi ve koyun yünlerinden yapılmış keçelerle kaplanmıştır. Çadırların, Kubbesel örtüsünün tepesinde, doğal havalandırma ve aydınlık sağlamak üzere 2 m. çapında dairesel açıklık bulunmaktadır (Arseven, 1983). Bu açıklık ile ocaktan çıkan dumanın dışarıya atılması sağlanmıştır. Çadırların, Türk yaşam kültüründe, ailenin bütünlüğü açısından da önemli yeri vardır. İç mekân organizasyonunda ortada ısınma, yemek pişirme gibi işlevleri yerine getiren bir ocak vardır ve aile ocağın etrafında bir araya gelir. Ocağın tam arkasında yer alan yüklükte; sandıklar, hurçlar, bohçalar depolanmıştır. Girişin sol tarafında atların koşum takımları, sağ tarafta ise yiyeceklerin depolandığı perde ile ayrılmış bir bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümün hemen yanında çadır sahibinin yatağı, giysilerinin ve araç gerecinin asılı olduğu kazık yer almıştır. Çadırın toprak olan zemini, kilim ve halı ile kaplanmıştır (Küçükerman, 1991), (Şekil 2.1).

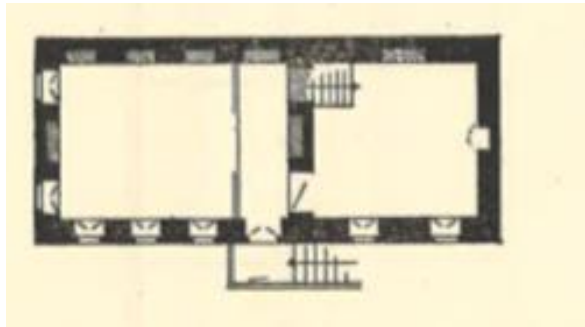
Şekil 2.1: Çadır plan ve görünüşü (Küçükerman, 1991)

Türklerin yerleşik yaşam düzenine geçişi ile birlikte kalıcı bir yapı tarzına dönüşen barınak, Türk Evi'nin ilk şeklini oluşturmuştur. Geleneksel Türk Evi, Türk yaşam kültürüne göre biçimlenip XVII. yüzyılda ortaya çıkmış, XIX. yüzyılda son şeklini almış ve Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde Rumeli ve Anadolu'da benimsenerek gelişmiştir. Özellikle, XIX. yüzyılda, Osmanlı hâkimiyeti altındaki Ortadoğu ülkeleri ve Akdeniz'deki adaların başkentlerinin de tipik evi olmuştur. Türk Evi, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda İstanbul, Bursa ve Edirne'de yaygınlaşmıştır (Turkan, 2007).

Türk Evi genel olarak az katlıdır, zamanla kat adedi artmış fakat esas kat yine tek kalmıştır. Zemin kat; depo, samanlık, ahır, işlik gibi amaçlar için kullanılmıştır. İkamet amaçlı esas kat ise üst kattır ve rutubetten korunması için zeminden 1,5-2 m.'ye kadar yükseltilmiştir. Birçok Türk Evi'nde zemin kat ile birinci kat arasında asma kat özelliğinde bir ara kat daha görülmektedir. Ara kat; strüktür ve plan kurgusu ile bazı örneklerde esas katın devamı niteliğindedir. Misafir odası (Selâmlık) ve diğer ek odalar ara katlarda yer alır. Çatı arası, iyi havalandığı için sebze ve meyve kurutmak için kullanılmıştır.

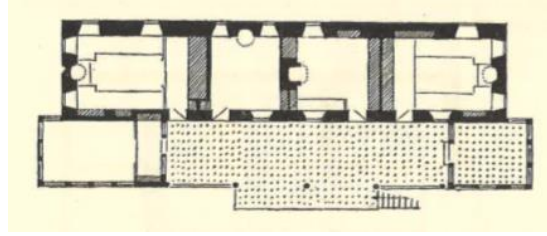
Plan, Türk Evi'nin en önemli karakteristiğini teşkil etmektedir. Plan şeması, odaların sofa ile ilişkisine bağlı olarak çeşitlenmektedir. Sofasız, Dış Sofalı, İç sofalı, Orta Sofalı olmak üzere dört plan tipi kullanılmıştır (Eldem, 1954).

Sofasız Plan Tipi: En ilkel plan tipidir. Yan yana dizilmiş odaların kapıları avluya açılmaktadır. Bu plan tipi sıcak iklim kuşağına hâkim bölgelerde çokça yaygındır (Şekil 2.2).

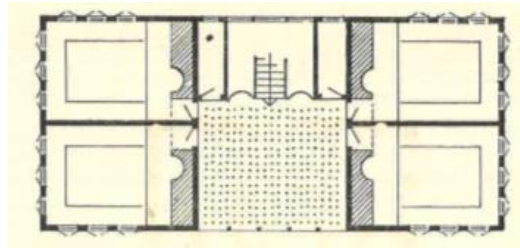
Şekil 2.2: Sofasız plan tipi (Eldem, 1954)

Dış Sofalı Plan Tipi: Yan yana dizilmiş odaların önünde uzanan sofa ile biçim bulmuştur. Plan şekillerinin birinci evresine benzemektedir fakat sofanın eklenmesi ile plan değiştirilmiştir (Şekil 2.3).

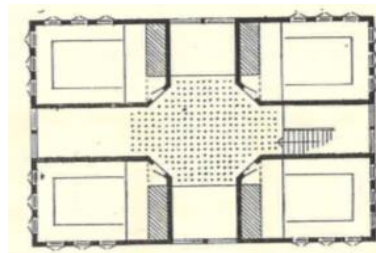
Şekil 2.3: Dış sofalı plan tipi (Eldem, 1954)

İç Sofalı Plan Tipi: Bu plan tipinde odalar sofanın iki yanına dizilerek sofa içte kalmıştır. Bu durumdan dolayı iç sofalı plan tipine ‘karnıyarık’ plan tipi de denilebilmektedir. Daha çok şehirlerde kullanılmıştır ve Türk Evi’nin en yaygın plan tipidir (Şekil 2.4).

Şekil 2.4: İç sofalı plan tipi (Eldem, 1954)

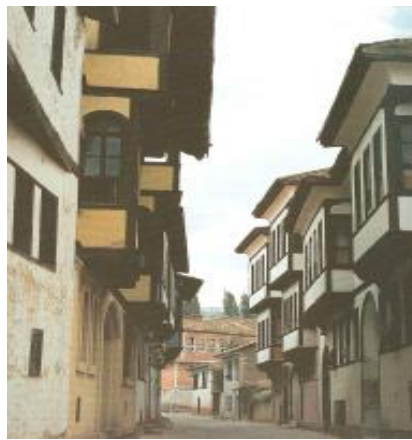
Orta Sofalı Plan Tipi: Sofanın tüm etrafı odalarla çevrilidir. Bu plan tipi XVIII. yüzyıl’dan itibaren öncelikle büyük şehirde uygulanmış daha sonraları yaygınlaşmıştır (Şekil 2.5). Bu kapalı hacmin eyvanlarla dışarı açıldığı örneklerle de rastlanmaktadır. Diğer plan tiplerine nazaran kapalı bir şemadır ve sıklıkla soğuk iklime sahip bölgelerde görülmektedir.

Şekil 2.5: Orta sofalı plan tipi (Eldem, 1954)

Cephe, Geleneksel Türk Evi'nde yalındır. Kiremit kaplı beşik veya kırma çatılar geniş ahşap saçaklarla kuşatılmıştır. Çıkma cephenin en önemli unsurudur ve Türk Evleri'nde Cumba olarak adlandırılmıştır (Şekil 2.6). Çıkma bazen oda boyunca, bazen cephe boyuncadır. Çıkma tipleri, binanın sokaktaki konumuna göre biçim olarak farklılıklar göstermektedirler. Çıkma ile evlerin cephelerinde daha iyi bir perspektif sağlanmış, aynı zamanda da bir nevi saçak vazifesi gören çıkmaların alt kısımları, yağmur ve kardan korunmuştur. Çıkma, sokak dokusunun şekillenmesini sağlayarak, sokağa hareketlilik kazandırmış ve komşuluk ilişkilerini kuvvetlendirmiştir. Sokak düzenindeki bütünlük evlerin ölçeği ile sağlanmıştır. Bir yapının üst katlarından dış mekâna doğru taşan bölümü olarak görülen çıkma, geleneksel Türk toplumunda aile ile toplum arasındaki mahremiyet ilişkisini de anlatmıştır (Sözen ve Tanyeli, 1992). Çıkma, üst kat döşemesinin parçası olan kirişlere konsol olarak taşınmakta, bazen de ahşap payandalarla desteklenmektedir. Cumbalar, yapıdaki durumlarına, yönlerine ve biçimlerine göre üç gruba ayrılmaktadır (Turkan, 2018).

1. Binadaki durumuna göre çıkma: Oda genişliğinde düz çıkma, odadan daha dar yapılan çıkma, kolonlar üzerine çıkma ve köşe çıkma,
2. Yönlerine göre çıkma: Bir yöne taşan çıkma, iki yöne birden taşan çıkma, üç yöne birden taşan çıkma, dört yöne birden taşan çıkma,
3. Formlarına göre çıkma: Düz çıkma, köşeleri pahlanmış çıkma, üç köşeli çıkma, beş köşeli çıkma, dairesel çıkma ve haçvari çıkmadır.

Şekil 2.6: Geleneksel Türk Evi'nde çıkma (Küçükerman, 1995)

Penceler, $\frac{1}{2}$ oranında dikdörtgen formludur. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Anadolu'ya Avrupa'dan gelen Ampir, Art Nouveau gibi akımlarla cephelerde süslemeler görülmeye başlamış; süslemeler, özellikle de saray ve yalılarda çokça rastlanmıştır.

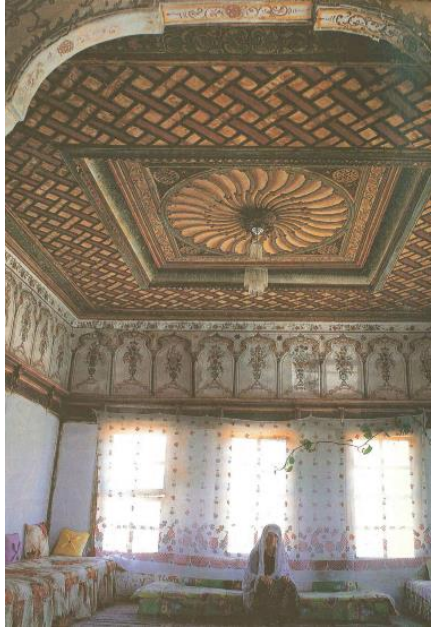
Sofa, Türk Evi'nde odaların arasında, çok yönlü kullanılan bir tür hizmet alanı görevi görmektedir (Şekil 2.7). Odalar sofaya açıldığından aile bireylerinin ortak eylemlerine mekân teşkil etmektedir. Sofa, Türk Evi'nde ailenin buluşma alanıdır, aile fertleri burada buluşup ortak aktivitelerini gerçekleştirirler. İşlev açısından; oturma, yemek yeme, ev içi üretim, bazı bölgelerde de yatma alanı olarak kullanılmaktadır. Bazı yörelerde oda ve avlu arasındaki geçiş mekânı olan sofanın bir köşesinde yemek pişirmek için duvarda ocak bulunmaktadır. Havanın güzel olduğu zamanlarda yemeklerin avluda yenmesi ile de evin içi kokudan ve dumandan da korunmuştur. Yiyecek çuvalları da çoğunlukla sofanın bir kenarında depolanarak saklanmıştır. Göçebe kültüründen beri yaşama yeri doğa ile iç içedir ve bütünleşmiştir; evin en açık, ferah ve rahat yeri yaşama mekânı olarak seçilmiştir; ev içindeki uzak, karanlık, rutubetli ve havasız mekânlar, az kullanılan birimlere ya da kötü olarak algılandığı için göz önünde olması istenmeyen tuvalet ve ahır gibi kullanılışlara ayrılmıştır (Küçükerman, 1991). Bu sebeple sofa Geleneksel Türk kültürünün günlük yaşam için tercih edilen en uygun yerlerinden biri olmuştur.

Şekil 2.7: Geleneksel Türk Evi'nde oval planlı sofa (Kuban, 1995)

Geleneksel Türk Evi'nde iki oda arasında korunmuş sofa eyvanları bulunmaktadır. Bazen eyvan, camekânla, parmaklıklarla veya sofa direklikleri ile ayrılmıştır. Birkaç basamakla sofadan yükseltildiği durumlarda ise yüksek sofa olarak adlandırılmıştır.

Oda, Geleneksel Türk Evi'nin en temel ögesi olarak kabul edilmektedir ve çok amaçlı kullanıma sahiptir. Bu kullanım biçimi Türklerin göçebe yaşamındaki çadırdan yansıyarak yaşam kültüründeki yerini bulmuştur. Odalar; oturma, yatma, çalışma, dinlenme, yemek-yeme, yakın komşu ilişkileri gibi birçok eylemin gerçekleştiği mekânlardır (Şekil 2.8). Geleneksel Türk Evi'nin mevcut kullanma alanlarının insan boyutlarına göre düzenlenmesi için oda içerisinde bir yatay bölünme gerçekleştirilmiştir. Bu yatay sınırı da raf teşkil etmiştir. Sınırın üst tarafı ya tepe pencereleri için kullanılmıştır ya da boş bırakılmıştır, alt tarafı ise elin uzanacağı mesafede olduğu için günlük kullanımlara ayrılmıştır. Evin en önemli odası Başoda'dır. Evin misafir odası olan Başoda, boyutu, konumu, tefrişi ve süslemesi ile diğer odalardan ayrılır. Başoda, evin en çok hava alan, güneş ve manzara gören odasıdır. Oda kare ve dikdörtgen formda olabilmektedir. Odanın giriş bölümüne sekialtı denilmektedir ve odanın zemininden iki ya da üç basamak aşağıdadır. Oda girişine ayakkabıların konulacağı özel dolaplar da yapılmıştır (Küçükerman, 1995).

Şekil 2.8: Geleneksel Türk Evi'nde oda (Küçükerman, 1995)

Merdiven Türk Evi'nde, katlar arasında ulaşımı sağlamaya yönelik mimari bir düşey dolaşım elemanıdır. Genellikle ahşap malzeme ile yapılmaktadır. Merdivenin ilk basamağı sudan zarar görmemesi açısından taştır ve “pabuçluk” ta denilmektedir. Türk Evlerinde gerekli durumlarda bir merdiven sofası oluşturulmaktadır. XIX. yüzyılın sonlarına doğru önem kazanan merdiven sofası kendi başına ayrı bir mekân niteliği kazanmıştır (Kuban, 1995), (Şekil 2.9). Merdivenin dış mekânda olduğu durumlar da bulunmaktadır ve bu merdivenler avludan üst katlara bağlanmak amacıyla yapılmıştır. Merdivenler, çoğunlukla evin ana kapısına dik konumda tasarlanmıştır. Çift kollu merdivenler evin uzun kenarına dik olur ve çıkış noktaları da avluya bakar. Bu nedenle evin girişinden Başodanın kapısına yol düz değil dolambaçlıdır. Bu durum bir güvenlik önlemi olarak düşünülmektedir (Kuban, 1995).

Şekil 2.9: Geleneksel Türk Evi'nde merdiven (Kuban, 1995)

Avlu, Geleneksel Türk Evi'nde, Türklerin göçebe yaşamından itibaren önemli olmuştur. Türklerin yaşamış olduğu meskenlere bakıldığında, hemen hemen hepsi avluludur. Bu anlayış göçebe hayatın yansıması olmuştur. Çadır yaşamından itibaren Türklerin toprakla olan ilişkileri nedeni ile evlerde avlu önemlidir. Bazı günlük işlerin yapıldığı yer olan avluda, çiçek, sebze, ağaç yetiştirilerek toprakla ilişki sürdürülmüştür. Bununla birlikte avlu, gün içerisinde dinlenen, kısa süreli komşularla görüşülen, çamaşır ve yiyeceklerin

kurutulduğu bir alan teşkil etmektedir. Avlu, aile ile ilişkilerin yoğun biçimde yaşandığı ortak kullanım alanlarından. Geleneksel evler ilke olarak içe dönük bir yapıya sahiptir. Türk kültüründe ev kadın içindir ve bu mahremiyet anlayışından dolayı da avlu kadın için özelleştirilmiş bir mekân olmuştur. Avluda ayrıca çeşme, hazne, havuz ve kuyu gibi su mimarisi öğeleri de yer almaktadır. Su mimarisi öğeleri, evin su ihtiyacını karşılaması yanı sıra serinlik sağlayarak, bahçe sulama işlevi için kullanılmış, nemin az olduğu bölgelerde avlu içinde nem dengesini de korumuştur (Şekil 2.10). Bahçenin kenarına yapılan asma çardağı altına bahçe kanepeleri yerleştirilmiştir. Bu kanepeler “köşk” veya “tahta boş” olarak adlandırılmıştır. Avlu çevresinde yarı kapalı oturma birimi olarak yapılan köşkler Türk evlerinin parçası haline gelmiştir. Havaaların güzel olduğu zamanlarda aile fertleri zamanlarının çoğunu köşkte geçirerek, konuklarını da köşkte ağırlamışlardır (Kuban, 1995).

Şekil 2.10: Geleneksel Türk Evi’nde avlu (Kuban, 1995)

Türk evinin yapımında kullanılan geleneksel malzemeler, bölgelere göre farklılık göstermekte; Yörelerin malzeme zenginliğine göre de taş, ahşap veya kerpiç olmaktadır. Ancak, iç mekân donatılarında ahşap çokça kullanılmıştır. Bazı Türk Evlerinde eyvan zeminleri tamamen veya kısmen pişmiş toprak karolar ile kaplanmış. Türk Evlerinde tüm duvarlar sıvalı ve kireç badanalıdır. Çatı malzemesi ise taşıyıcı sistem üzerine alaturka kiremittir (Bektaş, 1996).

BÖLÜM 3

GELENEKSEL TÜRK EVİNDE İÇ MEKÂN ÖGELERİ

Geleneksel Türk Evinde iç mekân öğelerini; *alt örtü* ismiyle döşemeler, *yan örtü* ismiyle duvar elemanları (kapı, pencere, niş, sergen, ocak) ve *üst örtü* ismiyle de tavanlar olarak görmekteyiz. İç mekân öğeleri, evlerin yer aldıkları coğrafyaların malzeme zenginliklerinden yararlanılarak imal edilmiş ve Türk yaşam kültürünün yansımaları olarak biçimlendirilerek işlevlendirilmişlerdir. Genellikle hareketli mobilyanın fazlaca rastlanmadığı Geleneksel Türk Evlerinde, dolaplar, raflar, yüklükler, sedirler sabit donatı olarak bulunmaktadır.

3.1 Döşeme

Geleneksel Türk Evlerinde *Alt Örtü* diye isimlendirilen döşemeler, Türklerin çadır yaşamındaki toprak zeminden itibaren dolaşım, oturma, yatma ve çalışma eylemlerine taban oluşturulması ile önemli bir iç mekân ögesi olmuştur. Döşemeler, Anadolu’da mekândaki işleve göre alçaltılıp yükseltilerek kullanılmıştır. Türk Evi’nde odaların giriş kısmında, sofa döşemesi ve alçaltılmış döşeme olan seki altı döşemesi birbirinin devamıdır ve seviyeleri aynıdır. Bu bölüm ara mekân ya da hizmet mekânı olarak adlandırılmaktadır. Odanın döşemesi, girişteki seki altına göre, bir basamakla çıkılacak şekilde yükseltilmiştir. Odanın asıl bölümü ile seki altının arasına, taşıyıcılığı olmayan fakat iki mekânı birbirinden ayıran çeşitli yapı öğeleri yerleştirilmiştir. Bunlar; kafesler, parmaklıklar, dikmeler, kemerlerdir. Yapının büyüklüğüne bağlı olarak, döşemenin yükseltilmesiyle pencere diplerinde sedirler yer almaktadır. Sedir sistemi, köy evlerinde ve şehir yapılarında biçim olarak aynı kalmış, değişikliğe uğramamıştır (Şekil 3.1). Sedirler 70-80 cm. derinliğinde ve 30-40 cm. yüksekliğindedir. Rahat oturulması için döşemenin üstü ve sırtında yumuşak minderler yer almaktadır (Şekil 3.2).

Şekil 3.1: Türk Evi'nde döşemenin yapımı
(Küçükerman, 1991)

Şekil 3.2: Türk Evi'nde minderler
(Küçükerman, 1991)

Türk Evi'nin odalarının döşemeleri, toprak, pişmiş toprak, ahşap veya taş plaklarla kaplanmış, üzerine de kilim, halı, hasır gibi çeşitli örtü elemanları serilmiştir. Anadolu'da görülen en yalın döşeme, sıkıştırılmış topraktır. Bu uygulama Orta ve Güney Anadolu'da yaygın olarak görülmektedir. Sıkıştırılmış toprak döşeme uygulaması çoğunlukla evlerin zemin katlarında kullanılmıştır. Sıkıştırılmış toprak üzerine ahşap kaplama diğer bir uygulamadır. Anadolu'da seyrek de olsa sıkıştırılmış toprak üzerine taş ve pişmiş toprak kaplama uygulamalarına da rastlanmaktadır. Türk Evi'nde görülen en yaygın döşeme, ahşap döşemelerdir. Döşemelerin üzerine halı, kilim gibi dokumalar serildiğinden ahşap kaplamalar yalın bırakılmıştır (Küçükerman, 1995), (Şekil 3.3).

Şekil 3.3: Türk Evi'nde döşeme (Küçükerman, 1995)

3.2 Duvar Ögeleri

Geleneksel Türk Evlerinin duvarları *Yan Örtü* olarak adlandırılmaktadır. Dolaplar, odanın kimliğini yansıtması bakımından yan örtü kavramı içerisinde önemli olmuştur. Türk

Evi'nde odaların bir ya da iki duvarı dolaptır ve açık ya da kapalı raf şeklindedir (Şekil 3.4). Dolaplardan bir tanesi yüklük olarak bir diğer dolap ise gündelik işlerde gerekli olabilecek lamba, nargile, kitap gibi bir takım eşyaların konması için kullanılmıştır. Türk Evlerinin duvarları, insan elinin uzanabileceği yükseklik olan 220 ila 270 cm.'e kadar, ahşap motifli lambiri ya da panolarla kaplanmıştır ve bu motifler ahşap panoların kabartılarak boyanmasıyla elde edilmiştir. Bazı yörelerde uygulamaya zar adı verilmiştir ve uygulama aşamasında çivi kullanılmayarak geçmelerle birbirlerine monte edilmiştir (İmamoğlu, 1992).

Şekil 3.4: Türk Evi'nde dolap (Azezli, 2009)

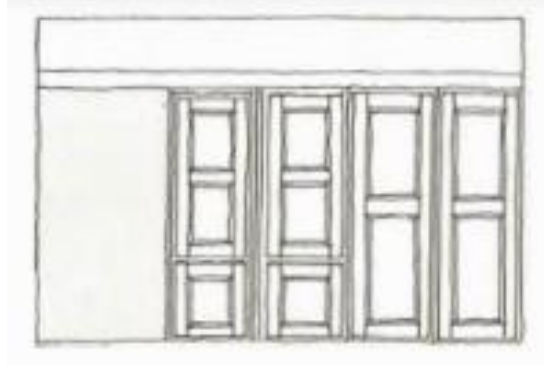
Dolaplar, önceleri odada yer alan eşyaların korunması iken sonraları değerli eşyaların sergilendiği vitrin haline dönüşmüştür (Küçükerman, 1995).

Dolapların işlevleri odaların tavan yüksekliğine göre de biçim kazanmıştır (Şekil 3.5).

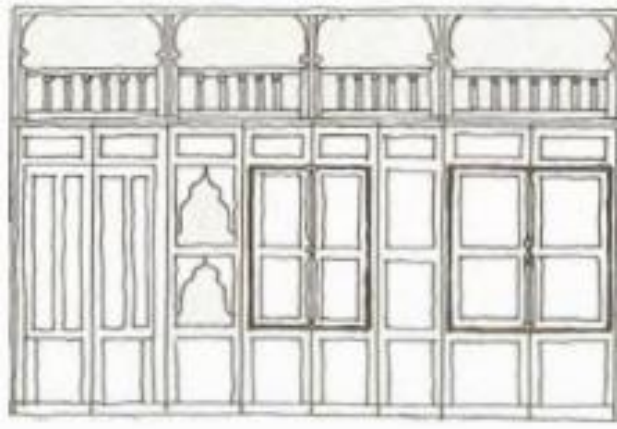
Çok alçak tavanlı odalarda çözümlenen dolaplar en yalın olanlardır. Dolap yüksekliği tavan yüksekliği kadardır, arada boşluk bulunmamaktadır. Uygulaması en kolay ve maliyeti en düşük yöntemdir.

Tavan yüksekliği biraz daha fazla olan odalarda, dolabın üst kotundan tavana kadar olan bölüm ya duvar olarak yapılmış ya da dolap yüksekliğinden sonraki kısım boş bırakılıp çeşitli direkler yerleştirilerek, bazı yörelerde meyvelik olarak kullanılmıştır.

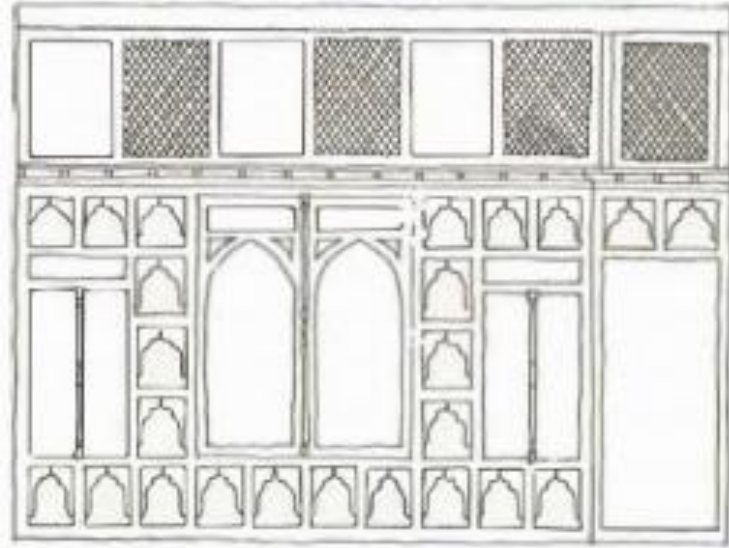
Yüksek tavanlı odalarda dolap, duvarın yüksek olmasından dolayı belli bir yükseklikte biter, üst bölüm ise odanın özelliğine göre bazen kafes veya kapak kullanılarak değerlendirilir. Bu uygulama, evin en özenli odalarında görülmektedir.

(a) Dolap yalın bir çözüm

(b) İşlevlere uygun ve "süslenmiş" bir çözüm

(c) Aşırı özenli ve "sergileme"ye yönelmiş bir çözüm

Şekil 3.5: Türk Evi'nde dolap örnekleri (Küçükerman, 1995)

3.2.1 Kapı

Türk Evlerindeki kapılar, giriş kapısı ve oda kapısı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Anadolu'nun bazı bölgelerinde *cümle kapısı* da denen giriş kapıları, iki kanatlı olup her iki yöne de açılabilir. Türk Evlerinde, giriş kapılarının yapımında cephe seçiminin önemli büyüktür. Evlerin kapıları, yaz mevsiminde tozdan korunması, kış mevsiminde de kar birikmemesi adına rüzgâr yönü dikkate alınarak biçimlendirilmiştir. Genişliği 120-150 cm. arasında olan kapılar, çam ağacı kullanılarak oldukça da kalın yapılmıştır. Kapılarda, sağ kanatta bulunan ve sol kanada doğru sürülen bir kilit sistemi kullanılmıştır. Bu tip kapılar Osmanlı'nın son dönemlerinde yapılmış büyük Konak tipi evlerde görülmektedir.

Tek kanatlı kapılar ise sarıçam ağacından kalın tahtalar şeklinde yapılmıştır. Anadolu'daki evlerde, gelen misafirin sesinin duyulması amacıyla kapıların üzerinde iki farklı boyutta tokmak bulunmaktadır. Tokmaklar kültürel bir işleve de hizmet etmektedir. Tokmakların çıkardığı sese göre eve gelen kişinin erkek ya da kadın olduğu anlaşılmaktadır. Kapı tokmakları pirinçten ya da dökme demirden imal edilmiştir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Safranbolu Evi'nde kapı tokmak örneği (Küçükerman, 1995)

Geleneksel Türk Evlerinde oda kapıları genellikle tek kanattır ve açılış yönü odanın içine doğrudur. Kapı açıldığında duvara dayanmaktadır. Çift kanatlı kapılar ise geç dönemlerde büyük kent evlerinde görülmüştür. Oda kapılarının genişliği 80 cm. yüksekliği ise ortalama 2 m.'dir (Kuban, 1995). Sofa tarafından kemer, pervaz ve taç şeklinde bir başlık

kullanıldığında, kapının yüksekliği daha da artmaktadır. Kapı kanatlarının dış yüzeyleri oldukça yalın, odaya bakan yüzeyleri ise iç mekân kimliğinin devamlılığı şeklinde biçimlendirilmiştir (Şekil 3.7). Türk Evi’nde bulunan önemli odaların kapı kanatları küçük boyutlarda ahşapların birleştirilmesi ile yapılmıştır ve bu uygulamaya “aynalı kanat” ta denilmektedir. Ayna sayısının çoğaltılmasıyla elde edilen süs düzenleri sayesinde özgün çözümlere ulaşılmıştır. Geçmeli ve kakmalı kanatlar evlerde az görülür. Kapı kanatları masif, zengin bağ ve tel doku desenleri taşımaktadır. Oda’nın mahremiyeti sağlanması ve ısı kaybının önlenmesi bakımından odaya girişler genellikle köşeden yapılmıştır.

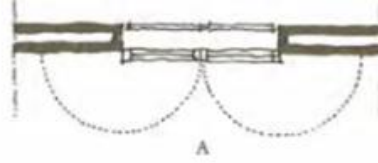

Şekil 3.7: Türk Evi’nde oda kapısı (Kuban, 1995)

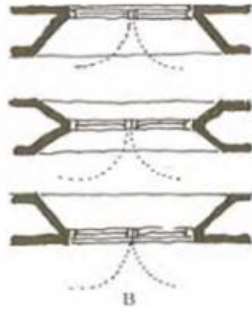
3.2.2 Pencere

Türk Evi’nde pencereler, boyutsal özelliklerinden dolayı önemlidir. Özellikle evin en önemli odası olan Başoda, fazlasıyla pencere dizisiyle donatılarak odaya bol miktarda ışık girmesi sağlanmıştır. XIX. yüzyıl ortalarına kadar pencereler iki bölüm şeklindedir, giyotin tipindeki alttaki camlık bölüm açılır, üstteki bölüm ise sabit camlık şeklindedir ve mekânı aydınlatması için yapılmıştır. Tepe pencereleri dışındaki oda pencereleri, yaklaşık $\frac{1}{2}$ oranında dikdörtgen biçimlidir. Geç dönemlerde ve daha çok büyük evlerde, bu ölçüler maksimum 100 cm. genişlik ve 200 cm. yüksekliğe kadar artmıştır (Kahraman, 1997). Anadolu mimarisinde, kalın duvarlardaki pencereler duvarın dış yüzüne yakın takılmıştır. Böylelikle pencerenin iç yüzünde niş şeklinde bir kullanım alanı oluşturularak aynı

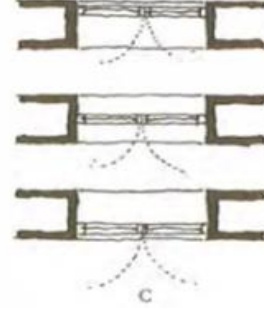
zamanda iç mekân daha ferahlatılmıştır. İnce duvarlı evlerdeki pencereler ise duvarın iç yüzüne takılıp kendi ekseninde dönüş yaparak duvara yaslanması sağlanmıştır (Şekil 3.8).

(a) İnce duvar

(b) Kalın duvarın inceltilmesi

(c) Kalın duvar

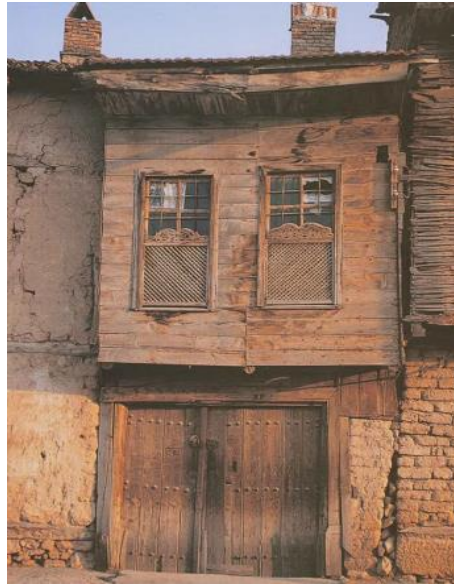
Şekil 3.8: Türk Evi’nde pencereler (Küçükerman,1995)

Oda pencerelerinin diğer bir özelliği de açılma sistemleridir. Pencere kanatları, düşey menteşeli ve düşey yönde kayarak açılan kanatlar olmak üzere iki farklı biçimde açılmaktadır. Düşey menteşeli kanatlar, kasanın yanlarına taşıtılmaktadır. Böylelikle, dengeli bir biçimde ince yapıdaki ahşaplarla yapılarda rahatlıkla uygulanmıştır. Düşey hareketli pencerelerde kanatlar ise yanlarda bulunan kanallar boyunca yukarı aşağı kolaylıkla hareket edebilmektedir (Şekil 3.9).

Şekil 3.9: Türk Evi’nde pencere kanatlarının açılma türleri (Küçükerman, 1995)

Sedirler, pencere dizilerinin hemen altına yerleştirildiğinden, oturan kişilerin rahatsız olmaması için düşey hareket eden pencereler kullanılmış ve Anadolu’da en çok görülen pencere tipi olmuştur. Türk yaşam kültüründe bağdaş kurularak oturma biçimi yaygın olduğundan, pencere yükseklikleri manzara görülebilmesine engel olamayacak şekilde ayarlanmıştır. Pencerelerin dış yüzeyinde, güvenlik ve görüntü kesme amaçlı parmaklık, korkuluk veya ahşap kepenk bulunmaktadır. Pencerelerde diyagonal ince çıtalarla yapılan ahşap kafes kullanımı, İstanbul, Orta ve Batı Anadolu’da yaygın şekilde görülmektedir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10: Türk Evi’nde kafesli pencere (Kuban, 1995)

3.2.3 Niş

Odaların duvar yüzeylerinde yer alan nişler, önceleri son derece yalınken, sonraları ahşap süslemenin yoğunlaşmasıyla değişik geometrilerde uygulanmıştır (Şekil 3.16). Nişler, duvar yüzeyinde yüklük ve gusülhanenin ortasında bazen de ocağın iki yanında bulunmaktadır. Küçük objelerin sergilendiği ve şerbetlik adı verilen “C-S” kıvrımlı oyma raflar şeklindedir.

Şekil 3.11: Türk Evi’nde ocak, yüklük ve nişler (Kuban, 1995)

Yüklük, Türk Evlerinde odaların duvarlarında yatak, yorgan ve yastıkların saklandığı geniş dolaplardır (Şekil 3.13). Geceleri yüklükten çıkarılarak, sedir ya da yere serilen çarşaf, yatak ve yorganlar sabah tekrar üçe katlanarak yüklük içine üst üste yerleştirilmektedir. Yüklüğün genişliği 130-150 cm., derinliği ise 75-90 cm. arasındadır, yüksekliği ise içerisinde bulunan eşyaların kolayca alınabilmesi için 60-80 cm.’den başlamaktadır. Bu geniş dolaplar çift kapaklıdır ve genellikle odanın giriş kısmında yer alırlar (Günay, 1998 ve Kuban, 1995). Yüklüklerin oda içerisinde bir başka işlevi de odalar ve eyvan arasında ses yalıtımı sağlamasıdır.

Şekil 3.12: Safranbolu Evi’nde yüklük (Azezli, 2009)

3.2.4 Tepe Penceresi

Tepe pencereleri alt pencerelerden daha küçük ve sabittir, açılmazlar. Başlangıç noktaları, insan elinin erişemediği yüksekliktir ve odalar için bir nevi ışık kaynağı olmuştur. Mekânlar, tepe pencereleri ile daha bir zenginleştirilerek anlam kazanmıştır. Özellikle kış mevsiminde ve camın bulunmadığı dönemlerde pencereler, sadece kepenk ile kapatılıp tepe pencereleri sayesinde mekân aydınlatılmıştır. Bu pencereler yüksekliği fazla olan üst kat odalarında ve önem verilen diğer odalarda bulunmaktadır. Tepe pencereleri iki kısımdan oluşmaktadır; odanın içinde bulunan kısma “içlik” odanın dışında bulunan kısma ise “dışlık” adı verilmiştir. Tepe pencereleri, saydam ve renkli cam olmak üzere iki çeşitlidir. Bu pencereler, duvarın iç ve dış yüzeylerinde bulunup alçıyla birleştirilmiştir. Dış yüzeyde bulunan cam, genellikle renksiz, iç yüzeydeki cam ise renklidir ve dış etkenlerden de korunmuştur. Anadolu’nun hemen her bölgesinde görülen bu pahalı uygulama, zengin bir cam tekniği ve ustalığı gerektirmektedir (Şekil 3.11). Ancak tepe penceresi, Türk Evinin her odasında görülmemektedir.

Şekil 3.13: Türk Evi’nde tepe penceresi (Günay, 1998)

3.2.5 Sergen

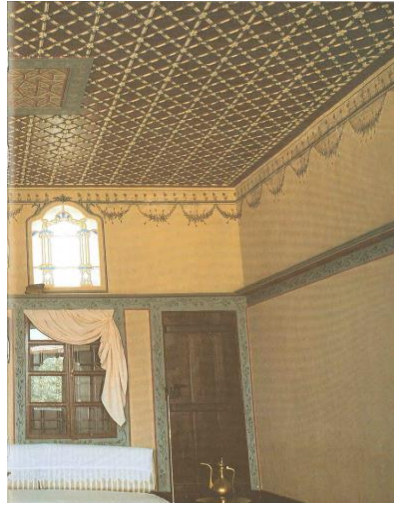
Türk Evlerinde odanın üst sınırını, sergen denilen ve ahşap malzemeden olan raf belirlemektedir. Sergen, kapı ve pencere üst kotundadır (Şekil 3.14). Genişliği 12-15 cm.’dir ve odanın duvar yüzeyini çepeçevre kuşatmaktadır. Sergen, çeşitli aksesuarların ve gaz lambalarının yer aldığı bir alanı oluşturmaktadır. Mutfakta, tencere ve tava gibi

gereçler için sergen, daha geniş olabilmektedir. Sergenin hemen üstünde tepe pencereleri ya da fazla kullanılmayan dolaplar bulunmaktadır.

Şekil 3.14: Safranbolu Evi’nde sergen (Azezli, 2009)

Geleneksel Türk Evi’nde korniş, daha çok kapı ve pencere etrafında çerçeve oluşturup, odayı boydan boya kuşatmaktadır. Kornişler, üzeri işlemeli ahşap malzemeden yapılmıştır (Şekil 3.15).

Şekil 3.15: Türk Evi’nde korniş (Küçükerman, 1991)

3.2.5 Ocak

Ocak, Geleneksel Türk Evlerinde odanın işlevine göre değişik biçim ve boyutta bulunmaktadır. İki ya da üç odalı evlerde ocak sadece evin Başodasında yer alırken, oda sayısı fazla olan varlıklı evlerde daha çok ocak bulunmaktadır. Bazı yörelerde ocaklar; külâhlı, oymalı, çiçekli, bazen de duvarın içinde bir niş şeklinde olabilmektedir. Oda

içerisinde çıkıntı yapan formu ile dikkat çekici bir iç mekân ögesi olmuştur. İşlevsel olmasının yanında, gösterişli duruşu ile süs unsuru olmuştur. Ocaklar, odanın ısıtılması ve yemek pişirmek amacıyla kullanılmaktadır. Odanın pencere bulunmayan duvarı ocak ve dolaplara ayrılmıştır. En çok görülen ocak yarım daire biçiminde olandır (Şekil 3.12). Ocağın üzerinde “ocak yaşımağı” ya da “davlumbaz” adı verilen bir külâh bulunmaktadır. Bu baca türleri yöreden yöreye değişim göstermektedir. Oldukça sade olan ve dumanı çeken külâhlar, alçıdan ya da ahşap malzemeden yapılmıştır. Özellikle Başodada, ocağın bulunduğu duvar, dolaplarla birlikte bütünsel bir uyum içinde tasarlanmıştır.

Şekil 3.16: Türk Evi’nde külahlı ocak (Azezli, 2009)

3.3 Tavan

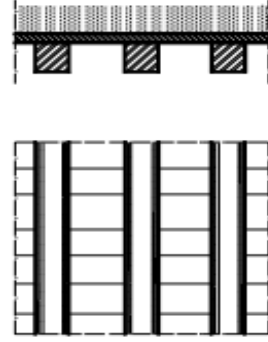
Geleneksel Türk Evlerinde odaların en çok özenilen ve süslenen kısımlarından olan tavanlar *üst örtü* olarak adlandırılmaktadır. En çok süslemenin tavanda olmasının sebebi, iç mekân donatılarının ve dış görünümün oldukça yalın olmasından dolayı estetik yüzeyler yaratma isteğidir. Tavan örtüleri, konaklarda ve daha zengin halkın yaşadığı evlerde “bağdadi kubbe” ve “bağdadi hac tonoz” şeklindedir (Kahraman, 1997). Süslemeler odadan odaya farklılık göstermektedir, süslemenin en yoğun ve özenli olduğu oda ise Başodadır. Başodalar, tavan süslemesinde ahşap işçiliğinin en güzel örneklerini barındırmaktadırlar. Genel olarak dört tip tavan bulunmaktadır: ters tavan, düz tavan, tekne tavan ve kırılmaç örtüdür (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006).

Ters tavan, en yalın olanıdır (Şekil 3.17). Ters tavanın uygulama şekli; ana taşıyıcı kirişlerin üzerine, merteklerin yan yana dizilmesi ile ya da hasır ve benzer malzemelerin

kirişlerin üzerine serilmesiyle yapılmaktadır. Kirişler, ters tavan yapımında kaplanmadığı için açıktadır (Şekil 3.18). Bu tavanların yapımı oldukça basit ve maliyeti düşüktür, dolayısıyla ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin evlerinde ve evin önemli olmayan diğer odalarında bulunmaktadır.

Şekil 3.17: Konya Evi'nde, ters tavan (Uludağ, 2017)

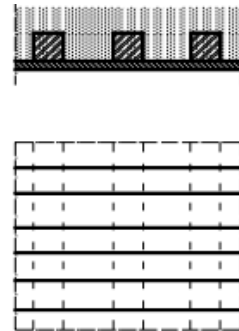

Şekil 3.18: Ters tavan kesit ve detayı (Uludağ, 2017)

Düz tavanlar, Geleneksel Türk Evlerinde en yaygın olarak kullanılan tavan şeklidir (Şekil 3.19). Bu tavanlar, kirişlemenin altına perdahlı veya düz tahtaların, boyuna birbirine paralel konumda düzgün bir şekilde çakılmasıyla yapılmaktadır. Sonrasında, yüzeyde süsleme yapılabilir (Şekil 3.20). Düz tavan uygulamasında, ters tavana nazaran kirişlemenin altı kaplanır ve düz bir görüntü olur. Duvar bütünlüğü düşünülerek pervazlarla tüm oda çevrelenmektedir. Genellikle yapıldığı döneme ya da odaya göre; düz yüzeyin ortasına göbek bazen de tahta ve çıtalarla geometrik şekiller oluşturularak “C-S” kıvrımlarla farklı süslemeler yapılmıştır.

Şekil 3.19: Türk Evi'nde düz tavan (Uludağ, 2017)

Şekil 3.20: Düz tavan detayı (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006)

Tekne tavan, aynı düz tavan uygulamasında olduğu gibi kirişlemenin altına ana zemin oturtularak, yanlardan ise kat kat pervazlar çıkılıp tekne kenarı görünümünde odanın duvarlarına açılmaktadır. Bu uygulamaya tekne tavan denilmesinin sebebi budur. En fazla süsleme, göbeklerinde ve kenar pervazlarında bulunmaktadır. Tekne tavan uygulamasında işçilik ve malzeme kullanımı önemlidir, bu sebeple daha zengin ailelerin evlerinde ve özellikle de Başodalarda görülmektedir. Tekne tavan uygulamasında, tavanla pervaz zemini arasında en az 15–20 cm kadar yükseklik farkı vardır (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006), (Şekil 3.21).

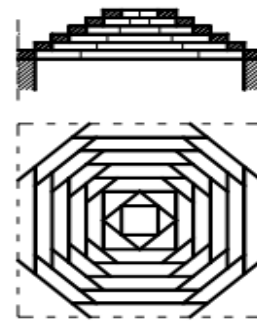

Şekil 3.21: Türk Evi’nde tekne tavan (Uludağ, 2017)

Kırlangıç tavan, genellikle dini yapılarda ve anıt mezarlarda uygulanmıştır. Örneklerine Erzurum evlerinde rastlanan kırlangıç tavan, Erzurum için önemi büyük olan tandır evinin tavan kaplamasıdır (Şekil 3.22). Kırlangıç tavanda, dikdörtgen kesitli olan ahşap kirişler köşegen biçiminde yerleştirilerek sekizgenler oluşturur ve sonraki sıra içeri taşırılıp karelenir, bindirmeli olarak yükselen tavanın tepesinde bir ışıklık yaratılarak kaplama tamamlanmış olur (Şekil 3.23).

Şekil 3.22: Türk Evi’nde kırlangıç tavan (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006)

Şekil 3.23: Kırlangıç Tavan detayı (Uludağ, 2017)

Geleneksel Türk Evi’nde ahşap tavanlarda süsleme yöntemleri incelendiğinde, ev sahibinin istekleri, ustanın becerisi, ekonomik durum gibi etkenler tavan süslemelerinin çeşitliliğinde etkili olduğu görülmüştür. Çoğunlukla; çıtakârî, künde-kârî, aplike, kalem işi ve eğmeçli ahşap işine rastlanmaktadır (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006).

Çıtakârî tekniği ile yapılan süsleme örnekleri oldukça sıktır (Şekil 3.24). Bu yöntemde uygulanmak istenen desen, kalınlıkları 1,5 cm. olan ince çıtalar yardımıyla düz zemin üzerine süslemeyi oluşturacak parçalarla yapıştırılır veya çakılır. Çıta kenarlarına profil veya kordon açıldığında “Çubuklu” ya da “Şişhane” de denilmektedir.

Şekil 3.24: Türk Evi’nde çıtakari tavan (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006)

Künde-kârî tavan süsleme tekniğinde, dekoratif yüzeyler elde etmek için ahşap malzeme ile üçgen, kare, yıldız, beşgen, altıgen gibi küçük geometrik şekillerin birbirlerinin içerisine girmesiyle oluşturulmaktadır. Künde-kârî tekniğinin uygulaması zordur. Bu sebeple sıklıkla görülen uygulama alanları; dini yapılar, mihrap ve minberlerdir. Geleneksel Türk Evlerinde ise özellikle Safranbolu Evlerinde örneklerine rastlanmıştır (Şekil 3.25).

Şekil 3.25: Türk Evi’nde künde-kârî tavan (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006)

Aplike tekniğinde, uygulanacak olan şeklin etrafı kesici aletle kesilip boşaltılarak elde edilen elemanlar tavan yüzeyine ya çakılır ya da yapıştırılır. Bu süsleme tekniğine “ajur” da denilmektedir. Bu teknikle süslenen tavan örneklerine Anadolu’da sıklıkla rastlanmaktadır. Aplike tekniği, sıklıkla pervaz ve göbeklere uygulansa da tavanın tamamının applike ile bezendiği örneklerle de karşılaşmaktadır (Şekil 3.26).

Şekil 3.26: Türk Evi’nde applike tavan (Yüksel ve Yaz, 2016)

Kalemişi süslemede, tavan öncelikle bağdadi olarak yapılır ve üzerine ahşap ya da alçı malzeme kullanılarak kaplanır. Süsleme, pürüzsüz yüzeylere fırça yardımıyla çizilen ve renklendirilen motiflerden oluşmaktadır. Taş üzerine yapılmış örnekleri de bilinen en eski uygulamalardır (Şekil 3.27).

Şekil 3.27: Türk Evi’nde kalemişi tavan (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006)

Eğmeçli Ahşap işi, ahşap levhaların bükülerek bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu teknikle yapılan bezemeler genellikle göbeklerde görülmektedir. Bu teknikte, ahşap ya da alçı ile kaplama üzerine çeşitli şekiller yapıp renklendirilerek süsleme tamamlanır. Kayseri, Avanos ve Konya evlerinde bu şekilde yapılmış tavanlara sıklıkla rastlanmaktadır (Şekil 3.28).

Şekil 3.28: Türk Evi’nde eğmeçli ahşap işi (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006)

BÖLÜM 4

LEFKOŞA GELENEKSEL TÜRK EVLERİNDE İÇ MEKÂN ÖGELERİ

Lefkoşa suriçinde yer alan ve Kıbrıs'ın Osmanlı Dönemine ait XIX. Yüzyıl ile tarihlenen Lefkoşa Türk Evleri, Geleneksel Türk Evlerinin tüm karakteristiklerini yansıtmakta ve adanın tarihi konut mimarisinde önemli bir kültür mirasını oluşturmaktadırlar. Araştırmamız için bu evlerden seçtiğimiz, halen özgün durumlarını koruyan oniki adet evin iç mekân öğelerini oluşturan döşemeleri, duvar elemanları ve tavanları, yerinde gerçekleştirdiğimiz gözlem ve incelemelerle, malzeme, biçim ve süslemeleri irdelenerek tesbitleri yapılmış, günümüzdeki durumlarını gösteren görsellerle de belgelenmiştir.

4.1 Derviş Paşa Konağı

İnceleme Tarihi: Temmuz 2018

Derviş Paşa Konağı, Lefkoşa Suriçinde, Arabahmet Mahallesi Beliş Paşa Sokak'ta yer almakta ve 44-46 numaralarla adreslenmektedir (Harita 1,2), (Tablo 1). Konağın yapım tarihi, kesin olarak bilinmemekle birlikte, ana kapısının üzerindeki kilit taşında 1216 H (1801/02) tarihi görülmekte, konağın son restorasyonundan önce de konağa sonradan eklenen Başodasının tavanında, 1869 tarihi bulunmaktaydı. Konak, Kıbrıs'ta 1891 yılında Zaman Gazetesi'ni çıkaran Derviş Paşa tarafından, Geleneksel Türk Evi'nin plan tiplerinden olan dış sofalı plan tipinde inşa ettirilmiştir (Turkan, 2008). Konak, iki katlıdır ve U biçimli bir plana sahiptir. Alt kattaki odalar, sivri kemerli revaklı sofaya, üst kattaki odalar da kapalı sofaya açılmaktadır. Derviş Paşa Konağı'nın cephesi yalındır. C-S kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen geniş saçaklı cumbası, sokağa oda boyunca çıkma yapmaktadır. Konak, alt katında taş, üst katında ise kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 4.1). Geçirdiği kötü kullanımlar ve bakımsızlık sonucu harap duruma gelen konak, 1974 Barış Harekâtı sırasında bomba isabeti alarak sokağa çıkıntı yapan Başodanın güneybatı köşesi yıkılmış ve tehlikeli hale gelmiştir. 1975 yılında başlatılan kamulaştırma işlemleri, 1978 yılına kadar sürmüş ve 1979 yılında, Eski Eserler ve Müzeler Dairesi tarafından restore edilmiştir (Turkan, 2008). Konak, 21.03.1988 tarihinde

etnografya müzesi olarak ziyarete açılmıştır. En son restorasyonu 2017 yılında yapılan konak, halen müze işlevini sürdürmektedir.

Şekil 4.1: Derviş Paşa Konağı (Koşanlar, 2018)

4.1.1 Döşeme

Konağın bir revak biçiminde olan ve sivri kemerlerle avluya açılan alt kat sofasının döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine, yaklaşık kare biçimli mermer levhalarla kaplanmıştır. Mermerler, şaşırtmalı olarak dizilerek döşemeye dekor yapılmıştır (Şekil 4.2). Sofadan sivri bir kemerle ayrılan doğu yöndeki eyvanın döşemesi, sofa döşemesi ile aynı malzeme kullanılarak eyvan duvarlarına paralel dizilerle kaplanmıştır (Şekil 4.3).

Konağın sokak cephesine paralel olarak uzanan işlik mekânının zemini, yaklaşık kare biçimli ve şaşırtmalı olarak dekoratif bir şekilde dizilmiş mermerlerle döşenmiştir. Zemin katta yer alan odaların döşemeleri de sıkıştırılmış toprak üzerine duvarlara paralel olarak yalın bir şekilde dizilmiş kare biçimli mermer plaklarla kaplanmıştır.

Şekil 4.2: Derviş Paşa Konağı alt kat sofası (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.3: Derviş Paşa Konağı alt kat sofa eyvanı (Koşanlar, 2018)

Yapının üst katına, avludaki su haznesinin bulunduğu kısımda yer alan ve ilk basamağı sofadan başlayan merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin ilk yedi basamağı taş, sonraki on basamağı ise ahşap malzeme ile yapılmıştır. Su haznesinin üzerinden başlayan korkuluk, altta uzanan kare kesitli ahşap üzerine basan ahşap dikmeler ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır. Ahşaplar mavi renk boya ile boyanmıştır. Merdivenin, üst kata ulaştığı yerde yer alan üst kat sofa kapısının üstünde, Konağın çatısının uzantısı olarak yapılmış ahşap saçak bulunmaktadır. Batı yönünde, dikdörtgen kesitli ahşap payanda, doğu yönünde ise silindirik ahşap dikme ile taşınan saçak; doğu yönde duvara, batı yönde dikdörtgen kesitli ahşap kirişe basan doğu-batı doğrultulu silindirik ahşap kirişler ve bunların üzerine kaplanan kuzey-güney doğrultulu ahşaplardan yapılmıştır (Şekil 4.4).

Şekil 4.4: Derviş Paşa Konağı merdiveni (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat döşemesi, zemin katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine serilen kamış hasır ve toprak dolgu ile oluşturulmuş taban üzerine yapılmıştır. Üst kat sofa döşemesi, duvarlara paralel olarak yerleştirilmiş 40x40 cm. boyutlarında kare biçimli yerel mermer levhalarla döşenmiştir (Şekil 4.5). Alt kat sofa eyvanı ile aynı konumda yer alan üst kat sofa eyvanı ise diyagonal olarak dizilen mermerlerle döşenmiş, çevresi de duvarlara paralel olarak yerleştirilmiş bir sıra mermerden oluşan bordürle kuşatılmıştır (Şekil 4.6). Konağın üst kattaki odalarının döşemeleri, kare formu taş plaklarla kaplıdır. Üst kat sofa eyvanının güneyinde bulunan odanın döşemesi, duvarlara paralel döşenmiş 40x40 cm. ölçülerinde kare formu yerel mermerdir. Sofanın kuzey-doğusunda yer alan oda ile sofanın kuzey-batısındaki odanın döşemeleri ise 40x40 cm. boyutlarında mermer plaklarla

diyagonal biçimde kaplanmıştır. Çevresine de duvarlara paralel olmak üzere sofanın kuzey-doğusunda yer alan odada ikişer sıra, sofanın kuzey batısında yer alan odada ise birbuçuk sıra mermerlerle bordür oluşturulmuştur.

Şekil 4.5: Derviş Paşa Konağı üst kat sofası (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.6: Derviş Paşa Konağı üst kat sofa eyvanı (Koşanlar, 2018)

Başodaya, üst kat sofa zemininden, dört rıht ile yükseltilmiş bir holden girilmektedir. Basamakların ilk üç adedi ahşaptan yapılmıştır. Holün döşemesi de kare formulu taş plaklarla kaplanmıştır (Şekil 4.7). Başodanın döşemesi ise kırkbeş derecelik açıyla diyagonal olarak döşenmiş mermer levhalarla kaplanmış, çevresi de kuzey, batı ve güney yönlerde iki, doğu yönde ikibuçuk sıra olmak üzere duvarlara paralel olarak yerleştirilmiş mermerlerle bordürlenerek odaya özellik katılmıştır (Şekil 4.8).

Şekil 4.7: Derviş Paşa Konağı üst kat holü (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.8: Derviş Paşa Konağı Başoda zemini (Koşanlar, 2018)

4.1.2 Duvar Öğeleri

Konağın zemin katında yer alan ve özgün halinde doğu yönde sofaya, batı ile kuzey yönlerde avluya birer sivri kemerle açılan ışık mekânının sofa tarafındaki ahşap, çift

kanatlı camlıklı kapısı, mekânın doğu yönündeki kuzey-güney doğrultulu sivri kemer içinde yer alan camekânda bulunmaktadır. Kapının her iki yanında sofaya açılan, çift kanatlı pencereler ve pencerelerin yanlarında da sabit camlıklar yer alır. Kapı ve pencere kanatlarının, zeminden yaklaşık 1 metre yüksekliğe kadar olan, sabit camlıkların da zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan alt kısımları ahşap levhalarla yapılmıştır. Levhaların üzeri de kapı kanatlarında birer adet boyuna dikdörtgen biçimli, yanlardaki sabit bölümlerde ise kare biçimli panolarla şekillendirilmiştir. İşlik mekânının batısında bulunan ve her iki yanında çift kanatlı pencereler olan ikinci kapısı, yine sivri kemerin içinde biçim bulan camekândan avluya doğru açılmakta ve doğu yönündeki kapı ile aynı özellikleri taşımaktadır. Mekânın kuzeyinde, sivri kemer içinde yer alan camekânda bulunan ahşap çift kanatlı pencereler, avluya açılmaktadır. Bu camekânın, zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levhalar ile oluşturulmuş, her bir levhanın üzerine de birer adet kare biçimli pano yerleştirilmiştir. Camekânların kapı lento hizalarının yukarısındaki kemer gözü ise biri kemer aksında diğerleri de yanlarda olmak üzere düşey konumlu yerleştirilen ahşaplarla bölümlere ayrılmıştır. Mekânın güney yönünde, sokak boyunca uzanan pencereler, boyuna dikdörtgen biçimli, ahşap çift kanatlı, ahşap panjurlu ve oda yönünde nişli ve niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Kanatlar, yatay konumlu yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile düşeyde dörder bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.9).

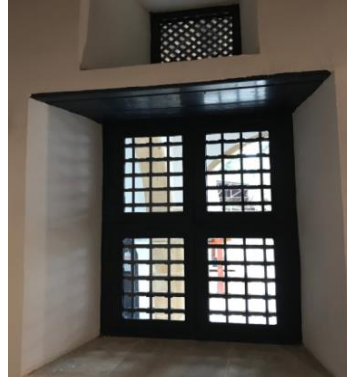

Şekil 4.9: Derviş Paşa Konağı işlik mekânı (Koşanlar, 2018)

Konağın alt katta bulunan diğer oda kapıları, ahşap ve çift kanatlıdır. Sofa eyvanının her iki yanında yer alan odaların, sofaya ve eyvana açılan ikişer ahşap çift kanatlı kapısı bulunmaktadır. Eyvana açılan kapıların yüksekliği sofaya açılan kapılardan yaklaşık 30 cm. daha azdır. Oda kapılarının kanatları, ahşap profillerle oluşturulmuş üçer adet boyuna

dikdörtgen panolarla şekillendirilmiştir. Bu kapılar, oda yönünde nişli ve niş üst hizaları ahşap kaplıdır.

Konağın, zemin kattaki odalarının sofaya açılan dikdörtgen formlu ahşap pencereleri, ortalarına yerleştirilen yatay konumlu birer ahşapla düşeyde ikiye bölünmüş ve her bölüme birer çift kanat yerleştirilerek dört kanatlı olarak yapılmıştır. Konağın odalarındaki pencere açıklıkları, oda yönünde nişli ve niş üst seviyeleri ahşap kaplıdır. Pencerelerin sofa yönünde, yatay ve düşeyde birbirini keserek yaklaşık dikdörtgen biçimli boşluklar oluşturan tornalı ahşaplarla imal edilmiş korkuluklar yer almaktadır. Pencere denizliklerine de mermer plaklar yerleştirilmiştir (Şekil 4.10).

Şekil 4.10: Derviş Paşa Konağı pencere ve korkuluğu (Koşanlar, 2018)

Evin alt katında, kuzey-güney aksında bulunan odaların sofa eyvanına bakan duvarlarında, boyuna dikdörtgen biçimli, çift camlık kanatlı birer adet niş yer almaktadır (Şekil 4.13).

Şekil 4.11: Derviş Paşa Konağı'nda duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Kapı ve pencerelerin üst hizalarının yukarısında yer alan tepe pencereleri, dikdörtgen veya kare biçimli, oda yönünde nişli ve ahşap kafeslidir. Kafesler, birbirini diyagonal olarak kesen ahşap çıtalarla oluşturulmuştur.

Konağın zemin katında, sofa eyvanının güneyindeki odada ahşap sergen bulunmaktadır. Döşemeden yaklaşık 150 cm. yükseklikte olan ve günümüzde mutfak araç-gereçlerinin sergilendiği sergen, odanın kuzey ve doğu yönlerindeki duvarlarında uzanmaktadır. Sergenin alınlığının alt kenarı, yarım daire motiflerle biçimlendirilmiştir (Şekil 4.11). Odanın, kuzey-batı köşesinde de ahşaptan iki katlı raf yer almaktadır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12: Derviş Paşa Konağı'nda sergen (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.13: Derviş Paşa Konağı'nda raf (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofanın ahşap çift kanatlı kapısının kanatları, avlu yönüne üst ve altta boyuna, ortada enine dikdörtgen biçimli üçer pano ile şekillendirilmiştir. Ortadaki panolara, ahşap malzeme ile kabartma olarak karşılıklı hilal ve ortasına da yedi kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Kapının kilit sistemi, asma kilitli demir sürgüdür (Şekil 4.14). Kapı kanatlarının üst kısmı ise ahşap lento ile ayrılmış, sabit camlık olarak yapılmıştır. Üst kat sofada batı yönde balkona ve kuzey yönde önceden konağın müstemilatının üst katına açıldığını tahmin ettiğimiz birer kapı bulunmaktadır. Kuzeydeki kapı, ahşap çift kanatlı ve sofa yönünde nişlidir. Niş sofa yönüne eğimli ve üst hizası ahşap kaplıdır. Kapı kanatlarının sofa ve dış cephe yönleri, üst üstü yerleştirilmiş boyuna dikdörtgen biçimli panolarla şekillendirilmiş, dış cephe yönündeki panolar ise profilli ahşap çıtalarla kuşatılmıştır. Kapının kuzeydeki dış cephesinde ahşap korkuluk bulunmaktadır. Korkuluk, altta ve üstte yatayda uzanan ahşapların arasındaki ahşap dikmelerden oluşturulmuştur. Batıdaki balkon kapısı ise ahşap çift kanatlıdır. Kanatların zeminden yaklaşık 90 cm.

yüksekliğe kadar olan bölümleri ahşap, üst bölümleri camlıktır. Ahşap bölümler, boyuna dikdörtgen biçimli birer adet pano ile şekillendirilmiş, camlık kısımlar ise yatay konumlu olarak yerleştirilen ikişer adet ahşap ile üçer eşit bölüme ayrılmıştır. Oda kapıları, alt kattaki oda kapıları gibi ahşap çift kanatlı, oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizaları oda yönünde eğimli olup ahşap kaplanmıştır. Kuzey-güney istikametindeki iki odanın da alt kattaki gibi sofaya ve sofa eyvanına açılan kapıları bulunmaktadır ve konağın alt katındaki kapıları gibi eyvana açılan kapıların yüksekliği sofaya açılan kapılardan daha azdır. Eyvana açılan kapı kanatlarının üst kısmı, sofa kapısında olduğu gibi ahşap lento ile ayrılarak kapı genişliğince uzanan sabit camlık olarak yapılmıştır. Sofaya açılan kapıların lentolarının üst seviyeleri ise yan yana ikişer adet enine dikdörtgen ahşap panoludur. Oda kapılarının kanatları, üçer adet boyuna dikdörtgen panolarla şekillendirilmiştir.

Şekil 4.14: Derviş Paşa Konağı üst kat sofa kapısı (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofa, batı yönde altı adet dikdörtgen biçimli, ahşap, panjurlu pencere ile batıdaki avluya, bir adet güney yönde avluya, üç adet pencere ile de kuzey yönde avluya açılmaktadır. Sofa pencereleri, giyotin tipindedir. Batı yöne açılan pencerelerde kanatlarının yukarısında, pencere genişliğince uzanan sabit camlık bölüm bulunmaktadır. Sofa pencerelerinin camlık kanatları, içlerine yerleştirilen ve birbirini kesen yatay ve düşey konumlu ahşap çıtalarla dörder kare biçimli bölüme ayrılmıştır. Kuzey yönde yer alan pencereler ise sofa yönünde nişli ve üst seviyeleri ahşap kaplamalıdır (Şekil 4.15). Sofa eyvanının bir adet doğu yöndeki penceresi ile üst katta yer alan odaların dikdörtgen formu ahşap pencereleri, ortalarına yerleştirilen yatay konumlu birer ahşapla düşeyde ikiye bölünmüş ve her bölüme birer çift kanat yerleştirilerek dört kanatlı olarak yapılmıştır.

Konağın üst kat odalarındaki pencereler, ahşap panjurlu, oda yönünde nişli ve niş üst seviyeleri ahşap kaplıdır. Sofanın kuzey-doğu yönündeki odanın, kuzey ve doğu yönlerdeki pencerelerinde bulunan ahşap panjurlar, günümüzde yalnızca alttaki iki kanatta görülmektedir. Sofa yönündeki pencerelerin, yatay ve düşeyde birbirini keserek yaklaşık dikdörtgen biçimli boşluklar oluşturan tornalı ahşaplarla imal edilmiş korkulukları yer almaktadır. Pencere denizliklerine de mermer plaklar yerleştirilmiştir.

Şekil 4.15: Derviş Paşa Konağı üst kat sofa pencereleri (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofanın kuzeydoğu yönündeki odanın, doğu duvarının güney kenarında, döşemeden 70 cm. yukarıda başlayan, 170 cm. yüksekliğinde ve 100 cm. genişliğinde, ahşap camlık kanatlı bir niş bulunmaktadır. Camlık kanatlar ikisi altta, ikisi üstte olmak üzere dört adettir ve üstteki kanatlar alttakilerden daha kısadır. Alttaki kanatlar, kare biçim oluşturacak şekilde ahşap çıtalarla bölünmüştür.

Kapı ve pencerelerin üst hizalarının yukarısında yer alan tepe pencereleri, dikdörtgen formlu, oda yönünde nişli ve ahşap kafeslidir. Kafesler, birbirini diyagonal olarak kesen ahşap çıtalarla oluşturulmuştur.

Başodaya geçilen holün kapı kanatlarında, boyuna eşkenar dörtgen biçiminde, üst üste üçer adet, çevreleri profilli pano bulunmaktadır. Panoların üst ve alt profilleri de kıvrımlı olarak yapılmıştır. Kapı üst seviyesinde bulunan enine dikdörtgen sabit camlık, kanatlardan ahşap lento ile ayrılmış; ahşap düşey çıtalarla da üç eşit parçaya bölünmüştür (Şekil 4.16). Holden sokak yönündeki küçük balkona açılan kapı, ahşap tek kanatlıdır. Kapının üst seviyesinde bulunan ahşap korkuluklu camlık kanat, kapıdan bağımsız biçimde açılabilir. Kapının hemen yanında yer alan pencere, giyotin tipindedir ve ahşap panjurludur. Her kanat, yatay ve düşey olarak birbirini kesen ahşap çıtalarla dört bölüme

ayrılmıştır. Holün doğu duvarının aksında, boyuna dikdörtgen biçimli, ahşap çift camlık kanatlı ve iki raflı niş bulunmaktadır. Başodanın ahşap çift kanatlı kapısının kanatları üzerinde, üst üste yerleştirilmiş üçer adet boyuna dikdörtgen pano bulunmaktadır. Panoların köşelerinde çeyrek daire, ortadaki panoların merkezlerinde oval, üstteki ve alttaki panoların merkezlerinde ise haçvari biçimde oyularak motiflendirilmiş ahşap kabartma süslemeler yer alır. Kapı lentosu üst seviyesi, kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap panoludur. Panonun ortasında, ahşap kabartma çiçek motifi bulunmaktadır. Motifin çevresi de oyularak yapılmış ampule benzer bir biçimle kuşatılmıştır. Panonun, her iki yanında ise yine oyularak köşeleri çeyrek daire iç bükey olan yatay konumlu birer dikdörtgen biçim bulunmaktadır. Kapı kanatlarının Başoda yönü, üst üste yerleştirilmiş üçer adet düşey konumlu dikdörtgen panoludur. Kapı lento üstündeki pano ise hol yönünde olduğu gibi ortada kabartma çiçek motifi, motifin her iki yanı da yatay konumlu birer dikdörtgen kabartma pano ile biçimlendirilmiştir (Şekil 4.17).

Şekil 4.16: Derviş Paşa Konağı üst kat hol kapısı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.17: Derviş Paşa Konağı Başoda kapısı (Koşanlar, 2018)

Başodanın, her yöne açılan dikdörtgen biçimli pencereleri bulunmaktadır. Odanın güneyinde bulunan altı adet pencere sokağa, batısında üç ve kuzeyinde bulunan beş pencere avluya açılmaktadır. Doğu yönde bulunan bir adet pencere ise Başodaya geçilen hole açılmaktadır. Pencereler, giyotin tipinde ve ahşap panjurludur. Pencerelerin giyotin bölümleri, yatayda ve düşeyde birbirini kesen profilli ahşap çıtalarla kare biçimlere ayrılmıştır (Şekil 4.18). Doğu yönde hole açılan pencere, ahşap korkulukludur. Korkuluk,

alt kattaki korkuluklar gibi yatayda ve düşeyde birbirini keserek yaklaşık dikdörtgen biçimli boşluklar oluşturan tornalı ahşaplardan yapılmıştır.

Şekil 4.18: Derviş Paşa Konağı Başodası (Koşanlar, 2018)

Başodanın, kuzey duvarının doğu kenarında ahşap camlıklı, üç rafı bir duvar nişi vardır. Konağın dönemine ait eşyalarının sergilendiği nişin sağ kanadının ortasında anahtarlı bir kilit bulunmaktadır (Şekil 4.19).

Şekil 4.19: Derviş Paşa Konağı Başodasında camlık kanatlı niş (Koşanlar, 2018)

Başodanın doğu cephesinde, kapının her iki yanında, oda zemininden yaklaşık 90 cm. yükseklikte, yarım daire planlı *lambalık ya da çiçeklik* diye adlandırılan silindirik nişler bulunmaktadır. Nişler, yarım daire kemerli kavsaraya sahip olup, ahşap kaplıdır. Ahşap kaplama üzerinde, kavsara üzengi hattına kadar uzanan, alt ve üst bitişleri tornalı altışar adet silindirik ahşap, eşit aralıklarla sıralanmıştır. Bu ahşaplar arasındaki bölümlere de birer adet çevreleri profilli düşey konumlu dikdörtgen panolar yerleştirilmiştir. İki kenarlarda, biri ortada üç adet tepelikle taçlandırılmış ahşap alınlığın kavsara yönündeki alt kısmı, sivri kemer şeklinde yapılmıştır. Alınlık üzerinde sağ ve sol yanlarda, kısa dik

kenarları, düşey konumlu olmak üzere iki adet dik üçgen pano yer almaktadır. Panolar üzerinde de ahşap kabartma olarak birer hilal-yıldız motifi bulunmaktadır (Şekil 4.20).

Şekil 4.20: Derviş Paşa Konağı Başodada lambalık nişi (Koşanlar, 2018)

4.1.3 Tavan

Konağın zemin katında yer alan tüm mekânların tavaları kaplamasızdır. Tavanlar, “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen duvarlara bindirilmiş ahşap ana kirişler üzerine sıralanmış daire kesitli ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Bunların üzerine de ışık mekânında yan yana sıralanmış kamış, sivri kemerli bir revak şeklinde olan sofa ve odaların tavanlarında ise kamıştan örülmüş hasır yerleştirilmiştir (Şekil 4.21). Konağın ana kapısının kuzey-batı yönünde bulunan odanın tavanı “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap makaslarla taşınmaktadır. Ahşap konsollardan ortadakilerin alt yüzeyleri, bitkisel motiflerle süslenerek boyanmıştır.

Şekil 4.21: Derviş Paşa Konağı ışık mekânının tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat sofasının, eyvanın, eyvanın güneyindeki odanın ve sofanın kuzey-batısındaki odanın tavanları, “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap

makaslarla taşınmaktadır. Makasla taşınan daire kesitli ahşap kirişlemelerin üzeri de yan yana sıralanmış ahşaplarla kaplanmıştır. Sofanın kuzey-batısında yer alan odada ahşap konsolların alt yüzeyleri geometrik motiflerle süslenmiş ve boyanmıştır (Şekil 4.22). Sofanın kuzey-doğu yönünde yer alan odasının tavanı, ahşap kaplıdır. Ahşaplar, kuzey-güney doğrultusunda yan yana sıralanmıştır ve birleşim derzleri ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Her iki çıtanın arası uçlarından birleştirilerek düzenli tekrar eden panolar oluşturulmuş, tavan-duvar birleşim hatları da işlemeli çift pervazla kuşatılmıştır. Çatı örtüsü, alaturka kiremitle tamamlanmıştır.

Şekil 4.22: Derviş Paşa Konağı üst kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Başodanın tavanı, ahşap kaplanmıştır. Doğu-batı yönünde yan yana uzanan ahşapların birleşim derzleri ahşap çıtalarla kapatılmış, her iki çıtanın arası da uçlarından yine çıtalarla birleştirilerek periyodik şekilde tekrar eden doğu-batı doğrultulu dar dikdörtgen panolar oluşturulmuştur. Tavan kaplamasının duvar birleşim hatları işlemeli ahşap pervazlarla kuşatılmış, ayrıca yaklaşık 5 cm. aradan sonra yine işlemeli pervazlarla tavanda çerçeve oluşturulmuştur. Tavanın ortasındaki aydınlatma armatürü, konağın 2016 yılındaki restorasyonu sırasında monte edilmiştir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23: Derviş Paşa Konağı Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.2 Kadı Menteşoğlu Konağı

İnceleme Tarihi: Eylül 2018

Kadı Menteşoğlu Konağı, Lefkoşa Suriçinde, Selimiye Mahallesi'nde İdadi Sokak no:2'de yer almaktadır (Harita 1,2), (Tablo 1). Uzun yıllar farklı amaçlar için kullanılan yapının tarihi, Lüzinyan dönemine kadar dayanmaktadır. Konak, 1329 yılında Latin Başpiskoposluk Sarayı olarak inşa edilmiştir (Anonim, 1982). Yapının güney yöndeki gotik kemerli kapısının kilit taşında üç tane başpiskoposluk arması görülmektedir. 1571 yılında Kıbrıs'ta Osmanlı idaresinin başlamasıyla, adaya kadı olarak atanan Kadı Menteşoğlu'na tahsis edilen konak, Geleneksel Türk mimarisine uygun biçimde yeniden inşa edilerek, üst katı iki metre kadar yükseltilip, tepe pencereleri yapılmış, cumba eklenmiş ve iç mekân yeniden tasarlanarak konak Geleneksel Türk Evine dönüştürülmüştür. Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği resmi sitesinden edinilen bilgilere göre uzunca bir süre kadı ikametgâhı olarak kullanılan konak, 1821- 1826 tarihlerinde restore edilerek Vali konağı ve müftülük binası olarak da hizmet vermiştir. Konak, 1925-1979 tarihleri arasında eğitim fonksiyonları için kullanmış ve 1979 yılından sonra boşaltılmıştır.

Bina, Bakanlar Kurulu'nun 5. H-464-84, no'lu kararı kapsamında Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği ve İçişleri Bakanlığı'nın kullanımına verilerek, restorasyonuna başlanmıştır. 1985 Kasım ayında tamamlanan restorasyon çalışmaları neticesinde, Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği ve Eğitim Merkezi olarak işlevlendirilen konak, halen bu işlevleriyle yaşamını sürdürmektedir.

İki katlı ve avlulu olan konak, Geleneksel Türk Evi'nin plan tiplerinden dış sofalı plan tipine sahiptir. Alt kattaki odalar altı adet sivri kemerli revaklı sofaya, üst kattaki odalar ise ahşap direkli revaka açılmaktadır. Kadı Menteşoğlu Konağının cephesi yalındır ve batı yönde çıkma yapan cumbası üç adet "C-S" kıvrımlı ahşap konsolla taşınmaktadır. Cumbanın güney yanında, konağın Lüzinyanlar dönemine ait olan ve cephede niş oluşturan taştan yapılmış bir gotik kemer bulunmaktadır. Konağın geniş ahşap saçaklarının alt kısımları ise applike çıtalarla süslenmiştir. Konak, alt katı kesme taş, üst katı ise kerpiç malzeme ile inşa edilmiştir (Şekil 4.24).

Şekil 4.24: Kadı Menteşoğlu Konağı (Koşanlar, 2018)

4.2.1 Döşeme

Konağın revaklı alt kat sofasının döşemesi ile batı yöndeki giriş holü şeklindeki uzantısının ve güney yöndeki servis kapısının açıldığı eyvanın döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine yerel mermer plaklarla kaplanmıştır. Dikdörtgen formu mermer levhalar $\frac{1}{2}$ oranında şaşırtmalı biçimde dizilerek döşemeye dekor yapılmıştır (Şekil 4.25). Giriş holü şeklindeki sofa kısmına açılan kuzey ve güney yanlardaki ışık mekânlarının döşemesi, 30x45 cm. boyutlarında dikdörtgen formu mermer levhalarla şaşırtmalı şekilde dizilmiştir. Revaklı sofanın güney ucuna açılan odasının kaplaması, 35x35 cm. ölçülerinde kare formu mermer plaklarla şaşırtmalı biçimde döşenmiştir (Şekil 4.26). Konağın güney-batı köşesinde yer alan oda, günümüzde laminat parke kaplanmıştır. Sofanın kuzeyindeki tuvalet mekânının zemini ise kare biçimli seramiklerle kaplıdır.

Şekil 4.25: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat sofası (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.26: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat oda döşemesi (Koşanlar, 2018)

Yapının üst katına, avluda kemerli revakın önünde yer alan biri kuzey diğeri güney yöndeki, yirmiüç rıhtlı iki taş merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenlerin kollarında ahşap korkuluk, sahanlıkların çevresinde ise üzerinde harpuşa bulunan taş parapetler vardır. Korkuluklar, altta uzanan dikdörtgen kesitli ahşap üzerine basan ahşap dikmeler ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27: Kadı Menteşoğlu Konağı merdiveni (Koşanlar, 2018)

Evin üst kat sofasının döşemesi, toprak dolgu üzerine 30x45 cm. boyutlarında ½ oranında şaşırtmalı olarak yan yana sıralanmış mermer levhalarla kaplanmıştır (Şekil 4.28). Ahşap direkli sofa revakına açılan üst kat odalarının ve Başodanın döşemeleri, ahşap kaplamalıdır. Ahşaplar, Başodanın doğu yanındaki odada kuzey-güney doğrultusunda, diğer odalarda ise doğu-batı doğrultuda yan yana dizilmişlerdir (Şekil 4.29). Yan yana sıralanmış üst kat odalarının hepsinde birbirine geçişi sağlayan kapılar bulunmaktadır ve kapı eşikleri mermer levhalarla kaplanmıştır.

Şekil 4.28: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat sofası (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.29: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda döşemesi (Koşanlar, 2018)

4.2.2 Duvar Öğeleri

Konağın, ana kapısının yanlarında yer alan işlik mekânlarının sofa yönündeki sivri kemerli açıklıklarının içine ahşap camekânlar yerleştirilmiştir. Camekânların akslarında da çift kanatlı kapılar bulunmaktadır. Camekânların ve kapı kanatlarının döşemeden yaklaşık bir metre yüksekliğe kadar olan kısımları ahşaptır. Kuzey yöndeki camekânın kapısının, her iki yanındaki kapı lentosuna kadar olan camlık bölümler, birer adet düşey konumlu ahşapla yatayda iki eşit bölüme ayrılmıştır. Kapı lento hizasının yukarısındaki kemer gözü ise biri kemer aksında diğerleri de yanlarda olmak üzere beş adet düşey ve bunları kesen bir adet de yatay ahşapla bölümlere ayrılmıştır. Her iki kapının kilit sistemi de asma kilitli demir sürgüdür (Şekil 4.30). Konağın, giriş holü şeklindeki sofa kısmının kuzeyinde ve güneyinde yer alan her iki işlik mekânının da pencere açıklıkları dikdörtgen biçimli, ahşap çift kanatlı ve ahşap panjurludur. Kanatlar, yatay konumlu çıtalarla bölünerek üç bölümlü yapılmıştır. Güney yöndeki işlik mekânının pencereleri nişlidir. Güneydeki işlik mekânının kapısının ise her iki yanında birer sabit camlık bölüm bulunmaktadır. Kapının lento hizasının yukarısındaki kemer gözü de biri kemer aksında diğerleri de yanlarda olmak üzere dört adet düşey ve bunları kesen bir adet yatay ahşapla bölümlere ayrılmıştır.

Şekil 4.30: Kadı Menteşoğlu Konağı işlik mekânı (Koşanlar, 2018)

Konağın güney-batı köşesindeki odanın, doğusundaki eyvana ve kuzeyindeki odaya açılan iki adet ahşap çift kanatlı kapısı vardır. Odanın eyvana açılan kapısı eyvan yönünde basık kemerli, oda yönünde düz atkılıdır ve nişlidir (Şekil 4.31). Niş üst seviyesi de ahşap kaplıdır ve kanatların her iki yönü de asma kilitli demir sürgülüdür. Bu odanın kuzeyindeki odaya açılan kapısı kuzey yönde nişli, güney yönde ise lento üst seviyesindeki yüzey, kapının iki yanındaki pervazların yukarıya doğru devam ettirilmesiyle kuşatılmış ve ahşap kaplanmıştır. Bu yüzeyin üzerinde de yan yana yatay konumlu dikdörtgen üç adet pano bulunmaktadır. Konağın güney-batı köşesindeki odanın kuzeyinde yer alan odanın sofaya açılan ahşap çift kanatlı kapısı sofa yönünde sivri kemerli, oda yönünde düz atkılıdır ve lentosu ahşaptır. Her iki odanın kapı kanatları da düşeyde yan yana sıralanmış ahşaplardan oluşturulmuştur. Tuvalet mekânının ahşap çift kanatlı kapısı, tuvalet yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Bu kapının sofa yönünde kapı lentosunun üst hizası, kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap panoludur.

Şekil 4.31: Kadı Menteşoğlu Konağı zemin kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Konağın, alt kattaki odalarının pencereleri, dikdörtgen formlu, ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Kanatlar, içlerine yerleştirilen yatay konumlu ahşap çıtalarla düşey yönde eşit bölümlere ayrılmışlardır. Pencereler, oda yönünde basık kemerli nişlidir. Konağın güney-batı köşesindeki odanın, güney cephesinde yer alan ve Selimiye Meydanına açılan oda

yönünde nişli gotik kemerli pencere, yapının Lüzinyanlar dönemine ait bir açıklığıdır. Gotik kemerli pencerenin kanatları, yatay konumlu profilli ahşap çıtalarla, düşeyde üç adet bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.32). Güney-batıdaki odanın güney cephesinde bir adet ve buranın kuzey yanındaki odanın doğu cephesinde sofaya açılan kapısının yer iki yanında birer adet boyuna dikdörtgen biçimli camlı ve oda yönünde nişli tepe pencereleri yer alır. Güney-batıdaki odada bulunan tepe penceresinin sokak yönünde demir şebekesi vardır. Şebeke, yatayda iki adet, düşeyde ise bir adet silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur.

Şekil 4.32: Kadı Menteşoğlu Konağı'nda gotik kemerli pencere (Koşanlar, 2018)

Ahşap direkli revaklı sofaya açılan üst kat odaları, sofanın batı yönünde kuzey-güney doğrultuda yan yana sıralanmışlardır. Bu odalardan güney-batı köşede yer alan oda Başoda olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Başodanın doğu yanında da sofanın güney ucuna açılan bir oda daha bulunmaktadır. Üst kat odaların ahşap çift kanatlı kapıları sofaya açılmaktadır. Kuzey-güney doğrultudaki odaların aralarında birbirlerine geçişi sağlayan ahşap çift kanatlı ve nişli kapılar bulunmaktadır. Tüm oda kapılarının ahşap kanatları, düşeyde yan yana sıralanmış ahşaplardan imal edilmiştir. Kapıların lento üst seviyelerinde de sofa yönünde kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap panolar bulunmaktadır. Panolar, profilli ahşap çıtalarla çerçevelenmiştir (Şekil 4.33).

Şekil 4.33: Kadı Menteşoğlu Konağı üst katta sofa yönüne açılan oda kapısı
(Koşanlar, 2018)

Çıkmalı odadan sofaya, güneyindeki Başodaya ve kuzeyindeki odaya açılan kapıların pervazları lento yukarısındaki duvar yüzeyinde sofaya açılan pencerelerin üst hizasına kadar devam ettirilerek üst üste konumlanmış, kapı genişliğince enine dikdörtgen biçimli ikişer pano oluşturulmuştur. Kuzey ve güneye açılan kapıların lento yukarısındaki panolardan üsttekiler profilli çıtalarla çevrelenmiş ahşap, alttakiler ise profilli çıtalarla çevrelenmiş duvar yüzeyi olarak tasarlanmıştır. Sofaya açılan kapının panoları ise ahşap yüzey üzerine profilli çıtalarla oluşturulmuştur.

Çıkmalı odanın kuzey yanında yer alan odadan sofaya açılan, güneyindeki çıkmalı odaya açılan ve kuzeyindeki odaya açılan kapılar, oda yönünde nişli ve niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Kapıları çevreleyen kenarları profilli geniş ahşap pervazlar, kapıların üst kotundan yukarıya doğru devam ettirilmiş ve lentoların yukarısındaki duvar yüzeylerinde kapı genişliğince enine dikdörtgen biçimli birer pano oluşturacak şekilde kuşatılmıştır. Sofanın kuzey ucundaki odanın güneyinde yer alan büyük odadan sofaya açılan kapı, lento yukarısında sofaya açılan pencere üst hizasına kadar devam edecek şekilde oda yönünde nişlidir. Bu odadan kuzeyindeki ve güneyindeki odalara açılan kapıların oda yönünde lento yukarısındaki duvar yüzeylerinde, kapıların lento yukarısında devam ettirilen profilli geniş ahşap pervazlar ile kuşatılarak kapı genişliğince enine dikdörtgen biçimli birer pano oluşturulmuştur (Şekil 4.34).

Sofanın kuzey ucundaki odanın, güneyindeki odaya sofaya açılan kapısı oda yönünde nişlidir. Sofaya açılan kapının nişi kanatlardan lento kalınlığı kadar yükseltilmiştir. Bu odanın güneyindeki odaya açılan kapının niş üst hizası ahşap kaplıdır.

Başodanın doğu yanındaki odanın ahşap çift kanatlı kapısı oda yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplıdır. Kapı kanatları sofaya açılan diğer oda kapılarında olduğu gibi; düşeyde yan yana sıralanmış ahşaplardan imal edilmiş, lento üst seviyeleri de sofa yönünde kapı genişliğince enine dikdörtgen ahşap pano ile oluşturulmuştur.

Şekil 4.34: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Sofanın kuzey ucundaki oda dışında kuzey-güney doğrultuda sıralanan tüm üst kat odaları, sofaya boyuna dikdörtgen formlu ahşap pencerelerle açılmaktadır. Bu odaların sofaya açılan pencereleri, ikisi altta ikisi üstte olmak üzere ayrı ayrı açılabilen dört kanatlı olarak tasarlanmıştır. Kanatlar, içlerine yatay konumda yerleştirilen birer adet ahşap çıta ile düşeyde ikiye bölümlü olarak yapılmıştır. Pencerelerin, yaklaşık kare biçimli boşluklar oluşturmak üzere birbirini kesen yatay ve düşey konumlu tornalı ahşaplardan imal edilmiş şebekeleri bulunmaktadır. Başodanın doğusunda yer alan odanın avluya açılan bir penceresi, ahşap çift kanatlı, panjurlu, oda yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplıdır. Bu pencerenin kanatları, içine yatayda yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile düşey yönde dörder kare biçimli bölümlere ayrılmıştır.

Çıkmalı odanın kuzey yanındaki oda dışında kalan tüm üst kat odaların batı yönündeki pencereleri ile Başodanın doğu yanındaki odanın güney yöne açılan pencerelerinin camlık ve panjurları, ikisi altta ikisi üstte olmak üzere dörder kanatlı olarak tasarlanmıştır. Çıkmalı odanın kuzey yanındaki odanın batı yöne açılan üç adet penceresinin ortada olanı dört kanatlı, her iki yanındaki pencereler ise ikişer kanatlı olarak yapılmıştır. Kanatlar, içlerine yerleştirilen yatay konumlu ahşap çıtalarla düşeyde dörder bölüme ayrılmıştır.

Çıkmalı odanın kuzey yanındaki oda ve bu odanın kuzeyindeki büyük oda ile Başodanın doğu yanındaki odanın pencereleri, oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizaları ahşap kaplıdır (Şekil 4.35). Yalnızca en kuzeydeki odanın güneyinde bulunan büyük odanın sofa yönündeki pencerelerinin niş üst yüzeyinde ahşap bulunmamaktadır. En kuzeydeki odanın güneyinde bulunan odanın pencereleri ile Başodanın doğu yanındaki odanın avlu yönüne açılan penceresi dışında kalan tüm üst kat oda pencerelerinin etrafı geniş ahşap profilli pervazlarla kuşatılmıştır. Çıkmalı odanın ve kuzey uçtaki odanın batı cephelerindeki pencerelerinin, alt ve üst hizaları kesintisiz olarak yatayda uzanan kenarları profilli geniş ahşap pervazlarla çevrelenmiş, oldukça dar olan pencere araları da düşey konumlu geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır.

Çıkmalı odanın kuzey yanındaki odanın sofa ile batı yöne açılan pencereleri ve Başodanın doğu yanındaki odanın güney yönde meydana açılan pencerelerinin, oda yönünde çift kanatlı ahşap kapakları vardır.

Şekil 4.35: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Sofanın kuzey ucundaki odanın güneyindeki büyük odada, çıkmalı odanın kuzey yanındaki odada ve Başodanın doğu yanındaki odada duvar nişleri bulunmaktadır. Duvar nişleri,

boyuna dikdörtgen biçimli, ikişer ahşap raflı ve ahşap çift kapaklı dolap şeklinde tasarlanmıştır. Çıkmalı odada bulunan iki adet duvar nişinin kuzeyindeki oda yönünde tornalı ahşaplarla imal edilmiş yaklaşık kare biçimli parmaklıkları vardır.

Başodanın doğusundaki odada yer alan ahşap kapaklı duvar nişinin güney yanında da çevresindeki ahşap pervazlar “C-S” kıvrımlarla biçimlendirilmiş ve iki rafla üç bölüme ayrılmış dar bir niş daha bulunmaktadır. Bu nişin pervazları yukarıdaki duvar yüzeyinde de devam ettirilmiş ve bu yüzeyde boyuna dikdörtgen bir kısım, çevrelenerek pano oluşturulmuştur (Şekil 4.36).

Şekil 4.36: Kadı Menteşoğlu Konağı’nda duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Çıkmalı odanın batı yönde yer alan pencerelerinin üst kotunda uzanan ahşap sergen ile alt kotta uzanan ahşap pervaz, odanın kuzey ve güney cephelerinde de devam ettirilerek sofa yönündeki pencerelerin bitişine kadar kesintisiz olarak uzatılmıştır ve aralarına yerleştirilen düşey konumlu pervazlarla da duvar yüzeylerinde farklı büyüklüklerde düşey konumlu dikdörtgen panolar oluşturulmuştur. Pencerelerin ve panoların yan kenarlarına sergen üst kotuna yerleştirilen babaya benzer tornalı ahşaplar, açıklıklara sınır teşkil etmekte ve aşağıya doğru kademeli şekilde daralarak birer çiçek motifi ile tamamlanmaktadır. Başodanın kuzey duvarında yer alan iki adet niş şeklinde düzenlenmiş açıklıkların çıkmalı oda yönünde, çıkmalı odanın güney cephesinde tornalı ahşapların birbirini kesmesi ile oluşturulmuş ahşap şebekeleri ve lento üst hizalarında niş genişliğince uzanan profilli çıtalarla kuşatılmış yatay dikdörtgen ahşap panoları bulunmaktadır. Bu odanın kuzey cephesinde duvar yüzeyinde ahşap pervazlarla oluşturulan panolardan, güney cephedeki ahşap şebekeli nişlerin tam karşına denk gelen panolarda da güney cephede

olduğu gibi üst kısımlarındaki duvar yüzeylerinde profilli çıtalarla kuşatılmış ahşap panolar bulunmaktadır. Çıkmalı odanın kuzey yanındaki odanın batı, kuzey ve güney duvarlarındaki işlemeli geniş ahşap profilli pervazlar, pencere üst ve alt hizasında yatay konumda uzanarak odayı kuşatmıştır. Pencere ve nişlerin yan kenarlarına monte edilmiş düşey konumlu pervazlarla da açıklıklar çerçevelenerek duvar yüzeylerinde çıkmalı odada olduğu gibi farklı genişliklerde düşey konumlu dikdörtgen panolar oluşmuştur. Sofanın kuzey ucundaki odanın da güney duvarlarında pencere üst kotunda uzanan profilli pervaz görülmektedir. Odanın güney duvarında da pencere üst kotundan başlayarak güneydeki odaya açılan kapının batı kenarında sonlanmıştır. Başodanın doğu yanındaki odanın da batı ve doğu duvarlarında pervaz bulunmaktadır. Bu odada bulunan dar nişin güney kenarındaki pervaz yükseltilerek pencere üst hizasında olmak üzere ve doğu cephede pervazın başlangıç noktasının karşına denk gelen hizada bitirilmiştir (Şekil 4.37).

Şekil 4.37: Kadı Menteşoğlu Konağı'nda pervaz (Koşanlar, 2018)

Kapı ve pencerelerin lento kotunda, dar ahşap sergen, başodanın doğu yanındaki odada güney, batı ve doğu duvarlarında, çıkmalı odanın tüm oda duvarlarında, çıkmalı odanın kuzey yanındaki odanın batı, güney ve kuzey duvarlarında, sofanın kuzey ucundaki odanın ise batı ile güney duvarında pencere üst hizalarında uzanmaktadır. Çıkmalı odanın kuzey yanındaki oda dışındaki odalarda sergenin alın kısmı dantel gibi motiflendirilmiştir.

Sofanın güney-batı köşesinde yer alan Başoda, Kadı Menteşoğlu Konağının en süslemeli odasıdır. Başodanın kuzey cephesinde biri sofaya diğeri kuzeyindeki çıkmalı odaya açılan iki tane ahşap çift kanatlı kapısı vardır. Kapıları çevreleyen kenarları profilli geniş ahşap pervazlar, kapıların üst kotundan yukarıya doğru devam ettirilmiş ve lentoların yukarıdaki duvar yüzeylerinde kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen biçimli birer

pano oluşturacak şekilde kuşatmıştır. Sofaya açılan kapının panosu ahşap yüzey üzerine profilli çıtalarla oluşturulmuş, kuzeyindeki odaya açılan kapısının panosu ise profilli çıtalarla çevrelenmiş duvar yüzeyi olarak tasarlanmıştır (şekil 4.38).

şekil 4.38: Kadı Menteşoğlu Konağı Başoda kapıları (Koşanlar, 2018)

Başodanın pencerelerinden iki adedi batı yöne, dört adet penceresi de güney yöne Selimiye Meydanı'na açılmaktadır. Pencereler, boyuna dikdörtgen biçimli, ahşap çift kanatlı, ahşap panjurlu, oda yönünde nişli ve ahşap çift kapaklıdır. Niş st seviyeleri de ahşap kaplanmıştır. Pencerelerin camlık kanatları, yatayda yerleştirilen üçer adet profilli ahşap çıtalarla düşeyde dörder kare biçimli bölümlere ayrılmıştır (şekil 4.39).

şekil 4.39:Kadı Menteşoğlu Konağı Başoda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Başodanın doğu cephesinde, zeminden yaklaşık olarak doksan santimetre yükseklikte, yarım daire planlı, lambalık ya da çiçeklik olarak kullanılan silindirik niş bulunmaktadır. Yarım daire kemerli kavsaraya sahip olan nişin ahşap kaplaması üzerinde, kavsara üzengi

hattına kadar uzanan, alt ve üst bitişleri tornalı dokuz adet silindirik ahşap sıralanmıştır. Bu ahşaplar arasındaki bölümlere de çevreleri profilli panolar yerleştirilmiştir. İki kenarlarda, biri ortada üç adet tepelikle taçlandırılmış ahşap alınlığın kavsara yönündeki alt kısmı, sivri kemer şeklindedir ve alçı kaplı olan bu yüzey bitkisel motifle boyanarak süslenmiştir. Alınlık üzerinde sağ ve sol yanlarda, kısa dik kenarları, düşey konumlu olmak üzere iki adet dik üçgen pano yerleştirilmiştir. Panolar üzerinde de ahşap kabartma olarak birer hilal-yıldız motifi vardır. Lambalık nişinin üst kısmı, işlemeli ahşap alınlık şeklinde olup oyularak yapılmış yaprak ve çiçek motiflerinden oluşan bir başlıkla taçlandırılmıştır. Lambalığın içerisine de oda yönünde taşıntılı mermer yerleştirilmiştir (Şekil 4.40). Başodada doğu cephe lambalık nişinin her iki yanında birer adet, batı yönde pencerelerin arasında bir adet duvar nişi bulunmaktadır. Dekoratif eşyaların sergilendiği doğudaki nişler, ahşap çift camlık kanatlı ve üç raflıdır. Batı yöndeki niş ise ahşap kapaklıdır ve konağın batı cephesinde görülen gotik kemerli niş ile sırt sırta konumlanmıştır. Odanın batı duvarında iki tane, güney duvarında ise üç tane üst hizaları tavan kaplaması ile aynı seviyede boyuna dikdörtgen biçiminde tepe pencereleri bulunmaktadır. Tepe pencereleri oda yönünde nişli ve ahşap kafeslidir. Ahşap kafesler, diyagonal biçimde yerleştirilmiş ahşap çıtaların birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur.

Şekil 4.40: Kadı Menteşoğlu Konağı Başodada lambalık nişi (Koşanlar, 2018)

Pencere ve nişlerin üst ve alt hizalarında uzanan geniş ahşap pervazlar, doğu cephe lambalık nişine kadar devam ettirilmiş ve pencere ile niş kenarlarına yerleştirilen düşey konumlu pervazlarla da açıklıklar çerçevelenmiştir.

Kapı, pencere ve niş üst seviyelerinde uzanan pervazın üst hizasında yer alan alın kısmı dantel gibi motiflendirilmiş dar ahşap sergen, odanın doğu duvarında yer alan lambalığın her iki yanındaki duvar nişlerinin bitimine kadar tüm odayı kuşatmıştır. Pencereilerin yan kenarlarına sergen üst kotuna yerleştirilen babaya benzer tornalı birer ahşap, açıklıklara sınır teşkil etmekte ve aşağıya doğru kademeli daralarak birer çiçek motifi ile tamamlanmaktadır. Pencereilerin aralarındaki duvar yüzeylerinde, demirden imal edilmiş motifli aydınlatma aplikleri bulunmaktadır. Aplikler, konağın restorasyonu sırasında monte edilmiştir.

4.2.3 Tavan

Konağın zemin kattaki tüm mekânlarının tavanları kaplamasızdır ve mekânların taşıyıcı sistemlerde farklılıklar görülmektedir. Alt kat revaklı sofa tavanı batı yönde duvarlara doğu yönde de revak kemerlerine basan silindirik ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Kirişlerin üzeri de kamıştan örülmüş hasırla kaplanmıştır (Şekil 4.41). Konağın alt katındaki batı ve güney kapılarının açıldığı sofa eyvanları, konağın ana kapısının açıldığı eyvanın kuzeyindeki işlik mekânı ve güney-batıda yer alan odanın tavan strüktürünü oluşturan silindirik biçimdeki ahşap kirişler sivri kemerlerle taşınmaktadır. Yalnızca konağın ana kapısının açıldığı eyvanın doğu yönde sofaya geçilen kısımda bulunan ikinci kemer yarım daire biçimindedir (Şekil 4.42). Kirişlerin üzerlerine de her iki eyvan tavanında yan yana sıralanmış kamış, işlik mekânı ve kuzey-batıdaki odada ise kamıştan örülerek oluşturulmuş hasır serilmiştir.

Şekil 4.41: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.42: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat sofa eyvanı (Koşanlar, 2018)

Ana kapının açıldığı eyvanın güney yanında yer alan ışık mekânı ile buranın güneyindeki odanın tavanları, ahşap konsollarla desteklenen ahşap ana kiriş üzerine kuzey-güney doğrultusunda sıralanmış silindirik ahşap kirişlerle taşıttırılarak üzerlerine de kamış hasır serilmiştir. Güneydeki ışık mekânının tavanındaki konsollar “C-S” kıvrımlıdır (Şekil 4.43). Tuvalet mekânın tavanı ise sıvalıdır.

Şekil 4.43: Kadı Menteşoğlu Konağı alt kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

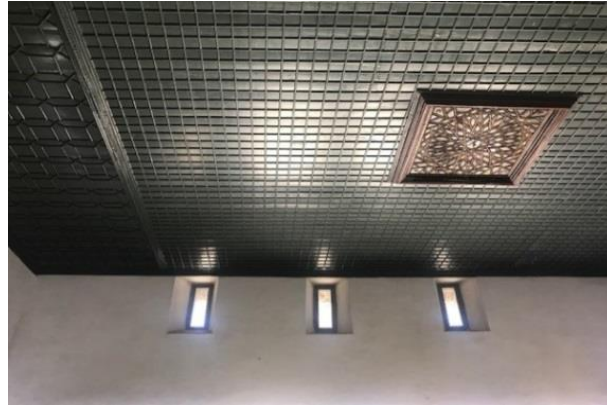
Konağın üst kat sofa revakının tavanı; batı yönde duvara, doğu yönde ise revakın ahşap dikmeleri üzerinde bulunan kuzey-güney doğrultulu “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla taşınan ve yine aynı yönde uzanan ahşap kirişe basan doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış avlu yönüne eğimli silindirik ahşap kirişlerle taşıttırılmış ve üzerine de kamış hasır serilmiştir.

Sofanın kuzey ucundaki odanın güneyindeki oda ile Başodanın doğu yanında yer alan odanın tavanları, “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenmiş doğu-batı yönlerde uzanan ahşap makaslarla taşınmaktadır. Makaslarla taşınan kuzey-güney doğrultulu daire kesitli ahşap kirişlemelerin üzerine de kamıştan örülmüş hasır serilmiştir. Diğer odaların tavanları ise ahşap kaplamalıdır. Yan yana sıralanan ahşapların birleşim derzleri ahşap çıtalarla kapatılarak, duvar birleşim hatları da ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.44).

Şekil 4.44: Kadı Menteşoğlu Konağı üst kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın en süslemeli tavanı, Başodanın tavanıdır. Tavan ahşap kaplanmış ve ince çıtalarla oluşturulan geometrik biçimlerle işlenmiştir. Tavanın batı kısmı kare, doğu kısmı dikdörtgen biçimde iki bölüme ayrılmıştır. Kare biçimli tavan bölümü, çıtalarla küçük kareler oluşturularak işlenmiş, bölümün kuzey ve güney kenarları da ahşap çıtalarla yapılmış eşkenar dörtgenlerden oluşturulan birer dizi ile sınırlandırılmıştır. Bu bölümün merkezinde de çevresi profilli ahşap pervazlarla kuşatılmış kare biçimli ahşap bir göbek yerleştirilmiştir. Merkezinde demir askı halkası bulunan göbek üzerinde, eşkenar dörtgen ve üçgen biçimlerin oluşturduğu bir daire vardır. Dairenin çevresi de eşkenar dörtgen ve üçgen biçimlerle süslenmiştir. Tavanın doğu yöndeki bölümü, ince ahşap çıtalarla oluşturulan birbiri içerisine geçmiş sekizgen biçimlerle işlenmiştir. Her sekizgen içerisine de birer kare biçim yerleştirilerek işleme zenginleştirilmiştir. Her iki ahşap bölümü, ahşap pervazlarla birbirinden ayrılmıştır (Şekil 4.45). Çatı örtüsü, alaturka kiremittir.

Şekil 4.45: Kadı Menteşoğlu Konağı Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.3 Kütüphane Sokak No: 8 (Saçaklı Ev)

İnceleme Tarihi: Ekim 2018

Saçaklı Ev, Lefkoşa Suriçi, Selimiye Mahallesi, Kütüphane Sokak'ta yer almakta ve 8 numara ile adreslenmektedir (Harita 1,2), (Tablo 1). İsmi, sokağa çıkma yapan Başodasının payandalarla desteklenen geniş saçaklarından alan konağın yapım tarihi, kesin olarak bilinmemektedir. Kaynaklara göre, 1850-1860 tarihlerinde yapının Osmanlı döneminde inşa edildiği tahmin edilmektedir (Turkan, 2008). Ana kapısının üzerinde yer alan 1932 tarihi ise yapının bu yılda onarımdan geçtiğini işaret etmektedir. İki katlı ve dış sofalı plan tipinde inşa edilen Saçaklı Ev, Geleneksel Türk Evlerinin tipik bir örneğini teşkil etmektedir. Konağın Başodası bağdadi teknikle, diğer bölümleri ise taş ile kerpiç kullanılarak inşa edilmiştir. Yapının örtü sistemi, ahşap strüktürlü beşik çatı üzerine alaturka kiremitle tamamlanmıştır. Zemin kattaki odalar sivri kemerli revaka, üst kattaki odalar ahşap direkli revaklı sofaya açılmaktadır (Şekil 4.46).

Saçaklı Ev, yıllar boyunca geçirdiği kötü kullanım, bilinçsiz müdahale ve eklemelerle fazlasıyla zarar görmüş ve 1986 tarihinde, KKTC Eski Eserler ve Müzeler Dairesi tarafından, kamulaştırılarak 1994 yılında restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda sonradan yapılan ilâve ve eklemeler kaldırılarak kültürel ve sanatsal faaliyetler için işlevlendirilmiştir; 23.12.1996 tarihinde de gerçekleştirilen törenle, Kültür ve Sanat Merkezi olarak ziyarete açılmıştır (Turkan, 2008).

Şekil 4.46: Saçaklı Ev (Koşanlar, 2018)

4.3.1 Döşeme

Saçaklı Ev'in zemin katındaki sofası, ışık mekânı ve odaları, toprak dolgu üzerine yerel mermer plaklarla kaplanmıştır. Avluya sivri kemerlerle açılan sofa ve ışık mekânının döşemelerindeki plaklar, yaklaşık kare biçimindedir ve şaşırtmalı olarak dizilmişlerdir (Şekil 4.47).

Şekil 4.47: Saçaklı Ev alt kat sofa zemini (Koşanlar, 2018)

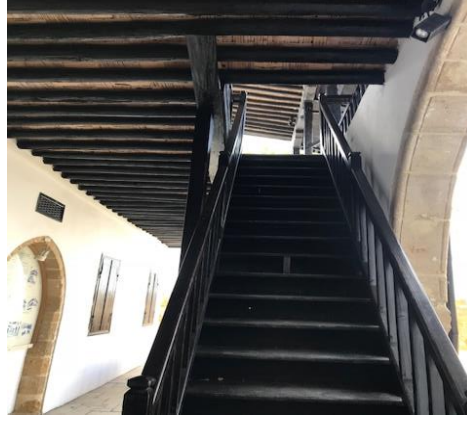
Sokağa doğu yönde cephelenen kare plana sahip oda ile batısındaki dikdörtgen planlı odanın döşemeleri, 40x40 cm. boyutlarında mermer plaklarla diyagonal biçimde dizilerek döşenmiştir. Döşemelerin çevreleri de duvarlara paralel ikişer sıra mermer plakla şaşırtmalı olarak dizilmiştir. Doğudaki odanın bordürleri 60x40 cm. ölçülerinde dikdörtgen plaklardan batıdaki odanın bordürleri ise 40x40 cm. kare plaklardan oluşmaktadır (Şekil 4.48).

Şekil 4.48: Saçaklı Ev alt kat oda zemini (Koşanlar, 2018)

Saçaklı Ev'in üst katına, alt kat sofada yer alan ve ilk basamağı mermer kaplı, yirmi rıhtlı tek kollu ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin iki yanında bulunan korkuluklar,

altta uzanan dikdörtgen kesitli ahşap üzerine basan kare kesitli ahşap dikmeler ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (Şekil 4.49).

Şekil 4.49: Saçaklı Ev merdiveni (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat sofası ve odalarının döşemesi, ahşap kirişlerin üzerindeki hasıra serilen sıkıştırılmış toprak üzerine mermer plaklar kaplanarak yapılmıştır. Üst kat sofa revakı ile revaktan yarım daire biçimli bir kemerle ayrılan doğu yöndeki sofa eyvanının döşemesinde mermer plaklar, duvarlara paralel ve şaşırtmalı olarak dizilmiştir (Şekil 4.50). Sofanın güneyindeki kare planlı odanın döşemesi, yaklaşık kare biçimli mermer plaklarla şaşırtmalı biçimde dizilerek kaplanmıştır. Sofanın güneyindeki dikdörtgen planlı odanın döşemesi ise ortada diyagonal olarak dizilmiş plaklarla kaplanmış, çevresi de duvarlara paralel ikişer sıra yaklaşık kare biçimli plaklarla kuşatılmıştır (Şekil 4.51).

Şekil 4.50: Saçaklı Ev üst kat sofa zemini (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.51: Saçaklı Ev üst kat oda zemini (Koşanlar, 2018)

Başoda, üst kat sofa zemininden iki rıht ile yükseltilerek, basamakları mermer kaplanmıştır. Başodanın zemini, diyagonal olarak döşenmiş mermer plaklarla kaplanmış, çevresine de duvarlara paralel ikişer sıra şaşırmalı döşenen mermerlerle çerçeve oluşturulmuştur. Döşemenin ortasına ise sekizgenler ve bunları tamamlayan kare ile ikizkenar üçgen formu taşı plaklarla dikdörtgen oluşturacak şekilde göbek yapılarak dekor zenginleştirilmiştir (Şekil 4.52).

Şekil 4.52: Saçaklı Ev Başoda zemini (Koşanlar, 2018)

4.3.2 Duvar Öğeleri

Zemin kattaki işlik mekânı batı yönde avluya iki sivri kemerle, sofaya ise bir sivri kemerle açılmaktadır. Sivri kemer açıklıkları, günümüzde ahşap camekânlarla kapatılmıştır. Camekânların akslarında da çift kanatlı kapılar bulunmaktadır. Camekânların döşemeden yaklaşık 1m. yüksekliğe kadar olan kısımları ahşaptır. Kapıların her iki yanlarında tek kanatlı pencereler ve pencerelerin yanlarında da sabit camlıklar yer alır. Kapı lento hizasının yukarısındaki kemer gözü ise biri kemer aksında diğerleri de her iki yanlarda olmak üzere üçer adet düşey konumlu yerleştirilen ahşaplarla bölümlere ayrılmıştır. İşlik mekânının, sokak cephesinde oda yönüne nişli üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Pencereler, ahşap üçer kanatlı ve ahşap panjurludur. Pencerelerin kanatları, yatay konumlu ikişer çıta ile üçer bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.53).

Şekil 4.53: Saçaklı Ev işlik mekânı (Koşanlar, 2018)

Zemin katta yer alan her iki odanın da sofaya açılan kapıları, ahşap ve çift kanatlıdır. Kapılar, düşeyde yan yana dizilmiş ahşaplardan oluşturulmuştur. Kapı açıklıkları, oda yönünde nişlidir ve nişlerin üst hizaları ahşap kaplanmıştır. Doğu-batı yönündeki dikdörtgen planlı odanın ahşap çift kanatlı kapı üst seviyesinde kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen sabit camlık, düşeyde ahşap çıtalarla üç eşit kare biçimli parçaya bölünmüştür (Şekil 4.54).

Şekil 4.54: Saçaklı Ev alt kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Konağın, zemin katta doğu yönündeki kare planlı odasının, sokağa açılan ve oda yönünde basık kemerli nişleri olan iki penceresi vardır. Pencereleler, dikdörtgen formlu, ahşap camlık kanatlı ve sokak yönünde demir şebekelidir. Demir şebekeler, yatay yönde oniki adet, düşeyde ise beş adet silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Çift kanatlı pencerelelerde kanatlarının içine yerleştirilmiş yatay konumlu çıtalarla, işlik mekânında

olduğu gibi dűşeyde     b  m oluşturulmuştur (şekil 4.55). Sofanın batı yönünde yer alan dikdörtgen planlı odanın, sofaya açılan iki penceresi ve batı yöne açılan bir penceresi restorasyon sırasında mekânın işlevlendirilmesine yönelik olarak ahşap ile kapatılmıştır. Günümüzde, sofa ve avlu yönündeki bu pencerelerin sabitlenmiş ahşap kepenkleri görülmektedir (şekil 4.56).

şekil 4.55: Saçaklı Ev alt kat oda penceresi (Koşanlar, 2018)

şekil 4.56: Saçaklı Ev’de kepenk (Koşanlar, 2018)

Dikdörtgen planlı odanın kuzey duvarının, revaklı sofa tarafında taş sivri kemerli bir niş yer almakta ve günümüzde evin restorasyonuna ait fotoğraflar burada sergilenmektedir (şekil 4.57). Bu odanın kuzey duvarında, sofa tarafındaki kemerli nişin yukarısında bulunan tepe penceresi, oda yönünde nişli, enine dikdörtgen formlu ve ahşap kafeslidir. Ahşap kafesler, ahşap çıtalarla diyagonal biçimde oluşturulmuştur.

şekil 4.57: Saçaklı Ev’de kemerli niş (Koşanlar, 2018)

Üst kattaki odaların ahşap çift kanatlı kapılarının kanatlarının sofa yönünde, üst üste konumlanmış profilli ahşap çıtalarla oluşturulmuş boyuna dikdörtgen biçimli üçer adet pano yer almaktadır. Kapıların lento üst seviyeleri, kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap panoludur (Şekil 4.58). Kapılar, oda yönünde nişli ve niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Sofanın güneyinde bulunan kare planlı odadan batı yanındaki dikdörtgen planlı odaya, doğu yönde nişli, ahşap çift kanatlı bir kapı ile geçilmektedir. Niş, doğu yönde eğimlidir ve üst seviyesi de ahşap kaplanmıştır. Bu kapının yüksekliği sofaya açılan diğer kapılardan daha azdır. Kapının dikdörtgen planlı oda tarafındaki lento üst seviyesi kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap panoludur.

Şekil 4.58: Saçaklı Ev revaklı sofaya açılan oda kapıları (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofa eyvanının doğu cephesinde bulunan iki adet sofa yönünde nişli, niş üst seviyesi ahşap kaplı, dikdörtgen formulu, çift kanatlı ve ahşap panjurlu pencere sokağa açılmaktadır. Konağın doğu-batı istikametindeki iki odası, ikişer adet pencereleri ile ahşap direkli revaklı sofaya açılmaktadır. Pencereler oda yönünde nişli, üst seviyeleri ahşap kaplanmıştır. Ahşap ve çift kanatlı olan her pencerenin camlık kanatları, ikişer adet yatay konumlu profilli ahşap çıta ile üçer bölüme ayrılmıştır. Sofaya açılan pencerelerin yatayda ve düşeyde birbirini keserek kare biçim oluşturan ahşap tornalı korkulukları vardır. Ahşap, çift kanatlı ve panjurlu iki pencere ile sofaya açılan kare planlı odanın iki adet penceresi de sokak yönüne açılmaktadır. Sofanın güneyinde, doğu-batı yönünde uzanan, dikdörtgen planlı odanın, iki penceresi batı duvarında, diğer iki penceresi de kuzey duvarında yer alır. Bu odanın kuzey yönde sofaya açılan pencerelerinin camlık kanatları, ikisi altta ikisi üstte

olmak üzere dört adettir. Her kanadın ortasına yatay konumlu olarak yerleştirilen birer ahşapla düşeyde ikişer bölümlü yapılmıştır. Batı yöndeki iki penceresi ise ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Pencereleler, oda yönünde nişli ve niş üst seviyeleri ahşap kaplıdır ve pencere denizliklerine mermer plaklar yerleştirilmiştir (Şekil 4.59).

Şekil 4.59: Saçaklı Ev dikdörtgen planlı oda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Sokağa doğu yönde cephelenen kare plana sahip odanın güney duvarında, iki adet ahşap camlık kanatlı duvar nişi yer alır. Boyuna dikdörtgen biçimli nişler, ikişer rafla üçer bölüme ayrılmıştır. Kanatlar, yatay konumlu çıtalarla düşeyde üçer eşit parçaya bölünmüştür. Her iki nişin de sağ kanadının ortasında anahtarlı kilit vardır. Günümüzde duvar nişlerinde Osmanlı Dönemi'ne ait cam sanatı örnekleri sergilenmektedir. Kapaklı duvar nişlerinin hemen yukarısında ise boyuna dikdörtgen biçimli birer duvar nişi daha bulunmaktadır (Şekil 4.60).

Şekil 4.60: Saçaklı Ev'de kare planlı odada duvar nişleri (Koşanlar, 2018)

Dikdörtgen planlı odanın güney duvarında kapı üst seviyesi yüksekliğinde yarım daire kemerli dört adet niş vardır. Nişlerden doğu kenardaki nişin yüksekliği, diğerlerine göre daha azdır ve yukarısında boyuna dikdörtgen formlu bir niş, bu nişin doğu yanında aynı formda bir niş daha vardır. Dikdörtgen formlu nişlerin üst hizaları ahşap kaplıdır (Şekil 4.61). Dikdörtgen planlı odanın doğu cephesinde lambalık nişi bulunmaktadır. Döşemeden yaklaşık bir metre yüksekte başlayan, kaş kemer biçiminde kavsaraya sahip silindirik nişin yanları, yüzeysel taşıntılı alçı bordürlerle sınırlandırılmıştır. Bordürlerin alt kısımları silindirik, üst kısımları köşelidir ve üzeri işlemeli birer tepelikle tamamlanmaktadır. Tepelikler arasındaki üçgen alınlık da bir tepelikle taçlandırılmıştır. Lambalığın içi oda yönünde taşıntılı olacak şekilde mermer kaplanmıştır (Şekil 4.62).

Şekil 4.61: Saçaklı Ev dikdörtgen planlı odada duvar nişleri (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.62: Saçaklı Ev dikdörtgen planlı odada lambalık nişi (Koşanlar, 2018)

Bu odada kapı ve pencere üst hizasında, batı duvarında iki adet, güney duvarında ise üç adet, tepe penceresi bulunmaktadır. Oda yönünde nişli ve boyuna dikdörtgen biçiminde olan tepe pencerelerinin, diyagonal şekilde dizilmiş ahşap çıtalarla oluşturulmuş kafesleri vardır. Kafesler, düşeyde profilli çıtalar ile ortadan bölünerek iki bölümlü olarak yapılmıştır.

Başodanın ahşap, çift kanatlı kapısının kanatlarında, boyuna dikdörtgen biçiminde, üst üste üçer adet, çevreleri profilli pano bulunmaktadır (Şekil 4.63).

Şekil 4.63: Saçaklı Ev Başoda kapısı (Koşanlar, 2018)

Başodanın her yöne pencere açıklıkları vardır. Odanın pencereleri giyotin tipindedir. İki bölümlü pencerelerin içine yerleştirilen yatayda birer adet, düşey yönde ikişer adet ahşap çita birbirini keserek bölümlere ayrılmıştır. Pencerelerden doğu, batı ve kuzey yönlerde yer alanlar ahşap panjurludur (Şekil 4.64). Başodanın kapısının yanında bulunan ve sofa eyvanına açılan pencere diğer pencereler gibi dikdörtgen biçimli ve ahşap şebekelidir. Şebeke, sofaya açılan diğer oda pencerelerinde olduğu gibi yatayda ve düşeyde birbirini kesen tornalı ahşaplardan imal edilmiştir. Başoda kapısının oda yönündeki cephesinin iki yanında, ahşap lambalık rafları bulunmaktadır.

Şekil 4.64: Saçaklı Ev Başodası (Koşanlar, 2018)

4.3.3 Tavan

Konağın zemin katında yer alan sofa, işlik mekânı ve dikdörtgen planlı odalarının tavaları kaplamasızdır. “C-S” kıvrımlı ahşap konsollara basan ahşap ana kirişler üzerine sıralanmış silindirik ahşap kirişlere taşıttırılmıştır. Üzerlerine de kamıştan örülerek oluşturulmuş hasır

serilmiştir. İşlik mekânının sofaya açılan kapısı ile en güneyde yer alan kiriş arasındaki tavan kısmı, diğer tavan kısmına göre daha düşük kotta yapılmıştır. Sokak yönündeki kare planlı odanın tavanı ise ahşap kaplamalıdır. Kuzey-güney yönde yan yana dizilen ahşapların duvar birleşim yerleri ahşap pervazlarla kapatılmıştır. Kare formundaki tavanın ortasında profilli ahşap çıtalarla oluşturulmuş kare biçimli tavan göbeği vardır ve göbeğin içinde de ahşap çıtalarla geometrik şekiller oluşturularak dekor yapılmıştır. Tavan göbeğindeki sarkan aydınlatma armatürü de konağın restorasyonu sırasında buraya monte edilmiştir (Şekil 4.65).

Şekil 4.65: Saçaklı Ev kaplamalı alt kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Sofanın batı yönünde yer alan dikdörtgen planlı odanın, tavan strüktürünü oluşturan silindirik ahşap kirişler üç tane kuzey-güney doğrultulu sivri kemerle taşınmaktadır. Kirişlerin üzerine kamış hasır serilmiştir (Şekil 4.66).

Şekil 4.66: Saçaklı Ev alt kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat sofasının tavanı, çatı strüktürünün devamı şeklinde güney yönde duvara kuzey yönde ise sofa revakının ahşap direklerin üzerine yerleştirilmiş doğu-batı doğrultulu “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap kirişe basan kuzey-güney doğrultuda yan yana sıralanmış avlu yönüne eğimli silindirik ahşap kirişlerle taşıtılarak, üzerine kamıştan örülmüş hasır serilmiştir. Sofanın güney yönündeki iki odasının tavanları, “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap makaslarla taşıtırılmıştır. Makasla taşınan yan yana sıralanmış daire kesitli ahşap kirişlerin üzeri ise kamıştan yapılmış hasır serilerek örtülmüştür (Şekil 4.67).

Şekil 4.67: Saçaklı Ev’de makasla taşınan üst kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Başodanın tavanı ahşap kaplanmıştır. Yalın bir görüntüye sahip olan tavan kaplaması, doğu-batı yönünde yan yana sıralanan ahşaplarla oluşturulmuştur. Ahşapların birleşim derzleri de ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Ahşapların duvar birleşim yerleri ise oda boyunca yerleştirilen pervazlarla gizlenmiştir (Şekil 4.68).

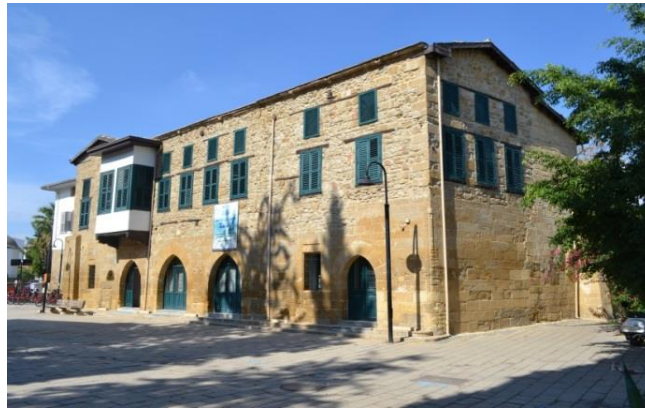
Şekil 4.68: Saçaklı Ev Başoda tavan kaplaması (Koşanlar, 2018)

4.4 Yunus Emre Enstitüsü Binası (Küçük Mehmet Binaları)

İnceleme Tarihi: Ekim 2018

Lefkoşa Suriçi, Selimiye Mahallesi'nde (Selimiye Meydanı) yer alan Yunus Emre Enstitüsü binası, 28 numara ile adreslenmiştir (Harita 1,2), (Tablo 1). Lüzinyan Döneminde St. Sophia Katedralinde görev yapan din adamlarının yönetim binası olarak inşa edilen konağın yapım yılı, 1208-1326 tarihlerine dayanmaktadır (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Bülteni, 2016). 1571 yılında adada başlayan Osmanlı Döneminde, binada yapılan üst kat ile cumba ilavesi ve diğer düzenlemelerle Geleneksel Türk Evi'ne dönüştürülmüştür. Bina, batı yanında bulunan Kadı Menteşoğlu konağı ile birlikte "Küçük Mehmet Binaları" olarak da anılmaktadır (Turkan, 2018). 2004 yılında yapılan restorasyon çalışmalarından sonra, bir süre pansiyon, ev ve lokanta olarak kullanılan yapı, eklentiler ve bakımsızlık sonucunda fazlasıyla zarar görmüştür (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Bülteni, 2016). Konak, 2014 yılında Kıbrıs Vakıflar İdaresi tarafından tekrar restore edilerek, Yunus Emre Vakfı Lefkoşa Şubesi Kültür Derneği'ne kiralanmıştır. Konak, günümüzde halen bu işlevle yaşatılmaktadır.

Konak iki katlı ve dış sofalı plan tipine sahiptir. Zemin katta yer alan odalar, beş tane sivri kemerle revaklı sofaya, üst katta bulunan odalar da ahşap direkli revaka açılır. Konağın, meydana güney yönde çıkma yapan cumbası, "C-S" kıvrımlı iki ahşap konsol üzerine oturtulmuştur. Bina, alt katı kesme taş malzeme ile cumbası ise bağdadi tekniği ile inşa edilmiş; çatı örtüsü de beşik çatı olarak yapılmıştır (Şekil 4.69).

Şekil 4.69: Yunus Emre Enstitüsü Binası (Koşanlar, 2018)

4.4.1 Döşeme

Konağın, ana kapısının açıldığı sofa uzantısının ve revaklı alt kat sofasının döşemeleri, sıkıştırılmış toprak üzerine mermer plaklarla kaplanmıştır. Yaklaşık kare biçimli mermer plaklar, şaşırtmalı olarak dizilmiştir (Şekil 4.70). Revaklı sofanın doğu ucunda yer alan ve sofadan iki basamakla inilen işlik mekânı ve zemin katta bulunan diğer odaların döşemeleri de sıkıştırılmış toprak üzerine yerel mermerlerle kaplanmıştır. İşlik mekânı ve batı yanındaki odanın döşemeleri, yaklaşık dikdörtgen biçimli mermer plaklarla, şaşırtmalı olarak kaplanmıştır. Ana kapının batı yanında bulunan ve sofaya iki ayrı kapı ile açılan odanın, özgün halinde yerel mermer olan zemini, yapılan restorasyon çalışmaları sonucu, günümüzde epoksi ile kaplıdır (Şekil 4.71). Sofanın kuzey ucunda yer alan tuvalet mekânı da diyagonal olarak dizilmiş kare formulu seramiklerle döşenmiştir.

Şekil 4.70: Yunus Emre Enstitüsü Binası alt kat sofası (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.71: Yunus Emre Enstitüsü Binası alt kat odası (Koşanlar, 2018)

Yapının üst katına, alt kat sofanın kuzey yönünde yer alan iki kollu ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Merdiven, iki yanda yer alan dikdörtgen kesitli ahşap kirişler arasındaki ahşap basamaklardan yapılmıştır. Basamakların üzeri ise halı kaplıdır. Batı yönden başlayıp doğu yöne doğru uzanan altı rıhtlı ilk koldan sonraki ahşap sahanlık dikdörtgen kesitli ahşap dikmelerle taşınmaktadır. Oniki rıhtlı ikinci kol ise güney yönden kuzey yöne doğru uzanarak üst kat sofaya ulaşmaktadır. Merdivenin korkulukları, merdiveni taşıyan ahşap kirişe basan dikdörtgen kesitli ahşap dikmeler ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (Şekil 4.72).

Şekil 4.72: Yunus Emre Enstitüsü Binası merdiveni (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat döşeme kaplaması, zemin katın tavan strüktürü üzerine serilen kamış hasır ve toprak dolgu ile oluşturulmuş taban üzerine yapılmıştır. Sofa döşemesi, restorasyon sırasında yükseltilerek dış mekan özellikli ahşapla kaplanmıştır (Şekil 4.73). Üst katta yer alan ve ahşap direkli sofa revakına açılan eyvan, odalar ve Başodanın zemini, yan yana dizilmiş ahşaplarla döşenmiştir (Şekil 4.74). Üst kat sofa zemininden iki rıht ile yükseltilen eyvan ve üç rıht ile yükseltilen eyvanın doğu yanında yer alan odaların basamakları da ahşap kaplıdır. Tuvalet mekânı ise alt katta yer alan tuvalet gibi kare formu seramiklerle diyagonal biçimde döşenmiştir.

Şekil 4.73: Yunus Emre Enstitüsü Binası üst kat sofası (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.74: Yunus Emre Enstitüsü Binası üst kat odası (Koşanlar, 2018)

4.4.2 Duvar Öğeleri

Alt kat sofanın giriş holü şeklindeki uzantısı ile revaklı sofa arasında sivri kemer vardır. Bu kemerin içindeki açıklık restorasyon çalışmaları sırasında konağın işlevlendirilmesine yönelik olarak, yerleştirilen cam ile sofa bölünmüştür (Şekil 4.75).

Şekil 4.75: Yunus Emre Enstitüsü Binası alt kat sofa (Koşanlar, 2018)

İşlik mekânına ait sofanın doğu ucundaki kemer açıklığı, sofa revakında olduğu gibi içerisine yerleştirilen cam ile sofadan ayrılmıştır. Cam bölmenin aksına da çift kanatlı kapı yapılmıştır (Şekil 4.76). Günümüzde derslik olarak kullanılan işlik mekânının, güney cephesinde bulunan ahşap çift kanatlı kapısı, dışta gotik kemerli, içte düz atkılıdır. Kapı kanatlarının zeminden yaklaşık bir metre yüksekliğe kadar olan kısımları ahşap, üst kısımları ise camlık olarak yapılmıştır. Camlıkların, sokak yönünde, alt, üst ve ortalarında yan yana simetrik ikişer adet “S” kıvrımlı lama demirinden yapılmış kısımlar bulunan düşeyde üst üste konumlanmış, dikdörtgen biçimli iki adet demir şebekesi vardır. Şebekenin her iki bölümü de yatayda ikişer adet lama demiri, düşeyde ise altışar adet lama demirinin birbirini kesmesi ile oluşturulmuş ve düşey demirlerin alt ile üst uçlarının aralarına yerleştirilen lama demirinden dairesel parçalarla da şekillendirilmiştir. Kapının her iki yüzeyinde de sürgülü kilit sistemleri bulunmaktadır. İşlik mekânının, batı cephesinin aksında yer alan içerisine cam malzemeden iki kanat yerleştirilmiş kapı açıklığı ile batı yanındaki odaya geçilmektedir. Kapının lentosu ahşaptır. İşlik mekânın güney cephesinde, sokak yönünde nişli penceresi, boyuna dikdörtgen biçimli, ahşap camlık kanatlı, ahşap panjurlu ve demir korkulukludur. Kanatlar, içlerine yerleştirilen yatay konumlu ahşap çıtalarla düşeyde kare biçimli üçer bölüme ayrılmıştır. Korkuluk ise yatayda ve düşeyde yerleştirilen beşer adet lama demiri ile silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Konağın zemin katında, sofa yönüne açılan oda kapıları ve tuvalet mekânın kapısı, ahşap ve tek kanatlıdır. Kapıların kanatları, üst ve altta yan yana

ikişer adet boyuna, ortada enine dikdörtgen biçimli panolarla şekillendirilmiştir. Alttaki panolar, üstteki panolardan daha kısadır. Kapılar, oda yönünde nişlidir. Tuvalet kapısının niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Ana kapının doğu yanında bulunan odanın, güney yöndeki meydana açılan iki gotik kemerli kapı açıklığı daha vardır. Kapılar, ahşap üç kanatlı, dışta sivri kemerli, içte düz atkılıdır. Kanatların ışlık mekânında olduğu gibi, zeminden yaklaşık bir metre yüksekliğe kadar olan kısımlarının her iki yönü de yan yana ikişer adet boyuna dikdörtgen biçiminde ahşap panolarla şekillendirilmiştir. Kapı lentosunun üst bölümündeki kapı genişliğince uzanan camlık bölmeler, kapı kanatlarının devamı olarak üç kanatlı olarak yapılmıştır. Camlıkların, yatayda ikişer adet lama demiri ile düşeyde dokuz adet kare kesitli demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuş demir şebekeleri bulunmaktadır. Şebekeler, düşey demirlerin alt ve üst uçlarının aralarına yerleştirilen lama demirinden dairesel parçalarla biçimlendirilmiştir. Lento üst kısmındaki demir şebekeler de kanatların camlık bölümlerinde olduğu gibi düşey yönde yerleştirilmiş lama demirlerinin yana yana sıralanması ile oluşturulmuş ve düşey demirlerin alt ile üst uçlarının aralarına yerleştirilen lama demirinden dairesel parçalarla da biçimlendirilmiştir (Şekil 4.77).

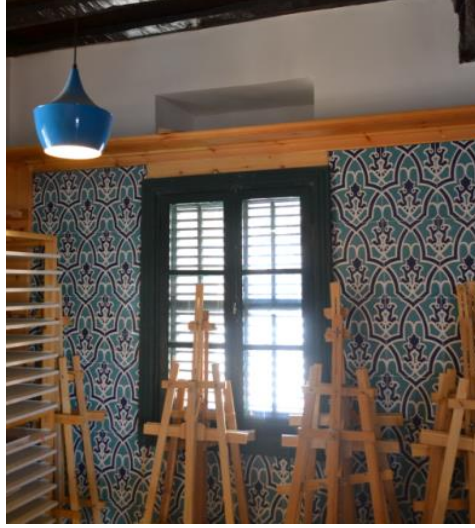
Şekil 4.76: Yunus Emre Enstitüsü Binası ışık mekânının kapısı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.77: Yunus Emre Enstitüsü Binası oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Konağın, zemin katta ana kapının batısında yer alan odanın, biri güneye diğeri batıya açılan iki penceresi vardır. Pencereleler, boyuna dikdörtgen formlu, ahşap çift kanatlı, ahşap panjurludur ve sokak yönünde demir korkulukludur. Kanatlar, yatay konumlu iki profilli ahşap çıta ile bölünerek düşeyde üç bölümlü yapılmıştır. Demir korkuluklar, yatay

konumlu beş adet lama demiri ile beş adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Pencereilerin yukarısında da pencere genişliğince enine dikdörtgen biçimli birer niş bulunmaktadır (Şekil 4.78).

Şekil 4.78: Yunus Emre Enstitüsü Binası oda penceresi (Koşanlar, 2018)

Yapının üst katında yer alan, çıkmalı oda şeklindeki sofa eyvanı, eyvan ile sofa arasında bulunan sivri kemer içerisine yerleştirilmiş camekânla sofadan ayrılmıştır. Sofadan eyvana camekânın aksındaki ahşap, çift kanatlı kapı ile geçilmektedir. Camekânın, zeminden 85 cm. yüksekliğe kadar olan kısmı ahşap levhalarla yapılmıştır. Kapının her iki yanında da sabit camlıklar yer alır. Ahşap levhaların üzeri, kanatlarda yan yana ikişer tane, sabit camlıklarda ise bir tane boyuna dikdörtgen biçimli pano ile şekillendirilmiştir. Kapı lento hizasının yukarısındaki kemer gözü, biri kemer aksında diğerleri de her iki yanlarda olmak üzere yerleştirilen düşey konumlu üç adet ahşapla dört bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.79). Üst katta yer alan diğer iki odanın kapıları ile tuvalet kapısı, ahşap, çift kanatlı, oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizaları ahşap kaplıdır. Sofa eyvanının doğu yanında yer alan oda ile tuvalet kapısının iki kanadı da üstte ve altta birer adet boyuna, ortada ise enine dikdörtgen formu pano ile biçimlendirilmiştir. Sofanın doğu ucunda bulunan odanın kapısı, sofa yönünde ahşap kemerlidir. Kemerin yukarısı profilli ahşap çıtalarla ters “T” biçimli bir pano şeklinde düzenlenerek alınlık yapılmıştır (Şekil 4.80).

Şekil 4.79: Yunus Emre Enstitüsü Binası eyvan kapısı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.80: Yunus Emre Enstitüsü Binası üst kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofa eyvanındaki çıkmanın, dört adet dikdörtgen biçimli ahşap penceresi, güney yönde meydana açılmaktadır. Pencereleler, giyotin tipinde ve ahşap panjurludur. Kanatları, yatayda ve düşeyde birbirini kesen profilli çıtalarla kare biçimlere ayrılmıştır (Şekil 4.81). Üst katta eyvanın doğu yanındaki odaların da pencereleri, ahşap, çift kanatlı ve panjurludur. Pencere kanatları, yatay konumlu profilli ahşap çıtalar ile bölünerek düşeyde eşit parçalara ayrılmıştır. Pencereleler, oda yönünde nişlidir ve nişlerin üst seviyeleri de ahşap kaplıdır. Odaların sofaya açılan ikişer adet ahşap, çift kanatlı kepenkli pencereleri bulunmaktadır. Sofa eyvanının doğu yanındaki odanın sofaya açılan pencereleri oda yönünde ikişer ahşap kapaklı duvar nişine dönüştürülmüştür.

Şekil 4.81: Yunus Emre Enstitüsü Binası sofa eyvanı pencereleri (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofa eyvanının batı duvarında iki adet ve doğu duvarında bir adet niş bulunmaktadır. Batı duvarında yer alan nişler, boyuna dikdörtgen biçimli, ahşap çift camlık kanatlıdır. Eyvanın doğu duvarındaki boyuna dikdörtgen formlu iki raflı niş, ahşap ve çift kapaklıdır. Eyvanın doğu yanındaki odanın batı duvarında, çift kanatlı, ahşap kapaklı bir adet niş bulunmaktadır. Nişin kapakları, lale motifleri ile biçimlendirilmiştir (Şekil 4.82). Tuvalet mekânında, kabinlerin yukarısında günümüzde depo olarak kullanılan bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm panjur şeklinde tasarlanan ahşaplarla kapatılmıştır. Deponun aksına çift kanatlı kapı yapılmıştır. Kanatların yanları ile yukarısında da sabit bölümler yer alır ve ahşaplar yeşil boyalıdır.

Şekil 4.82: Yunus Emre Enstitüsü Binası'nda niş (Koşanlar, 2018)

Üst kattaki odalar ile tuvaletin sofaya açılan kapı ve pencerelerinin yukarısında tepe pencereleri bulunmaktadır. Tepe pencereleri, oda yönünde nişli, boyuna dikdörtgen formlu ve ahşap kafeslidir. Nişlerin üst seviyeleri ahşap kaplanmıştır. Sofanın doğu ucunda yer alan odanın tepe pencerelerinin üst seviyelerinde ahşap lentolar görülmektedir. Kafesler de ahşap çıtalarla diyagonal biçimde oluşturulmuştur.

Sofanın doğu ucunda yer alan odada, pencere ve niş üst hizalarında yatayda uzanan ahşap pervaz bulunmaktadır. Pervaz, güney cephede batı taraftaki pencere, doğu cephede ise kuzey taraftaki niş ile son bulmaktadır. Bu pervazla pencere ve nişlerin alt hizaları ile yanlarında bulunan ahşap pervazlar pencere ve nişlere çerçeve oluşturmaktadırlar. Bu odanın güney yönündeki pencerelerden batıdakinin yukarısında ve batı yanından başlayıp odanın doğu duvarında sona eren ahşap sergen bulunmaktadır (Şekil 4.83).

Şekil 4.83: Yunus Emre Enstitüsü Binası’nda sergen (Koşanlar, 2018)

Konağın üst katında güney-batı köşede yer alan Başodanın sofadan açılan kapısı, ahşap ve çift kanatlıdır. Kanatlar, üst ve altta yan yana ikişer adet boyuna, ortada ise enine dikdörtgen formlu bir adet pano ile şekillendirilmiştir. Alttaki panolar, üstteki panolardan daha kısadır. Başodanın, güney, doğu ve batı yönlerinde pencere açıklıkları bulunmaktadır. Pencereleler, boyuna dikdörtgen formlu, ahşap çift kanatlı ve ahşap panjurludur. Kanatlar, üçer adet yatay konumlu profilli ahşap çıta ile düşeyde dörder bölüme ayrılmıştır. Pencereleler, oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizaları ahşap kaplanmıştır. Odanın doğu cephesinde bulunan iki adet pencere, günümüzde raflı ve kapaklı dolap nişine dönüştürülmüştür. Her pencerenin yukarısında pencerelelerden daha dar, oda yönünde nişli, boyuna dikdörtgen biçiminde tepe pencereleleri vardır. Tepe pencereleleri kafeslidir ve kafesleler, ahşap çıtalarla diyagonal şekilde oluşturulmuştur. Tepe pencerelelerinin de niş üst seviyeleri ahşaptır. Duvar yüzeylelerinde, demirden imal edilmiş aydınlatma aplikleleri bulunmaktadır (Şekil 4.84).

Şekil 4.84: Yunus Emre Enstitüsü Binası Başodası (Koşanlar, 2018)

Başodanın kuzey cephesinde, yarım daire planlı lambalık ya da çiçeklik olarak kullanılan silindirik bir niş bulunmaktadır. Niş yarım daire kemerli kavsaraya sahip olup, ahşap kaplamalıdır. Kaplama üzerinde kavsaranın her iki köşeliğinde de profilli çıtalarla üçgen oluşturulmuş, üçgenlerin içerisinde de karşılıklı ay ve yıldız motifleri, ahşap kabartma olarak yerleştirilmiştir. Tepelik üstü de eğrisel çizgili motiflerle biçimlendirilmiştir. Üzerine de ortada büyük iki yanında küçük ahşap kabartma çiçek motifi yerleştirilmiştir. Nişin her iki yanında, kavsaraya kadar ikişer adet ve kavsaranın yanlarında birer adet, baba şeklinde tasarlanmış, tornalı ahşaplar bulunmaktadır. Bu ahşaplardan nişin yanlarında yer alanlardan dıştakiler, iki kavsaranın yanlarındakiler duvardan yüzeysel taşıntılıdır. Tornalı ahşapların arasındaki niş yüzeyinde, tepeliklerle aynı hizada ve aynı biçimde imal edilmiş, beş adet ahşap tepelik daha yan yana sıralanmış olarak görülmektedir. Bu tepeliklerin aralarında da boyuna dikdörtgen biçimli dört adet pano oluşturulmuştur. Nişin alt kısmı, duvardan taşıntılı konik biçimli konsol şeklinde tasarlanmış olup niş içerisindeki iki renkli mermer plak bu konsola yerleştirilmiştir (Şekil 4.85).

Şekil 4.85: Yunus Emre Enstitüsü Binası Başodada lambalık nişi (Koşanlar, 2018)

4.4.3 Tavan

Konağın zemin katında yer alan revaklı sofa tavanı, güney yönde duvarlara kuzey yönde de revak kemerlerine basan silindirik ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Kirişlerin üzeri de doğu-batı yönde yan yana sıralanmış kamışlarla kapatılmıştır (Şekil 4.86). Konağın sofasının giriş holü şeklindeki uzantısının, doğu yöndeki sivri kemer açıklığının başladığı yerden

kuzeye uzanan sonraki bölümünün tavanı daha düşük yapılarak kademelendirilmiştir. Düşük kotta yapılan tavadaki kirişler, doğu-batı yönde sıralanmış dikdörtgen kesitli, diğer bölüm ise silindirik kirişlerle taşıtırılarak, üzerleri kuzey-güney doğrultusunda yan yana sıralanmış kamışlarla örtülmüştür. İşlik mekânın tavanı, kuzey-güney yönde oda aksında bulunan ahşap ana kiriş ve bu kirişin doğu ile batı yanlarına yerleştirilen “I” profillerle taşınmaktadır. Ana taşıyıcı kirişlerin üzerlerine doğu-batı doğrultusunda sıralanan silindirik ahşap kirişlerin üzeri de kamışlarla kapatılmıştır. Sofa eyvanının batı yanındaki odanın tavanı, iki adet doğu-batı doğrultusundaki ahşap ana kiriş üzerine yerleştirilen kuzey-güney doğrultudaki silindirik ahşap kirişlerle taşıtırılarak üzerleri de yan yana sıralanmış ahşaplarla kapatılmıştır. Eyvanın doğu yanındaki odanın tavanı da “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap ana kiriş ve üzerine doğu-batı yönünde sıralanmış silindirik ahşap kirişlerle taşıtırılarak üzerleri de kuzey-güney doğrultusundaki ahşaplarla örtülmüştür (Şekil 4.87). Tuvaletin tavanı ise kuzey-güney doğrultusundaki ahşap silindirik kirişlerle taşıtırılarak, üzerleri de doğu-batı doğrultusunda yan yana dizilen ahşaplarla kapatılmıştır.

Şekil 4.86: Yunus Emre Enstitüsü alt kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.87: Yunus Emre Enstitüsü alt kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın, ahşap direkli üst kat sofa revakının tavan strüktürü; güney yönde duvara, kuzey yönde ise revakın ahşap dikmeleri üzerinde bulunan doğu-batı doğrultulu “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla taşınan ve yine aynı yönde uzanan ahşap kirişe basan kuzey-güney doğrultuda yan yana sıralanmış, avlu yönüne eğimli dikdörtgen kesitli kirişlerle taşıtırılmıştır. Ahşap kirişlerin üzeri de doğu-batı doğrultulu ahşaplarla kapatılmıştır (Şekil 4.88). Sofa eyvanının tavanı, ahşap kaplıdır ve ahşaplar, düzenli tekrarlar her iki adetten biri

bindirmeli şekilde dizilerek oluşturulmuştur (Şekil 4.89). Eyvanın doğu yanındaki odaların tavanları, "C-S" kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap makaslarla taşıtırılmış, makasların üzerinde doğu-batı doğrultuda uzanan silindirik kirişlerin üzerine eyvanın doğusundaki odada kamış hasır, bu odanın doğusundaki odada da yan yana sıralanmış ahşaplar dizilmiştir. Tuvaletin tavanı, alt kattaki tuvalette olduğu gibi; kuzey-güney doğrultusundaki ahşap silindirik kirişlerle taşıtırılarak, üzerleri de doğu-batı doğrultusunda ahşaplarla örtülmüştür.

Şekil 4.88: Yunus Emre Enstitüsü üst kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.89: Yunus Emre Enstitüsü üst kat eyvan tavanı (Koşanlar, 2018)

Başodanın tavanı, "C-S" kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen iki adet doğu-batı yönünde uzanan ahşap makasla taşıtırılmıştır. Makasların üzerinde kuzey-güney doğrultu yan yana sıralanmış daire kesitli ahşap kirişlerin üzeri ise doğu-batı yönünde dizilmiş ahşaplarla kapatılmıştır. Her ahşap makasın aksına birer tane avize şeklinde sarkan aydınlatma armatürü yerleştirilmiştir (Şekil 4.90).

Şekil 4.90: Yunus Emre Enstitüsü Binası Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.5 İdadi Sok. No:14 (İTÜ Kuzey Kıbrıs Sürekli Eğitim Merkezi Binası)

İnceleme Tarihi: Kasım 2018

İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası, Lefkoşa Suriçi, Selimiye Mahallesi, İdadi Sokak'ta 14 numarada yer almaktadır (Harita 1,2), (Tablo 2). Binanın yapım tarihi, ana kapısının lento üst kısmındaki camlık bölmenin demir şebekesinde H.1315 (1896) tarihi olarak görülmektedir. Konağın ilk sahibi hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte resmi evraklarda, Dr. Mehmet Rauf Bey Hacı Saffet Efendi'nin, konağın alt katını klinik olarak kullandığı bilgisi kayıtlıdır. 1927-1950 yılları arasında, Necmi Sagıp Bodamyalızade tarafından Şekspir okulu olarak kullanılan konak, yaşanan mali zorluklar sonucu, mahkeme kararı ile konut olarak kullanılmak üzere sahiplerine geri iade edilerek, 2000 yılına kadar kulak-burun-boğaz doktoru Reşat Nejmettin Bodamyalızade'nin kliniği olarak hizmet vermiştir (Bağışkan, 2017). Uzun yıllar değişik amaçlar için kullanılan yapı, "Kıbrıs İslam Eserleri Müzesi" olarak kullanılmak istenmiş ancak Evkaf İdaresinin binanın tamamına sahip olamamasından ötürü vazgeçilmiştir. İTÜ Kuzey Kıbrıs Eğitim Merkezi'nin Müdürü Sn. Mehmet Ülkü Kurukafa'dan edindiğimiz bilgilere göre bina, 01/09/2009 tarihinde, on yıllığına İstanbul Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Sürekli Eğitim Merkezi'ne kiralanmıştır. TC Yardım heyetinin finansmanı ile da 2011 tarihinde de restore edilmiştir. Halen eğitim kurumu olarak hizmet vermektedir.

Geleneksel Türk Evi'nin plan tiplerinden iç sofalı plan tipinde olan konak, iki katlıdır. Alt ve üst katta karşılıklı yer alan odalar sofaya açılmaktadır. Taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilen yapının cephesi yalındır. "C-S" kıvrımlı iki adet ahşap konsolla taşınan cumba, oda boyunca sokağa çıkma yapmaktadır (Şekil 4.91).

Şekil 4.91: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası (Koşanlar, 2018)

4.5.1 Döşeme

Konağın sivri kemerle avluya açılan alt kat sofasının zemini, sıkıştırılmış toprak üzerine, 30x40 cm. boyutlarındaki mermer levhalarla şaşırtmalı biçimde dizilerek döşenmiştir. Zemin katta yer alan odaların döşemeleri de sıkıştırılmış toprak üzerine, duvarlara paralel ve şaşırtmalı olarak dizilmiş kare formlu mermer plaklarla kaplanmıştır (Şekil 4.92). Tuvaletin döşemesi, 20x20 cm. ölçülerindeki çeşitli motiflerle biçimlendirilmiş renkli mozaiklerle kaplanmıştır. Süpürgelikler ise farklı desenli mozaiklerle yapılmıştır.

Şekil 4.92: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası alt kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2018)

Yapının üst katına, sofadan bir sivri kemerle ayrılan bölüm içerisinde yer alan basamakları mermer plaklarla kaplanmış yirmisekiz rıhlı ve üç kollu betonarme merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin güney yönünde korkuluğu bulunmaktadır. Merdivenin korkuluğu, her basamağa monte edilmiş birer adet dikme ve bunların her iki yanında lama demirinden uçları “S” kıvrımlı olarak şekillendirilmiş üst üste konumlanan ikişer adet şebeke ile dekore edilmiştir. İlk basamaktaki dikmede ise diğer basamakların dikmelerine monte edilmiş şebekelerden dört adet yer almaktadır (Şekil 4.93). Merdivenin batı yönde sokağa açılan iki adet penceresi bulunmaktadır. Bu pencereler, ahşap çift kanatlı ve sokak yönünde ahşap kafeslidir. Kanatlar, yatay konumlu ikişer adet ahşap ile düşeyde kare formlu üçer bölüme ayrılmıştır. Pencerelerden yalnızca alttaki demir korkulukludur. Korkuluk, yatayda iki adet lama demiri ile düşeyde beş adet silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Ahşap kafesler de birbirini diyagonal olarak kesen ahşap çıtalarla yapılmıştır. Pencere nişlerinin içerisinde mermer denizlikler bulunmaktadır.

Şekil 4.93: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası merdiveni (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofa, odalar ve Başodanın döşemeleri, ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerindeki hasıra serilen sıkıştırılmış toprakla oluşturulmuştur. Döşemeler, yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır (Şekil 4.94). Üst kattaki tuvaletin zemini de alt katta olduğu gibi; kare formlu ve çeşitli motiflerle biçimlendirilmiş renkli mozaiklerle kaplanmış, süpürgelikler ise farklı desenli mozaiklerle oluşturulmuştur.

Şekil 4.94: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat döşemesi (Koşanlar, 2018)

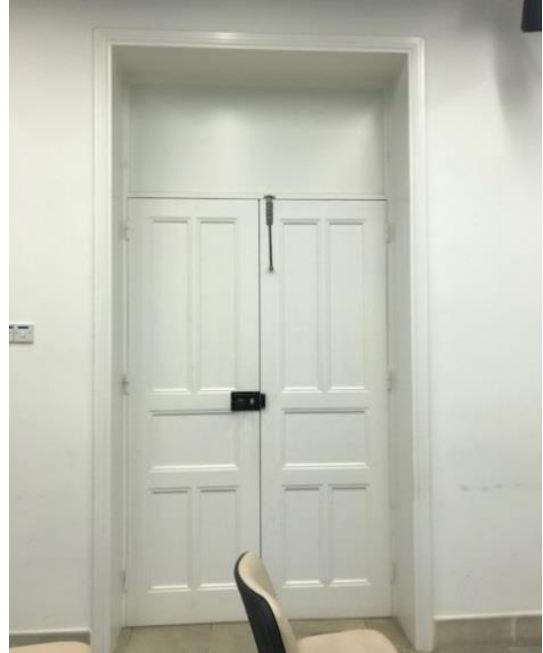
4.5.2 Duvar Ögeleri

Sofanın, kuzey yöndeki avluya açılan sivri kemeri içerisinde yer alan camekân, kemer üzengi hattına yerleştirilen ahşap lento ile ayrılarak iki bölümlü olarak düzenlenmiştir. Lento altı, ortada ahşap çift kanatlı camlık kapı, yanlarda da birer kanat genişliğinde sabit

ahşap camlıklar olarak tasarlanmıştır. Her kanat ve her sabit camlık kısmı içerisine yerleştirilen yatayda üçer adet, düşeyde bir adet çıta ile dikdörtgen biçimli bölmelere ayrılmıştır. Üzengi hattının üst kısmındaki camlık bölüm, kemer merkezinden başlamak üzere kemer aksına ve iki yana kırkbeş derecelik açılarla ahşaplar yerleştirilerek kemer gözü bölmelere ayrılmıştır. Ayrıca kemer gözündeki camlıkta kapının hemen üst hizasında ve çapı kapı genişliğinde olan ahşapla sınırlandırılmış yarım daire bölme yapılmıştır (Şekil 4.95). Zemin katta yer alan odaların kapıları, oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizası ile yanları ahşap kaplamalıdır. Kapı açıklıkları lento hizasından ayrılarak iki bölümlü olarak tasarlanmıştır. Kapıların oldukça yüksek olan nişlerinin lento yukarısı kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap levhalıdır. Kanatlar, üstte ve altta ikişer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise birer adet enine dikdörtgen panolar ile şekillendirilmiştir. Üstteki panolar, alttaki panolardan daha uzundur (Şekil 4.96). Konağın ana kapısının doğu yanında yer alan odanın sofaya açılan iki kapısı bulunmaktadır. Güneydeki kapısı çift kanatlı, kuzey yöndeki kapısı ise tek kanatlıdır. Ana kapının batı yanında yer alan odada sofaya çift kanatlı kapı ile açılmaktadır. Sofanın kuzey-doğu yönündeki oda, kuzey-batı yönünde yer alan ve günümüzde mutfak olarak kullanılan oda ile tuvaletin tek kanatlı kapıları vardır.

Şekil 4.95: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi avluya açılan camekân (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.96: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi zemin kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

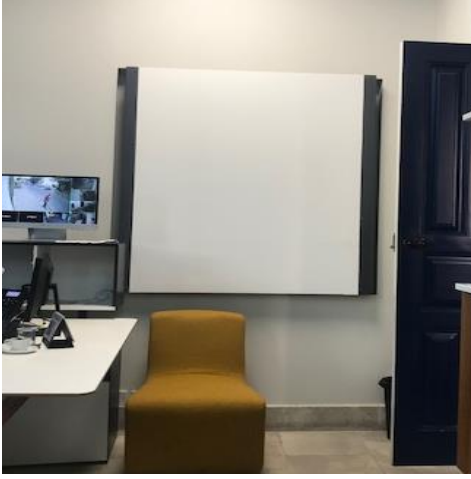
Konağın, zemin kattaki odalarının pencereleri, boyuna dikdörtgen formlu, ahşap çift kanatlıdır. Kanatlar, içindeki yatay konumlu profilli ahşap çıtalarla düşeyde yaklaşık kare biçimli bölümlere ayrılmıştır. Ana kapının doğu yanında yer alan odanın, güney yönde bir, doğu yönde iki adet penceresi vardır. Pencereler, demir korkuluklu ve sokak yönünde ahşap panjurludur. Bunlardan odanın doğu duvarında olanlar oda yönünde nişlidir. Ana kapının batı yanındaki odanın üç adet penceresi biri batı yöne diğer iki tanesi ise doğu yöne açılmaktadır. Bu pencereler, oda yönünde nişli, demir korkuluklu ve sokak yönünde ahşap panjurludur. Sofanın kuzey-doğusundaki odanın biri batı yöne açılan diğeri doğuya açılan iki penceresi, oda yönünde nişli ve panjurludur. Bunlardan sadece doğu cepheye açılan pencerenin demir korkuluğu vardır. Günümüzde konağın mutfağı olan, kuzey-batı yönündeki odanın da batı duvarında bulunan penceresinde demir korkuluk bulunmaktadır. Bu pencere ahşap panjurludur. Zemin kattaki odaların demir korkulukları, yatayda iki adet lama demiri ile düşeyde altı adet silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Pencere nişlerinin içerisinde mermer kaplı denizlik bulunmaktadır (Şekil 4.97).

Şekil 4.97: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası alt kat oda penceresi (Koşanlar, 2018)

Ana kapının batı yanındaki odanın kuzey duvarında günümüzde içine pano yerleştirilen dar bir duvar nişi bulunmaktadır. Zeminden yaklaşık 85 cm. yukarıdan başlayan niş, 140 cm. yükseklikte ve 130 cm. genişliğindedir (Şekil 4.98). Sofanın kuzey-doğu yönünde yer alan odanın batı duvarında üç kapaklı dolap şeklinde düzenlenmiş duvar nişi vardır. Kapaklardan batı yanda olan diğerlerine göre daha dardır. Kapak yüzeylerinde ahşaplarla

pano oluşturulmuştur. Panolar üstte ve altta boyuna dikdörtgen ortada enine dikdörtgen biçimlidir (Şekil 4.99).

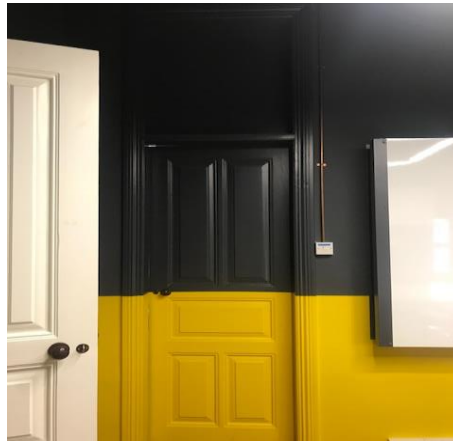

Şekil 4.98: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi'nde duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.99: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi'nde dolap (Koşanlar, 2018)

Üst katta bulunan bütün oda kapıları zemin katta olduğu gibi; ahşaptır, kapı kanatları da üstte ve altta ikişer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise birer adet enine dikdörtgen pano ile biçimlendirilmiştir. Kapıların oldukça yüksek olan nişlerinin lento yukarısı kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap levhalıdır. Çıkmalı odanın batı yanındaki oda ile Başodaya birbirinin içinden geçişi sağlayan kapıları vardır. Odaları birbirine bağlayan kapılar tek kanatlı, sofaya açılan kapılar ise çift kanatlıdır. Konağın, kuzey-batı, kuzey-doğu yönlerinde yer alan odalarının ve tuvaletin kapısı tek kanatlıdır (Şekil 4.100).

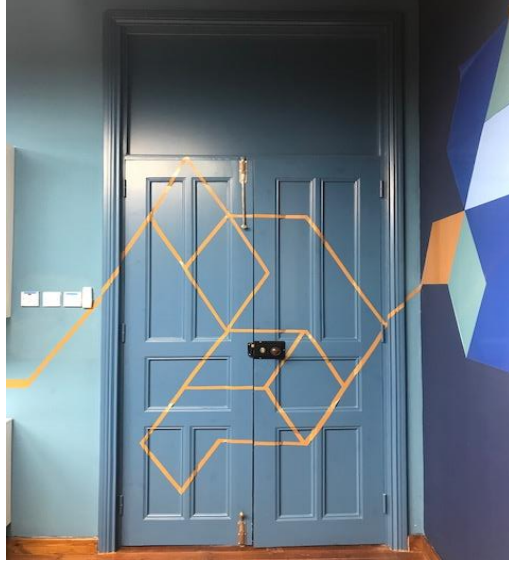
Şekil 4.100: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Cumbalı odanın dört adet ahşap, çift kanatlı penceresi sokağa açılmaktadır. Pencereleler, ahşap panjurludur. Üst katta bulunan odaların pencereleri, ahşap çift kanatlı ve ahşap panjurludur. Pencere kanatları, yatay konumlu olarak yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde dörder bölümlü yapılmıştır. Çıkmalı odanın batı yanında bulunan oda ile kuzey-batı yönündeki odaların, merdiven sahanlıklarına açılan birer adet ahşap çift kanatlı pencere açıklıkları bulunmaktadır. Bu açıklıklarda yer alan ahşap çift kanatlı pencerelerin lento üst bölümleri pencere genişliğince sabit camlık şeklindedir. Günümüzde çıkmalı odanın batı yanında bulunan odanın bu penceresine, oda yönünde cam kapatılarak gerektiğinde yazı yazılabilmesine yönelik bir işlev kazandırılmıştır. Kanatlar, içlerine yerleştirilen yatay konumlu ikişer adet ahşap çıta ile düşeyde üçer adet kare biçimli bölümlere ayrılmıştır (Şekil 4.101).

Şekil 4.101: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat oda penceresi (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat sofasının güney-doğusunda yer alan dikdörtgen planlı büyük oda, Başoda olarak düzenlenmiştir. Başodanın, çıkmalı odaya açılan tek kanatlı, sofaya açılan ahşap çift kanatlı iki adet kapısı bulunmaktadır. Kanatlar yapının bütün odalarında olduğu gibi; üst ve altta ikişer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise birer adet enine dikdörtgen biçimli panolarla şekillendirilmiştir. Kapının oldukça yüksek olan nişlerinin lento yukarısı kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen ahşap levhalıdır. Oda yönünde nişli olan kapıların üst ve yanları da ahşap kaplamalıdır (Şekil 4.102).

Şekil 4.102: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası Başoda kapısı (Koşanlar, 2018)

Başodanın, güney yönünde iki, doğu yönünde de üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Pencereleler, ahşap çift camlık kanatlı ve ahşap panjurludur. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çita ile bölünerek düşeyde dörder kare biçimli bölümlere ayrılmıştır. Pencereleler, oda yönünde nişlidir ve içlerinde mermer denizlik bulunmaktadır (Şekil 4.103).

Şekil 4.103: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası Başodası (Koşanlar, 2018)

4.5.3 Tavan

Konağın zemin katında yer alan sofa ve odaların tavanları, doğu-batı doğrultulu yan yana sıralanmış dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıtırılmıştır. Üzerlerine de kamışlarla örölerek oluşturulmuş hasır yerleştirilmiştir (Şekil 4.104).

Şekil 4.104: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat sofası, odaları, tuvalet mekânı ve Başodasının tavanları ahşap kaplıdır. Ahşaplar, düzenli tekrarlarla her iki adetten biri bindirmeli olarak dizilmiştir. Duvar birleşim hatları da ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Konağın günümüzdeki işlevine yönelik, her mekân için tavandan asılan ayrı aydınlatma armatürü kullanılmıştır (Şekil 4.105).

Şekil 4.105: İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası üst kat tavanı (Koşanlar, 2018)

4.6 İdadi Sok. No:7 (Naci Talat Vakfı Binası)

İnceleme Tarihi: Kasım 2018

Naci Talat Vakfı Binası, Lefkoşa Suriçinde, Selimiye Mahallesi'nde İdadi Sokakla Eski Polis Sokağın kesiştiği köşe parselde yer almakta ve İdadi Sokak'ta 7 numara ile adreslenmektedir (Harita 1,2), (Tablo 2). Konağın yapım tarihi, kesin olarak bilinmemekle birlikte, XIX. yüzyıl sonlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Sn. Dr. Sıla Usar İncirli'den edindiğimiz bilgilere göre, Hıfısiye Hacı Yusuf Ağa veya Mısırlızade Konağı olarak da anılan yapı, Kıbrıs Türklerinin önde gelen isimlerinden Mısırlızade Necati Özkan'ın doğduğu ev olması sebebi ile ayrı bir önem taşımaktadır. Yapı, 1960'lı yıllara kadar geniş aileler için konut olarak kullanılmıştır. Zamanla, kötü kullanım ve bakımsızlık sonucu harap duruma gelen konak, Dr. Sıla Usar İncirli ve eşi Mehmet İncirli tarafından 2008 tarihinde Kıbrıs Vakıflar İdaresi kontrolünde yürütülen restorasyon çalışmaları ile 2010 yılında Naci Talat Vakfı Barış ve Dostluk Evi olarak kullanıma açılmıştır. Vakıflar İdaresinden 2037 yılına kadar kiralanın konak, yakın zamanda Lefkoşa Kent Müzesi olarak ziyarete açılacaktır.

Geleneksel Türk Evi plan tiplerinden iç sofalı plan tipinde inşa edilen konak, iki katlıdır. Alt katta ve üst katta yer alan odalar sofaya açılmaktadır. Konağın, biri kuzey, diğeri doğu yönde oda boyunca sokağa çıkma yapan iki cumbası bulunmaktadır. Yapının kuzeyinde ana kapının yukarısında bulunan cumbası, “C-S” kıvrımlı üç adet ahşap konsolla, doğu yöndeki cumbası ise “C-S” kıvrımlı iki adet ahşap konsolla taşınmaktadır. Taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilen konağın, çatı örtüsü de beşik çatı olarak tamamlanmıştır (Şekil 4.106).

Şekil 4.106: Naci Talat Vakfı Binası (Koşanlar, 2018)

4.6.1 Döşeme

Konağın alt kat sofası ve odalarının zemini, sıkıştırılmış toprak üzerine yerel mermer ile döşenmiştir. Sofanın, güney yönde yer alan yarım daire biçimli ikinci kemere kadar olan bölümü, ortası 40x40 cm. ölçülerinde yerel mermer ile diyagonal olarak dizilerek kaplanmış, çevresi de duvarlara paralel birer sıra kare biçimli plaklarla kuşatılmıştır (Şekil 4.107). Sofanın ikinci kemerden sonraki güney yöndeki “L” biçimli uzantısı ise kare formu mermer plaklarla duvarlara paralel olarak döşenmiştir. Sofanın doğu yanındaki odanın zemini, 30x30 cm. boyutlarındaki mermer plaklarla şaşırtmalı olarak kaplanmıştır. Sofanın batı yanındaki odada, kare biçimli plaklar duvara paralel olarak döşenmiştir (Şekil 4.108). Sofanın doğu cephesinin güney tarafındaki oda ile batı yöndeki mutfakçık ve üç adet mermer kaplı basamak ile inilen hamam bölümleri, 40x40 cm. boyutlarındaki şaşırtmalı olarak dizilen mermer plaklarla kaplanmıştır. Sofanın “L” biçiminde uzantısından mutfağa ve tuvalet kısmına geçilen küçük holün zemini de günümüzde, kare biçimindeki seramiklerle döşenmiştir.

Şekil 4.107: Naci Talat Vakfı Binası alt kat sofa zemini (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.108: Naci Talat Vakfı Binası alt kat oda zemini (Koşanlar, 2018)

Konağın üst katına, sofanın doğu yönünde yarım daire biçimindeki kemer ile ayrılan bölümde bulunan ve basamakları mermer plaklarla kaplanmış betonarme, yirmiyedi rıhtlı yarım döner merdivenle çıkmaktadır. Merdivenin korkuluğu, altta uzanan lama demiri ile üstteki ahşap küpeşte arasına monte edilmiş daire kesitli dikmeler ile her iki dikme arasında lama demirinden imal edilmiş alt ve üst bitişleri yarım daire şeklinde olan şebekeler yerleştirilerek oluşturulmuştur (Şekil 4.109).

Şekil 4.109: Naci Talat Vakfı Binası merdiveni (Koşanlar, 2018)

Sofaya, son basamakta yer alan kapı ile geçilmekte ve sofa zemini, kapıdan yaklaşık 1m.'lik mesafe sonrasında bulunan bir eşik yüksekliği ile yükseltilmiştir. Üst kat sofa, odalar ve Başodanın döşemeleri, ahşap kirişleme tavan üzerindeki hasıra serilen sıkıştırılmış toprakla yapılmıştır. Döşeme, yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır (Şekil 4.110).

Şekil 4.110: Naci Talat Vakfı Binası üst kat döşemesi (Koşanlar, 2018)

4.6.2 Duvar Öğeleri

Konağın zemin katında, avluya batı yönde sivri bir kemerle açılan sofası, kemer içine yerleştirilen cam ile kapatılmıştır. Cam bölmenin aksına da çift kanatlı kapı yapılarak, kapı

açıklığının kenar hizalarından kapı üst seviyesinde yerleştirilen düşeyde iki adet ahşap çita ve kapının yanlarındaki sabit camlıkların kemer üzengi seviyesinde, yatay yönde yerleştirilen iki adet ahşap çita ile bölümlere ayrılmıştır (Şekil 4.111).

Şekil 4.111: Naci Talat Vakfı Binası'nda camekân (Koşanlar, 2018)

Zemin katta ana kapının doğu ve batı yanlarında yer alan odaların kapıları, ahşap çift kanatlıdır. Her iki kapı da oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizaları ahşap kaplamalıdır. Kanatlar, kapının doğu yanındaki odada, üstte ve altta birer tane boyuna dikdörtgen, ortada yaklaşık kare biçimli, kapının batı yanındaki odada ise üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada enine dikdörtgen biçimli panolar ile şekillendirilmiştir. Lento üst hizaları da kapı boyunca uzanan sabit camlık şeklindedir (Şekil 4.112). Sofanın güney-doğu ucunda yer alan odanın, kapı açıklığının üst seviyesi oda yönünde eğimli ve ahşap kaplamalıdır. Günümüzde bu odanın kapı kanatları bulunmamaktadır. Sofanın güney-batı yönündeki, mutfakçık bölümü ile bu bölüme bağlantılı olan hamam, birer kapı ile sofaya açılmaktadır. Mutfakçık bölümünün kapısı, ahşap çift kanatlıdır. Bu bölümün avlu yönünde ahşap tek kanatlı bir kapısı daha vardır. Kapılar, düşeyde yan yana dizilmiş ahşaplarlar oluşturulmuştur. Mutfağın, sofanın “L” biçimli uzantısına ve avluya açılan iki adet ahşap tek kanatlı kapısı vardır. Sofa tarafındaki kapının zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levha ile boyuna dikdörtgen biçimli yan yana iki adet pano ile şekillendirilmiş, yukarıdaki camlık bölüm ise yatayda ve düşeyde birer adet ahşap çita ile bölünerek dört bölümlü yapılmıştır. Kapı lentosunun üst hizasından tavan strüktürüne

kadar olan bölümü ise kapı genişliğince uzanan sabit camlık şeklindedir (Şekil 4.113). Mutfağın avluya açılan kapısı, oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Ahşap tek kanatlı kapı, mutfağın sofaya açılan diğer kapısı gibi; zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan kısmı ahşap levha ile oluşturulmuş, camlık bölüm ise yatay konumlu iki adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde üç bölümlü yapılmıştır.

Şekil 4.112: Naci Talat Vakfı Binası alt kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.113: Naci Talat Vakfı Binası mutfak kapısı (Koşanlar, 2018)

Konağın zemin katında sofanın doğu yanında yer alan odasının, biri kuzeye diğeri doğuya açılan, dışta basık kemerli, içte düz atkılı iki penceresi vardır. Pencereleler, boyuna dikdörtgen formlu, ahşap çift kanatlı, ahşap panjurlu ve sokak yönünde demir korkulukludur. Oda yönünde nişli olan pencerelerin niş üst hizası ahşap kaplıdır. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde dörder bölümlü olarak yapılmıştır. Odanın kuzey yönündeki penceresinin demir korkulukları, yatay konumlu iki adet lama demiri ile düşey konumlu altı adet silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Doğru yönde bulunan pencerenin demir korkuluğunda günümüzde yalnızca yatay konumda bir adet lama demiri bulunmaktadır. Ana kapının batı yanında bulunan odanın, kuzey yöne iki adet, batıya bir adet penceresi, ahşap çift kanatlı, oda yönünde nişli ve ahşap panjurludur. Kuzey yöndeki pencere kanatları, yatay konumda yerleştirilmiş üçer adet ahşap çıta ile dört bölüme ayrılmıştır. Odanın batısında yer alan pencere, diğer pencerelerden daha kısa ve üç kanatlıdır. Kanatlar, yatayda yerleştirilmiş iki

adet ahşap çıta ile düşeyde üçer bölüme ayrılmıştır. Sofanın güney-doğu ucundaki odanın, doğu yönde iki adet penceresi ve batı yönünde sofanın “L” biçimli uzantısına açılan iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Pencere açıklıkları oda yönünde nişlidir. Odanın doğusundaki pencereler, boyuna dikdörtgen biçimli ve üç kanatlıdır. Her bir kanat üzerinde bulunan yatay konumlu ikişer adet ahşap çıta ile düşeyde boyuna dikdörtgen üçer bölüm oluşturmuştur. Kanatların yukarısında pencere genişliğince uzanan enine dikdörtgen formlu sabit camlıklar vardır. Bu camlıklar, pencerenin aksında düşeyde yerleştirilen birer adet ahşap çıta ile yatayda yan yana ikişer bölüme ayrılmıştır. Odanın batı yöndeki pencere açıklıkları, demir korkulukludur. Korkuluklar, yatay konumda yerleştirilen birer adet lama demiriyle, düşeyde altışar adet silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur (Şekil 4.114). Mutfakçık bölümünün kuzey yönde sofaya açılan ahşap çift kanatlı penceresi, oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Konağın mutfağının, avluya açılan kapısının kuzey yanında boyuna dikdörtgen formlu, dar ahşap tek kanatlı pencere yer alır. Alt katta bulunan pencere denizlikleri, mermer plaklarla oluşturulmuştur.

Şekil 4.114: Naci Talat Vakfı Binası alt katta pencere açıklıkları (Koşanlar, 2018)

Sofanın batı yanındaki odanın güney duvarında, içleri ahşap kaplı iki adet çift camlık kanatlı duvar nişi bulunmaktadır. Döşemeden 30 cm. yukarıdan başlayan batı taraftaki niş, 150 cm. yükseklikte ve 100 cm. genişliktedir. Doğru taraftaki niş ise döşemeden yaklaşık 215 cm. yükseklikte ve 135 cm. genişliğindedir. Doğudaki niş batı taraftakinden daha büyüktür. Nişler, geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.115).

Şekil 4.115: Naci Talat Vakfı Binası'nda camlık kanatlı duvar nişleri (Koşanlar, 2018)

Sofanın güney-doğusundaki odanın kuzey cephesinde, hemen yanındaki merdivenin altı kullanılarak iki kapaklı ahşap dolap yapılmıştır. Duvar nişinin zeminden yaklaşık 35 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap malzeme ile yükseltilmiştir (Şekil 4.116). Bu odanın doğu duvarında, iki pencerenin ortasında, ahşap çift kapaklı küçük bir dolap daha yer alır. Dolabın ahşap kanatları, lale motifleri ile biçimlendirilmiştir (Şekil 4.117). Mutfak ve tuvalete geçilen holün doğu yanında sofanın “L” biçimdeki uzantısının olduğu bölümde de ahşap çift kapaklı duvar nişi olarak yapılmış bir dolap bulunmaktadır.

Şekil 4.116: Naci Talat Vakfı Binası'nda duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.117: Naci Talat Vakfı Binası'nda dolap (Koşanlar, 2018)

Mutfakçık ve hamam bölümlerinin yer aldığı mekândan, batı yönde avluya açılan ve mutfaka geçilen holün kuzey cephesinde ve sofanın “L” biçimli uzantısının batısında birer adet yaklaşık kare biçimli tepe pencereleri bulunmaktadır.

Üst kat sofanın ahşap çift kanatlı kapısının kanatları, üst ve altta boyuna, ortada enine dikdörtgen biçimli üçer adet pano ile şekillendirilmiştir. Üstteki panolar alttaki panolardan daha uzundur. Üst katta kuzey-güney istikametinde yer alan iki odanın kapıları da üst kat sofaya açılan kapı gibi; ahşap çift kanattır, kanatların üzerinde bulunan panolar üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimli ve üstteki panolar alttaki panolardan daha uzundur. Her iki kanadın ortalarındaki dikdörtgen panoların içinde, kabartma olarak eşkenar dörtgen biçimler vardır. Kapılar, geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.118).

Şekil 4.118: Naci Talat Vakfı Binası üst katta oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofa, kuzey yönde sokağa sofa boyunca çıkma yapmaktadır. Çıkmanın, dört adet kuzey yönde, birer adette doğu ve batı yönlerde sokağa açılan penceresi bulunmaktadır. Ahşap çift kanatlı ve panjurlu pencerelerin kanatları giyotin tipindedir. Kanatlarda yer alan yatayda ve düşeyde birer adet ahşap çıta, birbirini keserek kare formu bölümler oluşturmuştur (Şekil 4.119). Sofanın batı duvarında bulunan pencereleri de çıkmada olduğu gibi giyotin tipindedir. Sofanın güney-doğu ucunda iki adet pencere, doğu yönde sokağa, iki adet güney yönde komşu parsel ve bir adette merdiven sahanlığına açılmaktadır. Sokağa açılanlar, nişli ve nişlerin üst hizaları ahşap kaplıdır. Pencereler, ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Kanatlar, üzerlerinde bulunan yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde dörder bölüm oluşturmuştur. Merdiven sahanlığına açılan pencere ise giyotin tipindedir. Nişli pencerelerin denizlikleri mermer plaklarla kaplıdır.

Şekil 4.119: Naci Talat Vakfı Binası çıkmalı sofa (Koşanlar, 2018)

Üst katta doğu yönünde sofaya açılan yan yana iki tane oda bulunmaktadır. Bu odalardan kuzey yönündeki oda yan sokağa oda boyunca çıkma yapmaktadır. Giyotin tipinde olan odanın pencereleri, sofanın kuzey yönündeki çıkmasında yer alan pencerelerle aynı özellikleri taşımaktadır. Pencereler ahşap panjurludur. Çıkmalı odanın kuzey yanında yer alan köşe konumlu odanın, biri doğuda diğeri kuzeyde sokağa açılan iki penceresi vardır. Doğu yönündeki penceresi, ahşap çift kanatlı oda yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplanmıştır. Kanatlar, üzerinde bulunan üçer adet yatay konumlu ahşap çıta ile düşeyde boyuna dikdörtgen üç bölüm oluşturmuştur. Kuzey yönünde yer alan penceresi ise giyotin tipindedir. Oda penceresinin camlık bölümlerinin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek kare form oluşturmuştur (Şekil 4.120).

Şekil 4.120: Naci Talat Vakfı Binası üst kat oda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofanın güney cephesinin batı yanında yerden yaklaşık 350 cm. yükseklikte ve üst hizası pencere üst hizasına kadar uzanan bir duvar nişi vardır. Duvar nişi, ahşap malzeme ile camlıklı vitrin olarak düzenlenmiş ve alt kısmına yerleştirilen ahşap çift kanatlı dolap ile bütünleştirilerek sabit mobilya şeklinde tamamlanmıştır. İki adet ahşap rafı bulunan vitrin, ortada sabit camlık ve iki yanda camlık kanatlı olarak tasarlanmıştır. Camlık kanatlar, yatay konumlu üçer ahşap çıta dört bölümlü yapılmıştır. Vitrinin her iki kenarında yer alan alt ve üst bitişleri tornalı ahşap silindirik bordürler, camlık kanatların üst seviyesine kadar uzanarak birer tepelikle bitirilmiştir. Ortadaki sabit camlık kısmın yukarısında tepeliklerle aynı hizada ve aynı biçimde imal edilmiş, bir adet ahşap tepelik daha görülmektedir. Tepeliklerin yukarısındaki ahşap profillerle sınırlandırılarak yapılmış tepesi kesik üçgen biçimindeki alınlığın üzerinde ve ortasındaki tepeliğin yukarısına ay ve yıldız motifleri, ahşap kabartma olarak yerleştirilmiştir. Alınlığın üzeri de üç adet, yanlarda birer tane, bir adette ortada olmak üzere üç adet silindirik ahşap ile taçlandırılmıştır. Vitrin kanatlarının alt hizasında kapakları profilli ahşap çıtalarla kuşatılmış birer çekmece vardır. Vitrinin altında yer alan dolabın iki kenarında ve ortasında düşeyde dolap boyunca uzanan alt ve üst bitişleri tornalı ahşap silindirik bordürler görülmektedir. Bu bordürler altta süpürgelik hizasında dolaptan taşıntılı birer kaide ile bitirilmiştir. Ortadaki taşıntılı bordürün üst hizasında da ahşap tepelik bulunmaktadır. Dolap kapaklarının yüzeyleri de boyuna dikdörtgen biçimli pano ile şekillendirilmiştir (Şekil 4.121).

Şekil 4.121: Naci Talat Vakfı Binası'nda camlıklı vitrin (Koşanlar, 2018)

Sofanın batısında yer alan Başodanın kapı açıklığı, oda yönünde nişli, nişlerin üst hizası oda yönünde eğimli ve ahşap kaplıdır. Kapı kanatlarının her iki yüzeyi de üçer adet ahşap panoludur. Panolar, üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen şekilde tasarlanmıştır. Alttaki panolar üstteki panolardan daha kısadır. Başoda, güney yönde avluya üç, batıda iki, kuzeyde ise üç pencere ile sokağa açılmaktadır. Oda yönünde nişli pencereler ahşap çift kanatlı ve panjurludur, nişlerin üst seviyeleri de ahşap kaplıdır. Kanatlar, yatay yönde yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile düşeyde dört bölümlü olarak yapılmıştır. Pencere denizlikleri mermer plaklarla kaplıdır (Şekil 4.122).

Şekil 4.122: Naci Talat Vakfı Binası Başodası (Koşanlar, 2018)

4.6.3 Tavan

Konağın zemin kat sofasının güney yöndeki “L” biçimli uzantısına kadar olan bölümünün tavanı, doğu-batı yönde uzanan bir yarım daire biçimli kemerle taşınarak iki bölüme ayrılmış ve ahşap kaplanmıştır. Ana kapıdan itibaren ilk bölümde, kuzey-güney aksında, kuzey tarafta bir adet ahşap “C-S” kıvrımlı konsolla desteklenen ahşap ana kiriş yer alır. Bu bölümün tavan kaplaması, kuzey-güney doğrultuda yan yana uzanan ahşaplarla yapılmış, ahşapların birleşim derzleri de ahşap çitalarla kapatılmıştır. Ahşap ana kirişlerin her iki yanındaki kaplamanın ortasına da ahşap çitalardan oluşturulmuş doğu-batı istikametinde uzanan dikdörtgen biçimli, dar panolar yerleştirilmiştir. Tavanın ikinci bölümü de ilk bölüm gibi uzanan derzleri çitalı ahşaplarla kaplanmıştır. Bu bölümün de doğu-batı aksında yerleştirilmiş ahşap pervaz, kuzey-güney doğrultulu uzanan düz çitaları

iki eşit parçaya bölmektedir. Pervazın ortasında da daire biçimli küçük bir tavan göbeği yapılarak üzerine sarkan aydınlatma armatürü yerleştirilmiştir. Sofanın “L” biçimindeki uzantısının tavanı ise devamlılığı sağlayacak şekilde ahşaplarla kaplanmış, birleşim derzleri ahşap ıtalalarla kapatılmıştır. Bu bölümün tavanı, ahşap ıtalalarla oluşturulmuş dar iki adet dikdörtgen pano ile üç bölümlü tasarlanarak tamamlanmıştır (şekil 4.123). Sofanın doğusunda yer alan odalar ile hamam bölümüne geçilen meknn tavanları, doğu-batı doğrultulu yan yana sıralanmış silindirik ahşap kirişlerle taşıttırılmıştır. Üzerlerine de kamışlarla örülmüş hasır serilmiştir. Sofanın batı yanındaki odanın tavan strüktürünü oluşturan doğu-batı doğrultusunda yan yana sıralanmış ahşap silindirik kirişler sivri bir kemerle taşınmaktadır. Kirişlerin zeri de kamıştan yapılmış hasırla tamamlanmıştır (şekil 4.124). Sofanın “L” biçimindeki uzantısının tavanı, kuzey-güney doğrultusundaki kare kesitli ahşap kirişlerin üzerine sıralanmış ahşaplar ile tamamlanmıştır. Küçük holün, mutfağın ve tuvaletin tavanları ise yan yana sıralanmış doğu-batı doğrultulu uzanan dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşınarak, üzerleri sıkıştırılmış talaştan imal edilen osb levhalar ile rtlmştir.

şekil 4.123: Naci Talat Vakfı Binası alt kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

şekil 4.124: Naci Talat Vakfı Binası oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın st kat sofasının tavanı, yan yana sıralanmış ahşaplarla kaplanmış, duvar birleşim hatları da ahşap pervazlarla rtlmştir (şekil 4.125). Çıkmalı odanın tavanı ahşap kaplıdır, ahşapların birleşim yerlerinin üzerine de doğu-batı doğrultusunda yan yana

yerleştirilen ahşap çıtalar dizilmiştir. Tavanın ortasında ise kuzey-güney yönünde yerleştirilen ahşap çıta dikdörtgen formlu iki adet pano oluşturulmuştur. Çıkmalı odanın kuzey yanında yer alan köşe konumlu odanın tavanı da çıkmalı odada olduğu gibidir; ahşap kaplı tavanın birleşim derzleri kuzey-güney doğrultusunda yan yana sıralanmış ahşap çıtalar ile kapatılmış, tavanın ortasına ise üç adet doğu-batı istikametinde yerleştirilen ahşap çıta ile iki adet yan yana pano oluşturulmuştur.

Şekil 4.125: Naci Talat Vakfı Binası üst kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Başodanın tavanı, “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap makasla taşınmaktadır. Makasın üzerinde de doğu-batı doğrultulu olarak yan yana sıralanmış daire kesitli ahşap kirişler bulunmaktadır, kirişlerin üzeri de kamıştan örülmüş hasırla kaplanmıştır (Resim 126).

Şekil 4.126: Naci Talat Vakfı Binası Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.7 Lüzinyan Evi (Osmanlı Konağı)

İnceleme Tarihi: Aralık 2018

Lüzinyan Döneminden kalan (XV. yy) gotik kemerli kapısı ve cephesindeki Lüzinyan armaları nedeniyle ismi Lüzinyan Evi olarak anılan Osmanlı konağı, Lefkoşa Suriçinde, Yenicami Mahallesi, Yenicami Sokağı No.1’de yer alır (Harita 1,2), (Tablo 2). Konak, Kıbrıs’ın Lüzinyan dönemine ait kalıntılar üzerine Osmanlı Döneminde Geleneksel Türk Evi tarzında inşa edilerek tamamlanmıştır. Konak hakkında bilgiler 1873 tarihinde Kıbrıs’a gelen Arşüdük Louis Salvator’un anlattıklarına dayanmaktadır. Salvator, “Levkosia The Capital of Cyprus” adlı kitabında, Kaloire Al Efendi ve ailesinin konakta yaşadığından bahsetmiştir (Hikmetağalar, 1996). Yapı, 1958’li yıllara kadar, o dönemki sahipleri tarafından konut ve dokuma atölyesi olarak kullanılmış, sonrasında ailenin vasiyeti üzerine Kıbrıs Hükümeti’ne bırakılmıştır. 1980’li yıllarda göçmenlere tahsis edilen konağa birçok eklentiler yapılmıştır (Hikmetağalar, 1996). 1996-1997 tarihleri arasında Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü tarafından, restorasyon çalışmaları başlatılmış, Osmanlı dönemini yansıtan eşyalarla döşenerek 1997 yılında ziyarete açılmıştır.

Günümüzde ise Kent Müzesine dönüştürülecek olan konakta, restorasyon çalışmaları yürütülmektedir. Avlulu olan konak, dış sofalı plan tipine sahiptir ve iki katlıdır. Alt katta yer alan odalar, taş sütunlu revaklı sofaya, üst kattaki odalar ise ahşap direkli revaka açılmaktadır. Kesme sarı taştan inşa edilen konağın, sonradan eklenen cumbası ise bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Cumba iki adet “C-S” kıvrımlı ahşap konsol üzerine oturtularak oda boyunca sokağa çıkma yapmaktadır. Konağın gotik tarzındaki sivri kemerli kapısının üstünde Lüzinyan dönemine ait kabartma süs ve armalı şilt vardır. Kemerin üst başında kalkan biçimli ve etrafında çiçek dizisi şeklinde bezemeler yer almaktadır. Başlığın her iki tarafında da ikişer adet arma görülmektedir (Şekil 4.127).

Şekil 4.127: Lüzinyan Evi (Koşanlar, 2018)

4.7.1 Döşeme

Lüzinyan Evi'nin zemin kat döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine şaşırtmalı biçimde dizilen yerel mermer plaklarla kaplanmıştır. Alt kat sofanın zemini, 30x40 cm. boyutlarındaki dikdörtgen biçimli yerel mermer levhalarla döşenmiştir (Şekil 4.128). Alt katta yer alan odalar da kare biçimli mermer plaklarla kaplanmıştır.

Şekil 4.128: Lüzinyan Evi alt kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2018)

Konağın üst katına, sofadan başlayarak sahanlığa kadar altı rıhtlı, sahanlıktan yukarıya da oniki rıhtlı ve iki kollu taş merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin ikinci kolunun her iki yanında bulunan korkuluklar, altta uzanan dikdörtgen kesitli ahşap üzerine basan ahşap dikmeler ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (Şekil 4.129).

Şekil 4.129: Lüzinyan Evi merdiveni (Koşanlar, 2018)

Sahanlığın ve merdivenin kuzey-güney doğrultudaki ikinci kolunun üzerinde bulunan üst örtü, sahanlığın kuzey ve güney köşelerinde ve ikinci kolun her iki yanında orta ve bitiş noktalarında yer alan kare kesitli ahşap dikmelerle taşınmaktadır. Üst örtünün strüktürü,

ahşap dikmelere basarak kuzey-güney doğrultuda uzanan dikdörtgen kesitli ahşap kirişler ve onların üzerine basan doğu-batı doğrultulu dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle yapılmış bunların üzeri de yan yana sıralanan kuzey-güney doğrultulu ahşaplarla kaplanmıştır. Üst örtü, alaturka kiremitle kaplanarak tamamlanmıştır.

Yapının üst kat döşemesi, zemin katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine serilen kamış hasır ve toprak dolgu ile oluşturulmuş taban üzerine yapılmıştır. Sofa zemini, altı bölüm oluşturacak şekilde; ortaları diyagonal olarak dizilen mermerlerle ve çevreleri de birer sıra mermer plaklardan oluşan bordürlerle çerçevelenmiştir (Şekil 4.130). Sofadan bir eşik yüksekliği ile yükseltilmiş çıkmalı sofa eyvanının zemini, kare formu taş plaklarla diyagonal olarak döşenmiş, etrafına ise çevre duvarlara paralel olmak üzere doğu, kuzey ve güney yönlerde birer sıra, sokağa çıkma yapan batı yönde ise üç sıra ve şaşırtmalı olarak dizilen mermerlerle bordür oluşturulmuştur (Şekil 4.131). Eyvanın güney yanındaki oda, sofa zemininden bir rıht ile yükseltilerek kare formu mermer plaklarla eyvanda olduğu gibi ortada diyagonal döşenmiş, etrafı duvarlara paralel yerleştirilen birer sıra mermerlerle bordürlenmiştir. Başodanın kuzey yanında yer alan odanın döşemesi ise 45x45 cm. boyutlarında ½ oranında şaşırtmalı olarak yan yana sıralanmış taş plaklarla kaplanmıştır.

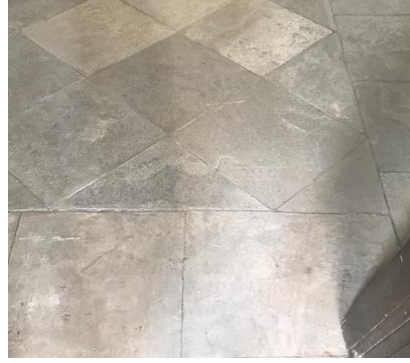

Şekil 4.130: Lüzinyan Evi sofa zemini
(Koşanlar, 2018)

Şekil 4.131: Lüzinyan Evi eyvan zemini
(Koşanlar, 2018)

Çıkmalı sofa eyvanının kuzey yanında yer alan Başoda, üst kat sofa zemininden, bir rıht ile yükseltilmiştir. Başodanın zemini, duvarlara paralel dizilmiş birer sıra mermerlerden oluşturulan bordürle kuzey tarafta yaklaşık kare, güney tarafta dikdörtgen biçimli iki bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.132). Her bölüm de diyagonal olarak döşenmiş mermer plaklarla kaplanmıştır.

Şekil 4.132: Lüzinyan Evi Başoda zemini (Koşanlar, 2018)

4.7.2 Duvar Ögeleri

Ana kapının açıldığı giriş holü şeklindeki sofa eyvanında yer alan basık kemer ile eyvanı kuzey-güney doğrulu sofadan ayrılan sivri kemer içerisine, günümüzdeki restorasyon sırasında, cam yerleştirilerek eyvan bölümlere ayrılmıştır (Şekil 4.133). Basık kemer içerisindeki camda kemer aksında çift kanatlı, sivri kemer içerisindeki cam ise tek kanatlı kapı yapılmıştır. Her iki kemerde de kanatların metal lento yukarısındaki kemer gözleri sabit camlık şeklindedir.

Şekil 4.133: Lüzinyan Evi camlı bölme (Koşanlar, 2018)

Ana kapının güney yanında yer alan odanın sofaya açılan ahşap çift kanatlı bir kapısı vardır. Dıştan sivri kemerli, içte düz atkılı olan kapı, oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplanmıştır. Kapı kanatları, düşey yönde yan yana dizilmiş ahşaplar ile

oluşturulmuştur. Her iki kanadın üzerinde de demirden yapılmış halka kapı tokmağı bulunmaktadır. Kapının hem sofa tarafında hem de oda yönünde asma kilitli sürgülü kilit sistemi vardır (Şekil 4.134). Eyvanın kuzey yanında bulunan odanın eyvana, sofaya ve bitişiğindeki odaya açılan üç adet kapısı vardır. Eyvana açılan ahşap çift kanatlı kapının oda yönünde kapı açıklığı günümüzde alçıpano ile kapatılmıştır. Odanın, kuzey yanındaki odaya açılan kapısı ahşap çift kanatlıdır ve bu kapılar düşey yönde yan yana sıralanmış ahşaplar ile oluşturulmuştur. Bu mekânın sofaya açılan ahşap çift kanatlı camlıklı kapısı gotik kemer içinde yer alan camekânda bulunmaktadır. Kapının her iki yanında da sabit camlıklar yer alır. Kanatların alt kısmı ile yanlardaki sabit camlıkların alt kısımları ahşap olarak yapılmıştır. Sabit camlıkların olduğu bölümdeki ahşap levhalar yaklaşık olarak 10 cm. daha kısadır ve her bir levha birer düşey konumlu pano ile biçimlendirilmiştir. Kapı lentosu yukarıdaki kemer gözü de kemer aksında düşey yönde yerleştirilen ahşap ile yatayda yan yana iki bölüm oluşturulmuştur (Şekil 4.135). Ortadaki dikdörtgen biçimli odanın, sofaya ve eyvanın kuzey yanındaki odaya iki kapı açıklığı vardır. Odanın güney yöndeki duvarından yanındaki odaya açılan kapısı, oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplamalıdır. Bu odanın sofaya açılan gotik kemer içerisine yerleştirilmiş camekânı, restorasyon çalışmaları sırasında oda yönünde alçıpano ile kapatılmıştır. Camekânın aksında ahşap çift kanatlı kapı ve kanatların her iki yanında sabit camlık bölümleri yer almaktadır. Kanatların ve sabit bölümlerin alt kısımları ahşap levhalıdır ve her bir levha birer düşey konumlu pano ile biçimlendirilmiştir. Sabit camlıkların olduğu bölümdeki ahşap levhalar, yaklaşık olarak 10 cm. daha kısadır. Kapı lento yukarıdaki kemer gözü de kemer aksında düşey yönde yerleştirilen ahşap ile yatayda yan yana iki bölüm oluşturulmuştur. Sofanın kuzey ucundaki odanın, ahşap çift camlık kanatlı kapısı, yarım daire biçimindeki kemer içinde yer alan camekânda bulunmaktadır. Kapının her iki yanında sofaya açılan tek kanatlı ahşap camlık kanatlar ve onların yanında da sabit camlıklar yer alır. Kanatların, zeminden yaklaşık 1 m.'ye kadar olan bölümleri ahşap levhalarla yapılarak boyuna dikdörtgen birer adet pano ile de şekillendirilmiştir. Kemer gözündeki sabit camlık ise kapı kanatlarının doğrultusunda yukarı doğru devam eden ahşaplarla bölünerek yatayda yan yana dört bölüm oluşturmuştur.

Şekil 4.134: Lüzinyan Evi alt kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.135: Lüzinyan Evi gotik kemerli camekân (Koşanlar, 2018)

Konağın zemin katında, eyvanın kuzey yanında yer alan odanın sokağa bir adet, ortadaki dikdörtgen biçimli odanın sokak yönüne açılan üç adet ahşap çift kanatlı ve panjurlu pencereleri vardır. Bu pencereler, restorasyon çalışmaları sırasında, oda yönünde alçıpano ile kapatılmıştır. Sofanın kuzey ucundaki odasının batı yönde sokağa açılan bir adet penceresi bulunmaktadır. Pencere, boyuna dikdörtgen biçimli, ahşap çift kanatlı ve oda yönünde nişlidir. Kanatlar, yatayda yerleştirilen dörder adet ahşap çıta bölünerek düşeyde beşer bölüme ayrılmıştır. Pencere, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Demir korkuluk, iki adet yatay konumlu lama demiri ile beş adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur (Şekil 4.136).

Şekil 4.136: Lüzinyan Evi alt kat oda penceresi (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofanın kuzey kısmında merdivenle duvar arasında kalan bölüm, buradaki ahşap direkler ile ahşap korkulukların, sofa yönüne yerleştirilen yatay konumlu camlarla kapatılmıştır. Konağın üst katında çıkmalı oda şeklindeki sofa eyvanın kapısı, eyvan ile sofa arasındaki sivri kemerin içinde kemer aksında yerleştirilen camekânda bulunmaktadır. Kapının her iki yanı sabit camlıktır. Kanatların zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan, sabit camlıkların da zeminden yaklaşık 80 cm. yüksekliğe kadar olan alt kısımları ahşap levhalarla oluşturulmuştur. Levhaların üzeri de kanatlarda ve sabit bölümde birer adet olmak üzere boyunu dikdörtgen biçiminde panolar ile şekillendirilmiştir. Kapının her iki yanındaki camlık bölümler, yatay konumlu yerleştirilen bir adet ve düşey konumlu yerleştirilen bir adet ahşap ile bölünerek dört bölümlü yapılmıştır. Bu bölümlerin kapı kanatlarının yanındakiler düşeyde üst üste konumlanmış açılır kanat olarak düzenlenmiş, iki yan kanatlardakiler de sabit camlık olarak yapılmıştır. Kapı lentosunun yukarısındaki kemer gözü ise biri kemer aksına olmak üzere buraya yerleştirilen üç adet ahşap ile dört bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.137). Kuzeydeki odanın kapısı, ahşap çift kanatlıdır. Kanatlar, üst üste yerleştirilen, boyuna dikdörtgen biçimli ikişer adet pano ile şekillendirilmiştir. Çıkmalı odanın güney yanındaki oda kapısı da ahşap ve çift kanatlıdır. Kapı kanatları ise üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada da kare biçimli panoludur.

Şekil 4.137: Lüzinyan Evi çıkmalı sofa eyvanı (Koşanlar, 2018)

Eyvanın çıkma bölümünde, batı yönde iki adet, kuzey ve güney yönlerde de birer adet sokağa açılan penceresi bulunmaktadır. Pencereleler, ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile düşeyde kare formlu bölümlere ayrılmıştır. Çıkmalı eyvanın güneyindeki odanın, doğu yönde sofaya açılan bir, batı yönde sokağa açılan bir olmak üzere iki adet ahşap çift kanatlı penceresi bulunmaktadır. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde eşit dörder parçaya ayrılmıştır. Odanın batı duvarındaki penceresi ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Bu pencereler oda yönünde nişlidir ve denizlikleri mermer plaklarla oluşturulmuştur. Kuzeydeki odanın batıda sokağa, kuzeyde de komşu parşele açılan ahşap çift kanatlı panjurlu penceresi konağın restorasyonu sırasında oda yönünde alçıpano ile kapatılmıştır.

Çıkmalı sofa eyvanının güney yanında bulunan odanın güney duvarında, boyuna dikdörtgen biçimli ve zeminden yaklaşık 5 cm. yukarıdan başlayan, 180 cm. yüksekliğe sahip, yaklaşık 120 cm. genişliğinde ve 50 cm. derinliğinde bir duvar nişi vardır. Nişin zemini mermer plak ile kaplanmıştır (Şekil 4.138).

Şekil 4.138: Lüzinyan Evi'nde duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Sofa eyvanının güney yanında yer alan odanın, sofaya açılan iki adet ve Başodanın kuzey yanındaki odanın sofaya açılan bir adet tepe penceresi bulunmaktadır. Tepe pencereleri, boyuna dikdörtgen biçimli, oda yönünde nişli, ve ahşap kafeslidir. Pencerelelerin ahşap kanatları, yatay ve düşey konumlu birer adet ahşap çıtaların birbirini kesmesi ile dörder

bölüme ayrılmıştır. Kafesler ise birbirini diyagonal olarak kesen ahşap çıtalarla oluşturulmuştur (Şekil 4.139).

Şekil 4.139: Lüzinyan Evi'nde tepe penceresi (Koşanlar, 2018)

Çıkmalı sofa eyvanının güney yanında bulunan odanın güney duvarında, zeminden 20 cm. yukarıdan başlayan, yaklaşık 85 cm. yüksekliğe sahip bir adet yarım daire kemerli ocak bulunmaktadır. Ocağın çevresi, duvardan yüzeysel taşıntılı 15 cm. genişliğinde alçıdan yapılmış söve ile kuşatılmıştır. Ocağın zemini taş plakla kaplanmıştır (Şekil 4.140).

Şekil 4.140: Lüzinyan Evi'nde ocak (Koşanlar, 2018)

Çıkmalı eyvanının kuzey yanındaki oda, sofadan bir basamak ile yükseltilip Başoda olarak düzenlenmiştir. Başodanın kapısı, ahşap çift kanatlıdır ve kanatlar, üstte ve altta birer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise bir adet kare biçimli pano ile şekillendirilmiştir (Şekil 4.141). Günümüzde odanın döşeme kaplamasını iki ayrı biçimli bölüme ayıran

doğu-batı doğrultulu bir sıra mermer dizisinin üzerine zeminden 90 cm. yükseklikte doğu kenar kapılı cam yerleştirilmiştir.

Şekil 4.141: Lüzinyan Evi Başoda kapısı (Koşanlar, 2018)

Başodanın, iki adet penceresi sokak yönüne, iki adet penceresi ise sofaya açılmaktadır. Ahşap çift kanatlı ve sokak yönündekiler ahşap panjurlu olan pencereler, oda yönünde nişli ve nişlerin üst seviyeleri ahşap kaplanmıştır. Kanatlar, yatay yönde yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile düşeyde dörder bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.142).

Şekil 4.142: Lüzinyan Evi Başoda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Odanın kuzey duvarının aksında döşemeden 12 cm. yukarda başlayan, 80 cm. yükseklikte, yaklaşık 80 cm. genişliğinde ve 60 cm. derinliğinde basık kemerli bir ocak vardır. Ocağın çevresi, duvardan yüzeysel taşıntılı 10cm. genişliğinde alçıdan yapılmış söve ile kuşatılmıştır. Ocağın zemini taş plakla kaplanmıştır. Ocağın iki yanında simetrik olarak konumlanmış, döşemeden yaklaşık 45 cm. yukarıda başlayan 160 cm. yükseklikte 80 cm.

genişlikte boyuna dikdörtgen formlu birer duvar nişi vardır. Nişlerin derinliği ise yaklaşık olarak 40 cm.'dir (Şekil 4.143). Odanın güney duvarında da zeminden başlayıp yaklaşık 160 cm. kadar yükselen ve yaklaşık 100 cm. genişliği olan bir duvar nişi yer alır. Nişin üst hizası ahşap kaplanmıştır.

Şekil 4.143: Lüzinian Evi'nde duvar nişleri ve ocak (Koşanlar, 2018)

Odanın, kapı ve pencere üst hizalarında olmak üzere, batıda sokak yönünde üç adet, doğuda sofa yönünde üç, kuzey yönde iki ve güney yönde de çıkmalı eyvana açılan bir adet tepe pencereleri vardır. Bunlardan güney yöndeki hariç hepsi, oda yönünde nişli, niş üst seviyeleri ahşap kaplamalıdır. Bu pencerelerin camlık bölümleri, yatayda ve düşeyde birer adet ahşap çıta ile dörder bölüme ayrılmıştır. Tepe pencerelerden doğu, batı ve kuzey yönde olanlar diyagonal olarak yerleştirilmiş çıtalarla yapılmış ahşap kafeslidir. Güney yönde çıkmalı eyvana açılan tepe penceresinde, cam üzerine alçıdan döküm şebeke bulunmaktadır. Şebeke, daire kesitli alçıdan kare ve dikdörtgen biçimlerin şaşırtmalı olarak dizilerek, içlerine de daire kesitli alçıdan dairesel biçimli motifler yerleştirilerek düzenlenmiştir (Şekil 4.144).

Şekil 4.144: Lüzinian Evi'nde şebeke (Koşanlar, 2018)

4.7.3 Tavan

Yapının zemin kat revaklı sofasının tavanı, doğu yönde taş sütunların üzerine yerleştirilmiş kuzey-güney doğrultulu “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap ana kirişe, batı yönde ise duvara basan doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış daire kesitli ahşap kirişlerle taşıttırılmıştır. Üzerleri ise yan yana yerleştirilmiş ahşaplarla kapatılmıştır. Sofa eyvanının tavanı da kuzey-güney doğrultulu basık ve sivri kemerlerin üzerlerinde doğu-batı doğrultuda uzanan silindirik ahşap kirişlerle taşınarak üzerleri de kuzey-güney doğrultusunda yan yana dizilen ahşaplarla örtülmüştür (Şekil 4.145).

Şekil 4.145: Lüzinyan Evi alt kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın ana kapısının güney yanındaki odanın tavanı da doğu-batı doğrultusundaki ahşap silindirik kirişlerle taşınmaktadır, üzeri de sofa da olduğu gibi kuzey-güney doğrultulu yan yana sıralanan ahşaplarla örtülmüştür. Sofa eyvanının kuzey yanında yer alan odanın tavanı, oda aksında doğu-batı doğrultuda uzanan ahşap ana kirişe basan kuzey-güney doğrultulu silindirik kirişlerle taşınmaktadır. Ortadaki dikdörtgen biçimli odanın tavanı ise ahşap konsollarla desteklenerek doğu-batı doğrultuda uzanan ahşap ana kirişler üzerindeki kuzey-güney doğrultulu silindirik ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Kirişlerin üzeri de yan yana yerleştirilen kuzey-güney doğrultulu ahşaplarla kaplanmıştır. Ahşap konsolların sadece kuzey yöndekiler “C-S” kıvrımlıdır. Güney yönde konsolun olduğu tavan bölümü daha düşük yapılmıştır (Şekil 4.146). Kuzeydeki odanın tavan aksındaki kuzey-güney

doğrultulu ahşap ana kiriş üzerindeki silindirik ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Kirişlerin üzeri de kamıştan örülmüş hasırla örtülmüştür.

Şekil 4.146: Lüzinyan Evi alt kat oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Lüzinyan evinin üst kat sofasının tavanı, konağın çatı strüktürünün devamı olarak sofa revakının ahşap direklerin üzerine yerleştirilmiş kuzey-güney doğrultulu “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap kirişe basan doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış avlu yönüne eğimli silindirik ahşap kirişlerle taşıttırılarak, üzerine de kamıştan örülmüş hasır serilmiştir. Sofa eyvanın sokağa çıkma yapan kısmı ile eyvan arasında bulunan basık kemer buranın tavanını iki bölüme ayrılmıştır. Cumbalı kısmın tavanı, yaklaşık 40 cm. daha düşük kotta yapılmış ve kuzey-güney doğrultusunda yan yana dizilen ahşaplarla kaplanmıştır, ahşapların birleşimleri de profilli çıtalarla kapatılmıştır. Eyvan kısmı ise birbirini dik açıyla kesecek şekilde yerleştirilen çıtalarla kare biçim oluşturulmuş, her karenin içerisinde de ahşap çıtalarla dört kollu yıldız biçimi oluşturulmuş; yan yana konumlanan dört kollu yıldız arasında da bir sekizgen biçim ortaya çıkmıştır. Tavanın kenarlarında yer alan karelerden iki buçuk sıranın içerisindeki karelere ayrıca diyagonal olarak yerleştirilen ince ahşap çıtalarla her kare dört eşkenar üçgene ayrılarak süslemede fark yaratılmış ve böylece tavan kaplaması çerçevelenmiştir. Duvar birleşim hatları da bindirmeli ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.147). Çıkmalı eyvanın güneyindeki odanın ahşap kaplanmış tavanı, ince ahşap çıtalardan yapılmış küçük karelerle süslenmiştir. Tavanın köşelerinde, 6x6’lık bir karenin yarısını oluşturmak üzere diyagonal olarak yerleştirilen ahşap çıtalar ile eşkenar üçgen biçimler yapılmıştır. Üçgenlerin içindeki karelerde, köşelerine diyagonal olarak yerleştirilen ince ahşap çıtalarla sekizgen biçimler

oluşturulmuştur. Tavanın merkezine çevresi tornalı ve profilli ahşap çıtalarla kuşatılmış kare biçimli ahşap bir göbek yerleştirilmiştir. Ahşap göbek, ince ahşap çıtalarla yapılmış birbiri içerisine geçen sekizgen biçimler ve aralarında oluşturulan küçük kare biçimlerle süslenmiştir. Göbeğin çevresi de ahşap çıta ve bindirmeli pervazlarla kuşatılmıştır. Göbek merkezinde de askılık demir halka bulunmaktadır. Tavandaki karelerden de göbeğin çevresine denk gelen bir buçuk sırasında yer alan her karenin içerisine tavanın köşelerinde olduğu gibi; köşelerine diyagonal olarak yerleştirilen ince ahşap çıtalarla sekizgen biçimler oluşturulmuş ve tasarlanan bu farklılıkla da göbek çerçevelenmiştir. Duvar birleşim hatları da bindirmeli ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Kuzeydeki odanın tavanı, kuzey-güney doğrultusunda yan yana sıralanan silindirik ahşap kirişlerle taşınarak üzerlerine ise kamıştan örülmüş hasır yerleştirilmiştir (Şekil 4.148).

Şekil 4.147: Lüzinian Evi üst kat sofa eyvanı tavanı (Koşanlar, 2018)

Şekil 4.148: Lüzinian Evi oda tavanı (Koşanlar, 2018)

Başodanın tavanı, konağın en süslemeli tavanıdır. Tavan ahşap kaplanmış ve ince çıtalarla oluşturulan geometrik biçimlerle işlenmiştir. Tavan, kuzey yönde yaklaşık kare biçim oluşturacak şekilde bindirmeli profilli ahşap çıta ve pervazlarla iki bölüme ayrılmıştır. Tavanın kare biçimli bölümünün güney kenarlarındaki duvar yüzeylerinden oda döşemesine kadar uzanan geniş ahşap pervazlar vardır. Pervazların üzerinde, döşemeden yaklaşık 90 cm. yükseklikten başlayıp tavandaki üst bitişleri çeyrek kemerler ve alt bitişleri tornalı ahşap silindirik bordürler bulunmaktadır. Tavan kenarlarında her iki çeyrek daire biçimli ahşap arasında düşeyde devam eden bordürler ile de tavanın kare ve

dikdörtgen biçimli bölümlerinin ayrımı belirginleştirilmiştir. Bu bordürlerin üzerleri de kıvrımlı motiflerle işlenerek boyanmıştır. Kare biçimli tavan bölümü, diyagonal olarak yerleştirilmiş birbirini 60 derecelik açıyla kesen kenarları kıvrımlı ahşap çıtalarla yapılmış eşkenar dörtgen biçimler oluşturulmuş ve ayrıca kısa köşegenlerle eşkenar üçgenler yapılmış ve üçgen dilimlere sahip birbirine geçmeli altıgenler şeklinde izlenim bırakan bir kompozüsyon ortaya çıkarılmıştır. Bu bölümün merkezinde de çevresi kalın ve yüzeysel taşkın pervaz ve tornalı çıtalarla kuşatılmış kare biçimli ahşap bir göbek yerleştirilmiştir. Göbekte, farklı açılarda uzanan ahşap çıtaların farklı kesişmesi ile sivri uçlu geometrik biçimler oluşturulmuş, göbek merkezine de ortasında geometrik motifli bir ahşap kabartma bulunan yıldız biçiminde bir motif yapılmıştır. Tavanın güney yöndeki dikdörtgen biçimli bölümü, ince ahşap çıtalarla 60 derecelik açı kullanılarak eşkenar dörtgenlere ayrılmıştır. Her eşkenar dörtgenin merkezine yerleştirilen birer küçük kare ve bu karelerin kenar hatlarının köşelerinden itibaren devam ettirilerek, eşkenar dörtgenlerin kenarlarından geçmek suretiyle diğer küçük karelerin kenar hatları ile birleştirilip büyük kareler ortaya çıkarılmış ve böylece geometrik kompozüsyon tamamlanmıştır. Tavan süslemesinin çevresi, çiçek ve bitkisel motiflerle işlenmiş bir pervaz gibi yapılarak çerçevelenmiştir. Bu bölümün tavan duvar birleşim hattı da kare bölümde olduğu gibi üst üste bindirmeli olarak yerleştirilmiş geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Bu pervazların üzeri de bitkisel motiflerle işlenerek süsleme zenginleştirilmiştir (Şekil 4.149).

(a) Kuzey bölümü

(b) Güney bölümü

Şekil 4.149: Lüzinian Evi Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.8 Bohcalian Konağı

İnceleme Tarihi: Aralık 2018

Bohcalian Konağı, Lefkoşa Suriçi, Arabahmet Mahallesi, Şehit Salahi Şevket Sokak'ta 53 numarada adreslenmektedir (Harita 1,2), (Tablo 2). Kuzeyinde Derviş Paşa, Kamil Paşa Sokakları, batı yönünde de komşu parsellerde yer alan evler bulunmaktadır. Konağın yapım tarihi, kesin olarak bilinmemekle birlikte, kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, 1878 yılında konağın yerinde sadece bir oda ve bir kemer yer aldığı ve burada 1907 tarihinde gerçekleştirilen ilavelerle oluşturulan yapının tapu kaydının da 1915 yılında yapıldığı bilinmektedir (Altan, 2006). Sahipleri tarafından yapılan tadilatlar dışında yapıya iki büyük tadilat daha yapılmıştır. Konağı, 1923 tarihinde Artin Myraniana, 1928'de ise Artin Boghjalian satın alarak yeni tadilatlar yapmışlardır (Altan, 2006). 1963 yılı sonlarında Kıbrıs'taki toplumlar arası siyasi sorunlar neticesinde, Türk göçmenlerin kullanımına verilen konak, kötü kullanım ve bakımsızlık sonucunda harap duruma gelmiştir. Yapı, 1990 tarihinde ise KKTC Eski Eserler ve Müzeler Dairesi kontrolünde Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğinin (UNHCR) katkıları ile aslına uygun şekilde restore edilmiştir. Uzunca bir süre Sanatçı ve Yazarlar Birliğinin kullanımında olan konak, 2000 yılında başlayan ve 2002 yılına kadar süren restorasyon çalışmasından sonra aldığı işlevle halen Lokanta olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Konak, iki katlıdır ve alt katı avluya açılan kemerli revaklı, üst katı kapalı dış sofalı plan tipindedir. Geleneksel Türk Evi karakteristiklerinde olan konak, taş ve bağdadi tekniği kullanılarak inşa edilmiştir. Konağın, sokağa oda boyunca çıkma yapan, geniş ahşap saçaklarla kuşatılmış cumbası, ahşap payandalarla desteklenen “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla taşınmaktadır (Şekil 4.150).

Şekil 4.150: Bohcalian Konağı (Koşanlar, 2018)

4.8.1 Döşeme

Konağın sivri kemerlerle avluya açılan alt kat sofasının döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine, 20x20 cm. ölçülerinde çeşitli motiflerle biçimlendirilmiş renkli mozaiklerle kaplanmıştır. Kaplama, sofa ve sofanın doğu yönündeki uzantısında farklı desenli birer sıra mozaikle sınırlandırılmış, ayrıca duvarlara paralel birer sıra desensiz mozaiklerle de kuşatılmıştır. Süpürgelikler ise döşeme kaplamasını sınırlandıran mozaiklerle yapılmıştır. Ana kapının ve sofanın doğusunda bulunan kapı eşikleri, döşeme kaplamasını sınırlandıran mozaiklerden yan yana dizilmiş iki sıradaki desenlerin birleşiminden ortaya çıkmış motifle oluşan dikdörtgen biçimle vurgulanmıştır (Şekil 4.151). Zemin katta yer alan odaların ve müştemilattaki odaların döşemeleri, sıkıştırılmış toprak zemin üzerine yapılmıştır. Sofanın doğusunda sokak tarafında dikdörtgen planlı oda kapısı açıklığının güney kenar hizasından itibaren doğu-batı doğrultuda uzanan ve kuzeydeki bölümü diyagonal olarak döşenmiş yaklaşık kare biçimli mermer plaklarla, güney bölümü ise 20x20 cm. boyutlarındaki seramiklerle kaplanmıştır. Sofadan bir rıht ile yükseltilmiş mutfak, kare biçimli seramiklerle döşenmiştir. Mutfak bölümünden geçilen konağın müştemilatında yer alan, güney yönündeki Kâmil Paşa sokağına açılan kapının bulunduğu holün zemini, 30x30 cm. boyutlarındaki mermer plaklarla şaşırtmalı olarak döşenmiştir. Bu bölümde yer alan ve günümüzde tuvalet olarak kullanılan mekânların zemini ise kare biçimli seramiklerle kaplanmıştır.

Şekil 4.151: Bohcalian Konağı alt kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2018)

Yapının üst katına, alt kat sofanın güney yönündeki sivri kemerle sofadan ayrılan bölümde yer alan ve basamakları mermer plaklarla kaplanmış yirmidört rıhtlı yarım döner merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin korkuluğu, lama demirinden uçları “S” kıvrımlı

olarak motiflendirilmiş her basamağa bir adet monte edilen dikmeler ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (Şekil 4.152).

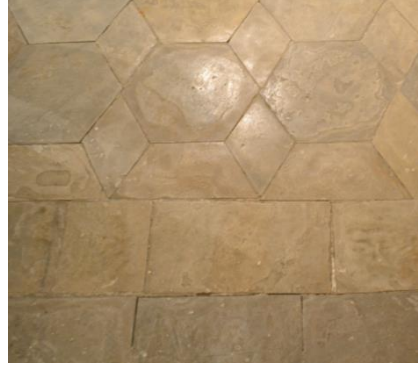
Şekil 4.152: Bohcalian Konağı merdiveni (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofaya, merdivenin sonunda yer alan küçük bir hol şeklindeki bölümde bulunan kapı ile geçilmektedir. Konağın üst kat döşemesi, zemin katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine toprak dolgu ile oluşturulmuş taban üzerine yapılmıştır. Üst kat hol, sofa ile Başodanın güney yanında yer alan odaların döşemeleri, yaklaşık kare biçimli ve diyagonal olarak dizilen yerel mermerlerle kaplanmış, çevreleri de duvarlara paralel birer sıra mermerlerden oluşan bordürlerle kuşatılmıştır (Şekil 4.153). Sofanın güney batısındaki odanın döşemesi ise 20x20 cm. boyutlarındaki seramiklerle kaplanmıştır.

Şekil 4.153: Bohcalian Konağı üst kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2018)

Başodanın zemini, altıgen biçimindeki mermer plaklar ve aralarındaki eşkenar dörtgen biçimli mermer plaklarla döşenmiş, çevresi de duvarlara paralel birer sıra olarak yerleştirilmiş mermerlerle bordürlenerek döşeme çerçevelenmiştir (Şekil 4.154).

Şekil 4.154: Bohcalian Konağı Başoda döşemesi (Koşanlar, 2018)

4.8.2 Duvar Ögeleri

Konağın zemin kat sofası, sofa ile avlu arasında bulunan kuzey yönde iki adet sivri kemer ile bir adet basık kemer, batı yönde de üç adet sivri kemerin içerisine yerleştirilmiş camekânlarla avludan ayrılmıştır. Bu camekânların her birinin aksında ahşap dört kanatlı kapı ve kapıların her iki yanında da sabit camlıklar yer alır. Kanatların ve sabit camlıkların, zeminden yaklaşık 80cm. yüksekliğe kadar olan kısımları ahşap levhalarla oluşturulmuştur. Ahşap levhaların üzeri de birer tane boyuna dikdörtgen biçimli pano ile şekillendirilmiştir. Camlık bölümler, yatay konumlu yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde dörder bölümlü olarak yapılmıştır. Kemer gözünde yer alan sabit camlıklı bölümler ise kemer aksına yerleştirilen düşey konumlu bir ahşap ile iki bölüme ayrılmıştır. Her iki bölüm de düşey konumlu ikişer ahşap çıta ile üçe ayrılmıştır. Kuzey yöndeki kemerlerden batı kenarda olan kemerin içerisindeki camekân pencere olarak düzenlenmiştir. Oda yönünde basık kemerli nişli olan pencere dört kanatlı ahşap camlıklıdır. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile düşeyde dörder bölüme ayrılmıştır. Kanatların yukarıdaki sabit camlık bölüm ise düşey konumlu yan yana sıralanmış üç adet ahşap çıta ile dört bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.155). Sofanın doğusunda yer alan odanın, sofaya iki, giriş holüne ve doğu yönde sokağa açılan birer kapısı bulunmaktadır. Sokağa açılan ahşap üç camlık kanatlı kapısı oda yönünde nişlidir. Kanatların zeminden yaklaşık 90 cm.

yüksekliğe kadar olan bölümleri ahşap levhalarla oluşturulmuştur. Kanatların üst kısımları ortada düşey konumlu dikdörtgen bölüm oluşturacak şekilde yatay konumlu iki ahşap çıta ile üç bölüme ayrılmış, üst ve alttaki yatay konumlu dikdörtgen bölümlerde düşeyde yerleştirilen birer ahşap çıta ile ikiye ayrılmıştır. Lento üst hizasında, her kanadın yukarısında ahşap camlık kanatlı pencereler vardır. Pencere kanatları, yatayda ve düşeyde birbirini kesen çıtalarla kare biçimlere ayrılmıştır. Odanın kuzey yönde sofanın giriş holü şeklindeki uzantısına açılan kapısı da ahşap çift kanatlıdır ve kanatların zeminden yaklaşık 115 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levhalarla yapılarak, boyuna dikdörtgen biçimli birer pano ile de şekillendirilmiştir, üst kısımları da sabit camlık şeklinde tasarlanmıştır. Kapının niş üst hizası oda yönünde eğimlidir. Bu odanın sofaya açılan diğer kapıları, mutfakın sofaya açılan kapısı ve tuvaletlere geçilen küçük holden avluya açılan kapılar, ahşap çift kanatlı, oda yönünde nişli ve nişlerin üst hizası ahşap kaplıdır. Mutfak bölümünün, batısında tuvalet yönüne geçilen küçük hole açılan kapısı ise ahşap ve tek kanattır. Mutfak bölümünün güney-batı köşesinde yer alan demir malzemedan yapılmış döner merdiven ile buranın üst katındaki odaya çıkılmaktadır. Günümüzde tuvalet olarak kullanılan odaların, ahşap tek kanatlı kapıları vardır. Kapılar, üstte ve altta ikişer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen birer adet pano ile şekillendirilmiştir.

Şekil 4.155: Bohcalian Konağı avluya açılan camekânlar (Koşanlar, 2018)

Konağın zemin katında sofanın doğusunda yer alan odanın, iki penceresi doğu yönde sokağa, iki penceresi batı yönde sofaya açılmaktadır. Pencereleler, dikdörtgen formu ve ahşap çift kanatlıdır. Oda yönünde nişli pencerelerin niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Kanatların içlerine yerleştirilmiş yatay konumlu çıtalar, düşeyde dörder bölüm

oluşturmuştur. Doğu yönünde sokağa açılan pencereler, dışta basık kemerli içte düz atkılı, sokak yönünde demir şebekeli ve ahşap panjurludur. Demir şebeke, ikişer adet yatay konumlu lama demiri ile beşer adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Pencere denizliklerine, mermer plaklar yerleştirilmiştir. Mutfağın güney yönünde Kamil Paşa Sokağa açılan penceresi, sofanın doğusunda yer alan odanın pencereleri gibi ahşap çift kanatlı, demir şebekeli ve ahşap panjurludur. Kuzey yönünde avluya açılan penceresi ise dikdörtgen formlu, ahşap tek kanattır. Kanatlar, yatay konumda yerleştirilen iki adet ahşap çıta ile düşeyde üç bölümlü yapılmıştır (Şekil 4.156).

Şekil 4.156: Bohcalian Konağı alt kat oda penceresi (Koşanlar, 2018)

Sofanın güney yöndeki merdiven bölümünün, doğu duvarının kuzey kenarında bir lambalık nişi bulunmaktadır. Döşemeden yaklaşık olarak 90 cm. yukarıda başlayan ve yaklaşık 110 cm. yükseklikteki niş, yarım daire kemerli kavsaraya sahiptir. Lambalığın içi de mermer plakla kaplanmıştır (Şekil 4.157).

Şekil 4.157: Bohcalian Konağı'nda lambalık nişi (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofanın ahşap çift kanatlı kapısının kanatları üstte boyuna, ortada enine dikdörtgen, altta ise kare biçimli üçer pano ile şekillendirilmiştir. Kapı kanatlarının üst kısmı ise ahşap lento ile ayrılarak, kapı genişliğince uzanan sabit camlık olarak yapılmıştır. Camlık bölüm, düşey konumlu ahşap çıtalarla yan yana üç eşit kare biçimli parçaya bölünmüştür (Şekil 4.158).

Şekil 4.158: Bohcalian Konağı üst kat sofa kapısı (Koşanlar, 2018)

Sofanın güneyinde bulunan odanın, sofaya ve konağın güney yöndeki küçük balkonuna açılan birer kapısı vardır. Bu odanın sofaya açılan ahşap çift kanatlı kapısı, sofa kapısı ile aynı özellikleri taşımaktadır. Güneyde Kâmil Paşa Sokağında yer alan balkonun kapısı ise oda yönünde nişli, niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Kapı, ahşap çift camlık kanatlıdır. Kanatların döşemeden yaklaşık olarak 1m.'ye kadar olan bölümleri ahşap levhalarla yapılmıştır. Levhalar, alt bölümlerde boyuna dikdörtgen, üstte enine dikdörtgen biçimde panolarla şekillendirilmiştir. Üstteki camlık bölümler ise yatay konumlu ikişer adet ahşap çıta ile düşeyde üçer bölüme ayrılmıştır. Kapı kanatlarının yukarısındaki bölüm, sabit camlık şeklindedir ve bu bölüm kapı aksında düşey konumlu bir adet ahşap çıta ile yatayda yan yana iki bölümlü olarak yapılmıştır. Başodanın güneyinde yer alan odanın kapısı, ahşap tek kanatlıdır. Kapı kanadının zeminden yaklaşık 150 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levhalarla yapılarak çevreleri profilli çıtalarla kuşatılmış boyuna dikdörtgen biçimli iki pano ile şekillendirilmiştir. Kanadın üst kısmı, sabit camlıklı olarak yapılmış ve camın çevresi de profilli çıtalarla çerçevelenmiştir. Kapıyı çevreleyen kenarları profilli

ahşap pervazlar, kapı lento seviyesinden yukarıya doğru devam ettirilerek, lento üst kısmı ahşap kaplanmış ve kapı pervazlarının devamı ile kuşatılarak kapı genişliğince enine dikdörtgen bir pano oluşturulmuştur. Panonun üstteki yatay pervazı ise üçgen benzeri biçim oluşturacak şekilde eşit iki parçalı olarak yapılmıştır. Panonun köşeleri iç bükey çeyrek daire şeklindedir. Ortasına da oyma ile daire şekli yapılarak içine de kabartma olarak çiçek motifi yerleştirilmiştir (Şekil 4.159).

Şekil 4.159: Bohcalian Konağı üst kat oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Üst kat sofanın kuzey yönde iki adet, batı yönde ise dört adet penceresi, giyotin tipindedir ve ahşap panjurludur. Camlık bölümlerin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek dörder kare form oluşturmuştur. Sofanın güneyindeki odanın, batı yönde avluya açılan penceresi, ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Pencere, oda yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplıdır. Kanatlar, yatay konumlu olarak yerleştirilen dörder adet ahşap çıta ile düşeyde eşit bölümlere ayrılmıştır. Başodanın güneyinde yer alan odanın pencerelerinden biri doğu yöne, ikisi de güney yöne açılmaktadır. Bunlardan güney yöne açılanlar, zeminden yaklaşık 140 cm. yükseklikte, boyuna dikdörtgen formu ahşap çift kanatlıdır. Bu pencereler, ikisi alta ikisi üstte olmak üzere ahşap dört kanattır. Her kanat, yatay konumda yerleştirilen ikişer ahşap çıta ile düşeyde üç bölümlü yapılmıştır. Oda doğu yönde sokağa açılan penceresi, üstte sabit camlık, altta açılan kanat çift kanatlı olarak tasarlanmıştır. Bu kanatlar da güney yönde olduğu gibi yatay konumda yerleştirilmiş ahşap

çıtalarla üçer bölüme ayrılmıştır. Üstteki sabit camlık bölümü, pencerenin aksında yerleştirilen düşey konumlu bir adet ahşap çıta ile iki bölümlü yapılmıştır. Bu odadaki pencereler, oda yönünde nişli, nişlerin üst hizası ahşap kaplı ve ahşap panjurludur. Pencerelelere de mermer denizlik yerleştirilmiştir (Şekil 4.160). Üst kat sofanın güneyindeki odanın duvarları, 220 cm. yüksekliğe kadar fayans kaplıdır.

Şekil 4.160: Bohcalian Konağı üst kat oda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Başodanın güneyinde yer alan odanın, güney duvarında kapı kanadı gibi ahşap camlık kanadı olan bir duvar nişi bulunmaktadır. Kanadın zeminden yaklaşık 1 m. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levhalı yapılarak, boyuna dikdörtgen biçimli iki adet pano ile şekillendirilmiştir. Üstteki camlık bölüm ise yatayda ve düşeyde yerleştirilen birer adet ahşap çıta ile dört eşit bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.161).

Şekil 4.161: Bohcalian Konağı'nda ahşap camlık kanatlı duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Konağın kuzey yönde sokağa çıkma yapan odası Başoda olarak düzenlenmiştir. Başoda kapısının yan kenarlarında yarım daire biçimli, işlemeli, taşıntılı ahşap elemanlar kapı kanatları boyunca uzanmaktadır. Bu elemanlar, kanatların yukarısında tornalı biçim alarak buradaki kapı genişliğince uzanan üçgen şeklindeki ahşap panonun üst başlığı ile birleşip kapıyı kuşatan bir bordür oluşturmaktadır. Başodanın ahşap çift kanatlı kapısının kanatları üzerinde, boyuna eşkenar dikdörtgen biçiminde, üst üste üçer adet, çevreleri profilli pano bulunmaktadır. Panoların üst ve alt kenarları kıvrımlı, yan kenarları düz profillidir. Panoların aralarında da ahşap kabartma olarak yapılmış motifler vardır. Alttaki panoların arasında birer çiçek, üstteki panoların arasında da birer altı kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Kapı lentosu yukarısındaki ahşap pano ortada büyük yanlarda daha küçük üç adet çevreleri dairesel ahşap kabartma motiflerle süslenmiştir. Kapı kanatlarının oda yönündeki panoları da sofa yönünde olduğu gibi alt ve üst kenarları kıvrımlı eşkenar dörtgenlerden oluşmaktadır. Lento yukarısındaki ahşap pano ise ortasında bulunan merkezi çiçek motifli oniki kollu yıldız ve bunun üstünden iki yanına uzanan yarım ay motifi ile sofa yönündeki üst panodan farklılık arz etmektedir (Şekil 4.162).

(a) Sofa yönü

(b) Oda yönü

Şekil 4.162: Bohcalian Konağı Başoda kapısı (Koşanlar, 2018)

Başodanın, doğu yönde yer alan altı adet penceresi ile güney yöndeki bir penceresi sokağa, kuzeyde dört penceresi avluya, batı yönde de iki penceresi sofaya açılmaktadır. Pencereleler, ahşap üç kanatlı, avlu ve sokak yönündekiler panjurludur. Pencerelelerin lento hizasının yukarısı da pencere genişliğince uzanan sabit camlık şeklinde yapılmıştır. Kanatların üstündeki sabit bölümler, düşey konumlu olarak yerleştirilen ikişer adet ahşap çıta ile üçer bölümlü olarak yapılmıştır. Pencereleleri çevreleyen profilli ahşap pervazlar devam ettirilerek, pencere aralarında boyuna dikdörtgen biçimli ahşap panolar oluşturulmuştur (Şekil 4.163).

Şekil 4.163: Bohcalian Konağı Başoda pencereleleri (Koşanlar, 2018)

Başodanın batı duvarında Başoda kapısının kuzey yanında yaklaşık 200 cm. uzunlukta bir ahşap raf bulunmaktadır. Rafın kenarları eğrisel biçimlerle süslenmiş ahşapla sınırlandırılmıştır. Raf ayağının yüzeyi ise oyma tekniği ile yapılmış ve yan yana beş adet daire oluşturacak şekilde konumlanmış asma dalı ile üzüm salkım motifleri ile süslenmiş, her dairenin içerisine de birer çiçek motifi yerleştirilmiştir (Şekil 4.164).

Şekil 4.164: Bohcalian Konağı Başodasında oymalı raf (Koşanlar, 2018)

Başodanın, batı duvarında rafın üzerinde ve güney duvarlarında da oda kapısının doğu yanında demirden imal edilmiş motifli aydınlatma aplikleri bulunmaktadır.

4.8.3 Tavan

Konağın zemin kat sofası ve sofanın doğu yöndeki uzantısı, oda ve mutfağın tavanları, ahşap kaplıdır. Ahşaplar, yan yana düzenli tekrarlarla bindirmeli olarak dizilmiştir. Alt kat sofa, üç adet kuzey-güney doğrultulu sivri kemer ile iki bölüme ayrılmıştır. Bu bölümlerin de doğu-batı aksında yerleştirilmiş ahşap pervaz, kuzey-güney doğrultusunda uzanan ahşapları iki eşit parçaya bölmektedir. Sofa ve sofanın doğu yöndeki uzantısında tavan-duvar birleşim hatları ahşap profillerle kuşatılmış, bunların çevrelerindeki duvar yüzeylerine monte edilen kenarları profilli ahşap pervazlarla da tavan çerçevelenmiştir (Şekil 4.165). Konağın güney yönde Kâmil Paşa Sokağına açılan kapısının bulunduğu holün tavanı, kuzey-güney doğrultusunda sıralanan dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıtırılmıştır. Kirişlerin üzerleri de yan yana sıralanmış ahşaplar ile tamamlanmıştır. Tuvaletlerin tavanı ise sıvalıdır.

Şekil 4.165: Bohcalian Konağı alt kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Konağın üst kat sofa, hol ve odalarının tavanları, alt katta olduğu gibi ahşap kaplanmıştır, ahşaplar yan yana düzenli tekrarlarla bindirmeli olarak dizilmiştir (Şekil 4.166).

Şekil 4.166: Bohcalian Konağı üst kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Başodanın tavanı, kuzey-güney doğrultusunda yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır. Ahşapların birleşim derzleri ise işlemeli olarak tasarlanmış ince ahşap çıtalarla, düzenli tekrar eden panolar oluşturacak biçimde kapatılmıştır. Her panonun kısa kenarları, farklı kıvrımlarla biçimlendirilerek tavan dekoru zenginleştirilmiştir. Tavan çevresi, kenarları işlemeli ahşap pervazlarla kuşatılmış, bunların yanında duvar yüzeyine monte edilen daha dar ve alt kenarları işlemeli ahşap pervazlarla da tavan çerçevelenmiştir. Başodanın tavanında, ahşap kabartma onbir kollu yıldız motifi ile iki göbek oluşturulmuş, buralara da zincirle sarkıtılmış aydınlatma armatürleri asılmıştır (Şekil 4.167).

Şekil 4.167: Bohcalian Konağı Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.9 Zahra Sokak No: 4

İnceleme tarihi: Aralık 2018

Ev, Lefkoşa Suriçi, Arabahmet Mahallesi, Zahra Sokak'ta 4 numarada yer almaktadır (Harita 1,2), (Tablo 3). Avluludur ve avludan doğu yöndeki Tanzimat Sokağına avlu kapısı açılmaktadır. Evin yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, XIX. yüzyıl sonlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Lefkoşa Türk Belediyesi'nden edindiğimiz bilgilere göre evin, 1993 tarihinde, Lefkoşa Türk Belediyesi tarafından başlatılan restorasyon çalışmaları, 21 Şubat 1995 tarihinde tamamlanmıştır.

Geleneksel Türk Evi'nin plan tiplerinden dış sofalı plan tipinde olan konak, iki katlıdır. Alt ve üst katta karşılıklı yer alan odalar sofaya açılmaktadır. Taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilen yapının cephesi yalındır. Konağın, Zahra Sokağına batı yönde oda boyunca çıkma yapan cumbası, "C-S" kıvrımlı üç adet ahşap konsolla taşınmaktadır (Şekil 4.168).

Şekil 4.168: Zahra Sokak No.4 (Koşanlar, 2018)

4.9.1 Döşeme

Evin bir sivri kemerle avluya açılan alt kat sofasının döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine yaklaşık kare biçimli ve diyagonal olarak dizilen yerel mermerlerle kaplanmış, çevreleri de duvarlara paralel birer sıra mermerlerden oluşan bordürlerle kuşatılmıştır. Sofadan yarım daire biçimli bir kemerle ayrılan batı yöndeki sofa eyvanının döşemesi, sofa döşemesi ile aynı malzeme kullanılarak, duvarlara paralel ve şaşırtmalı biçimde kaplanmıştır. Eyvanın güney yanındaki odanın zemini, doğu-batı doğrultusunda yan yana sıralanmış ahşaplarla

kaplanmıştır. Günümüzde mutfak olarak kullanılan eyvanın kuzey yanında yer alan oda ve odanın doğusunda bulunan ve iki rıht ile inilen mutfakçığın zemini ile güney yanında yer alan tuvalet meknn zemini de kare biçimindeki seramiklerle döşenmiştir (şekil 4.169).

şekil 4.169: Zahra Sokak No.4 alt kat sofa zemini (Koşanlar, 2018)

Yapının st katına, alt kat sofanın güney yönünde yer alan ve basamakları mermer plaklarla kaplanmış yirmi rıhtlı ve iki kollu betonarme merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin doğu yönünde alt kat sofadan sahanlığa kadar uzanan ve üst kat sofada merdiven boyunca devam eden korkuluğu bulunmaktadır. Korkuluk, altta uzanan dikdörtgen kesitli ahşap üzerine basan tornalı ahşap dikmeler ile bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (şekil 4.170).

şekil 4.170: Zahra Sokak No.4 merdiveni (Koşanlar, 2018)

Sahanlığın zemini, alt kat sofada olduğu gibi mermer plaklarla diyagonal olarak döşenmiş, çevresi de birer sıra mermerle bordrlenmiştir. Güney yönde merdiven sahanlığında

bulunan küçük odanın da döşemesi alt kat sofa eyvanında olduğu gibi şaşırtmalı olarak dizilen mermer plaklarla kaplanmıştır. Konağın üst kat döşemesi, zemin katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine toprak dolgu ile oluşturulmuş taban üzerine yapılmıştır. Üst kat sofa, çıkmalı odanın kuzey ve güney yanında yer alan odaların döşemesi, yaklaşık kare biçimli ve diyagonal olarak dizilen yerel mermerlerle kaplanmış, çevreleri de duvarlara paralel birer sıra mermerlerden oluşan bordürlerle kuşatılmıştır. Çıkmalı odanın ve sofanın güneyinde yer alan odanın zemini, 40x40 cm. boyutlarındaki yerel mermer plaklar ile duvarlara paralel biçimde döşenmiştir (Şekil 4.171).

Şekil 4.171: Zahra Sokak No.4 çıkmalı odanın döşemesi (Koşanlar, 2018)

4.9.2. Duvar Ögeleri

Zemin kattaki mutfak ile eyvanın güneyindeki odanın kapıları ahşap ve çift kanatlıdır. Kapılar, düşeyde yan yana dizilmiş ahşaplarla oluşturulmuştur. Eyvanın güney yanındaki odanın kapısı, oda yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplamalıdır. Mutfak kapısının doğu yöndeki kanadında zeminden yaklaşık 1m. yükseklikten başlayan ve üst bitişi basık kemer şeklinde olan bir camlık bulunmaktadır. Sofanın kuzey-doğusunda yer alan mutfakçık bölümünün biri mutfığa diğeri de avluya açılan iki kapısı vardır. Mutfığa açılan kapı ahşap ve çift kanatlıdır. Kapının, zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levha ile boyuna dikdörtgen biçimli ikişer adet pano ile şekillendirilmiş, yukarıdaki camlık bölüm ise yatayda birer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde ikişer bölümlü yapılmıştır (Şekil 4.172). Mutfakçığın avluya açılan kapısı ahşap tek kanatlıdır. Kapı kanadı, düşeyde yan yana dizilmiş ahşaplarla oluşturulmuştur.

Şekil 4.172: Zahra Sokak No.4 mutfak kapısı (Koşanlar, 2018)

Evin alt kat sofasının güneydoğu yönünde, merdivenin doğu tarafındaki duvarda önceleri bir pencere açıklığı olduğunu tahmin ettiğimiz boyuna dikdörtgen duvar nişi vardır.

Zemin katta yer alan oda pencereleri, dikdörtgen formu ve ahşap çift kanatlıdır. Bu pencereler, oda yönünde niş oluşturacak şekilde yapılmıştır ve nişlerin üst seviyesi ahşap kaplıdır. Kanatlar, yatay konumlu olarak yerleştirilen ikişer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde üçer eşit parçaya ayrılmıştır. Pencereler, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Demir korkuluklar, iki adet yatay konumlu lama demiri ile beş adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Pencere nişlerinin içerisinde mermer kaplı denizlik bulunmaktadır (Şekil 4.173).

Şekil 4.173: Zahra Sokak No.4 zemin kat oda penceresi (Koşanlar, 2018)

Eyvanın güney yanındaki odada, doğu duvarının güney ucunda bir duvar nişi bulunmaktadır. Zeminden yaklaşık olarak 90 cm. yükseklikte bulunan nişi, boyuna dikdörtgen formlu, üç ahıap raflı ve ahıap çift kapalıdır. Duvar nişinin üst seviyesi ahıap kaplıdır (ıekil 4.174). Sofanın güney yönde bulunan ve depo olarak kullanılan merdiven altı da ahıap tek kapalı dolap şeklinde tasarlanmıştır.

ıekil 4.174: Zahra Sokak No.4 kapalı duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Evin merdiven sahanlığına, bir kapı ile geçilmektedir. Bu kapı ile sahanlıktan geçilen odanın kapısı aynı olup ahıap tek kanatlıdır. Kanatlar, düşey yönde yan yana dizilmiş ahıaplar ile oluşturulmuştur. Üst kattaki çıkmalı odanın kapısı, ahıap çift camlık kanatlıdır. Kapı kanatlarının zeminden yaklaşık 110 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü, ahıap levha ile altta boyuna dikdörtgen biçimli, üstte ise kare biçimli birer adet kare pano ile şekillendirilmiştir. Yukarısındaki camlık bölüm ise yatayda birer adet ahıap çıta ile bölünerek ikişer bölümlü yapılmıştır (ıekil 4.175). Üst katta yer alan diğer oda kapıları, ahıap çift kanatlıdır. Kanatlar, üstte ve altta ikişer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise birer adet kare biçimli panolar ile şekillendirilmiştir. Üstteki panolar, alttaki panolardan daha uzundur. Üst kat sofanın kuzeyinde bulunan tuvaletin kapısı, ahıap tek kanattır. Kapının döşemeden yaklaşık olarak 60 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü kare biçimli ahıap pano ile şekillendirilmiş, panonun içine de kabartma olarak bir kare biçim diyagonal olarak yerleştirilmiştir. Panonun yukarısındaki camlık bölüm ise üst üste yatay konumlu

dikdörtgen üç kısımdan oluşmaktadır. Alttaki camlık kısım kapının ahşap panosunun genişliğinde olup üsttekilerden farklı boyuttur.

Şekil 4.175: Zahra Sokak No.4 çıkmalı oda kapısı (Koşanlar, 2018)

Merdiven sahanlığından doğu yönde avluya açılan ahşap tek kanatlı bir pencere bulunmaktadır. Sahanlıkta yer alan odanın da doğu yönde avluya açılan penceresi, ahşap çift kanatlıdır. Her iki pencerenin de ahşap çift kanatlı kepenkleri vardır. Üst kat sofa, doğu yönde iki adet dikdörtgen biçimli, ahşap panjurlu pencere ile doğudaki avluya açılmaktadır. Pencerelem giyotin tipindedir. Camlık bölümlerin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek kare form oluşturmuştur. Çıkmalı odanın, iki penceresi batı yönde, birer penceresi de kuzey ve güney yönlerde sokağa açılmaktadır. Pencerelem, sofada bulunan pencerelem gibi ahşap giyotin tipindedir ve camlık bölümlerde yer alan yatay ve düşey konumlu birer adet ahşap çıta, birbirini keserek kare formlu bölümler oluşturmuştur. Pencerelemden yalnızca kuzey ve güney taraftakiler ahşap panjurludur (Şekil 4.176). Çıkmalı odanın kuzeyinde yer alan odanın iki adet penceresi batı yönde sokağa, iki penceresi de sofaya açılmaktadır. Sofaya açılan pencere açıklıklarından odanın kuzey ucundaki, günümüzde sunta levha ile kapatılmıştır. Sofa yönündeki diğer penceresi ise ahşap giyotin tipindedir. Bu odanın sokak yönünde bulunan iki penceresi ve çıkmalı odanın güney yanında bulunan odanın sokak yönündeki pencerelem, ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde

dörder bölüm oluşturulmuştur. Oda yönünde nişli pencere açıklıklarının üst hizası ahşap kaplanmıştır. Pencere denizliklerine de mermer plaklar yerleştirilmiştir. Sofanın güneyindeki odanın da sofada olduğu gibi doğu yönde avluya açılan ahşap penceresi giyotin tipindedir ve ahşap panjurludur.

Şekil 4.176: Zahra Sokak No.4 çıkmalı oda pencereleri (Koşanlar, 2018)

Çıkmalı odanın güney yanındaki odanın güney duvarının aksında bir duvar nişi bulunmaktadır. Boyuna dikdörtgen biçimindeki nişin içi ahşap kaplıdır ve iki adet ahşap rafa sahiptir. Niş, ahşap pervazlar ile kuşatılmıştır. Her iki yanında da dolap biçiminde ahşap raflar vardır ve güney yanındaki raf kuzeye doğru “L” biçimli olarak doğu duvarda da uzanmaktadır. Rafların üst bitişleri, eğrisel biçimlerle süslenmiş ahşaplarla yapılmıştır. Nişin alt ve orta bölümleri ile “L” biçimli rafın alt bölümlerine ayna yerleştirilmiştir. Bu odanın, güney-doğu köşesinde “L” biçimli rafın hemen yukarısında ahşap bir raf daha yer almaktadır (Şekil 4.177).

Şekil 4.177: Zahra Sokak No.4 üst kat odada duvar nişi (Koşanlar, 2018)

Çıkmalı odanın güneyindeki odada bir tepe penceresi bulunmaktadır. Ahşap ve boyuna dikdörtgen biçimindeki tepe penceresi odanın doğu duvarının aksında yer alır.

4.9.3. Tavan

Alt kat sofanın yarım daire kemer ile sivri kemer arasında kalan bölümünün, merdivenin üst kat bitiş hattından itibaren olan kuzey kısmının tavanı, sofanın diğer tavan bölümlerine göre yaklaşık 30cm. kadar daha düşük kottadır. Tavan, doğu-batı doğrultusunda sıralanan kare kesitli ahşap kirişlerle taşıttırılarak, üzerine de kuzey-güney doğrultulu yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır. Sofa eyvanın tavanı, ahşap kaplıdır ve ahşaplar, yan yana düzenli tekrarlar bindirmeli şekilde dizilmiştir (Şekil 4.178). Alt katta yer alan odaların tavanları, doğu-batı doğrultusunda sıralanmış ahşap silindirik kirişlerle taşıttırılmıştır. Mutfak tavanı, bir adet ahşap konsolla desteklenen doğu-batı doğrultulu ahşap ana kiriş üzerine sıralanmış silindirik kirişlerle taşıttırılmış, üzerine de kamıştan örülmüş hasır serilmiştir. Mutfakçık tavanının silindirik kirişlerin üzeri ise yan yana sıralanmış ahşaplarla kaplanmıştır.

Şekil 4.178: Zahra Sokak No.4 sofa eyvanın tavanı (Koşanlar, 2018)

Merdiven sahanlığında yer alan odanın tavanı, doğu-batı doğrultusunda yan yana sıralanmış dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıttırılmış, üzerleri de kuzey-güney doğrultusundaki ahşaplarla kapatılmıştır.

Üst kat sofanın tavanı, doğu- batı doğrultusunda, sofanın güneyinde yer alan odanın tavanı ise kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıtırılarak, üzerleri de yan yana sıralanmış ahşaplar ile kapatılmıştır (Şekil 4.179).

Şekil 4.179: Zahra Sokak No.4 üst kat sofa tavanı (Koşanlar, 2018)

Çıkmalı oda ve bu odanın kuzey ve güney yanlarında bulunan odaların tavanları, ahşap kaplanmıştır. Ahşaplar, alt kattaki sofa eyvanında olduğu gibi yan yana ve düzenli tekrarlar bindirmeli şekilde dizilmiştir. Çıkmalı odanın batı yönde sokağa çıkma yapan kısmının tavanı, oda tavanından daha düşük kotta yapılarak kademelendirilmiştir. Bu bölümün tavanında ahşaplar, kuzey-güney doğrultusunda, odanın doğu yöndeki kısmında ise doğu-batı doğrultusunda yerleştirilerek kaplamada farklılık yaratılmıştır (Şekil 4.180).

Şekil 4.180: Zahra Sokak No.4 çıkmalı odanın tavanı (Koşanlar, 2018)

4.10 Derviş Paşa Sokak No: 17 (HASDER Binası)

İnceleme tarihi: Ocak 2019

Ev, Lefkoşa Suriçi Arabahmet Mahallesi'nde Derviş Paşa Sokakla Tanzimat Sokağın kesiştiği kuzey yöndeki köşe parselde yer almakta ve Derviş Paşa Sokak'ta 17 numara ile adreslenmektedir (Harita 1,2), (Tablo 3). Evin yapım yılı, ana kapısının kemerinin yukarıdaki daire biçimli taşın üzerinde bulunan 1884 tarihi olarak bilinmektedir. Binanın ana kapısının kemer gözündeki demir şebekesinde yer alan 1904 tarihinin de eve ait bir onarım tarihi olduğu tahmin edilmektedir. Lefkoşa Türk Belediyesi'nden aldığımız bilgilere göre de Evin son restorasyon tarihi 1997 yılıdır.

Avlulu olan konak, iki katlıdır ve dış sofalı plan tipine sahiptir. Alt katta yer alan odalar, taş sütunlu revaklı sofaya, üst kattaki odalar ise kapalı sofaya açılmaktadır. Geleneksel Türk Evi karakteristiklerinde olan konak, taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Evin, Tanzimat sokağına çıkma yapan, geniş ahşap saçaklarla kuşatılmış cumbası, demir payandalarla desteklenen "C-S" kıvrımlı üç adet ahşap konsolla taşınmaktadır. Günümüzde Evin odalarının büyük çoğunluğu Halk Sanatları Derneğinin kullanımında olmak üzere kültür ve sanat amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.181).

Şekil 4.181: Hasder Binası (Koşanlar, 2019)

4.10.1. Döşeme

Evin alt katında, sofanın batı yönünde kuzey-güney doğrultuda yan yana sıralanmış üç adet odası, kuzey uçta tuvalet mekânı ve güney doğuda da bir adet odası sofaya açılmaktadır. Konağın ana kapısından bir rıht ile inilen alt kat sofasının döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine 20x20 cm. ölçülerindeki çeşitli motiflerle biçimlendirilmiş renkli mozaiklerle kaplanmıştır. Kaplama, duvarlara paralel bir sıra desensiz ve bir sırada farklı desenli mozaiklerle çerçevelenmiştir (Şekil 4.182). Sofanın kuzey yönünde iki rıht ile inilen uzantısının döşemesi ise sıkıştırılmış toprak üzerine kare biçimli yerel mermer plaklarla duvarlara paralel olarak kaplanmıştır. Zemin katta yer alan odaların döşemeleri de sıkıştırılmış toprak zemin üzerine yapılmıştır. Sofanın doğusunda yer alan ve günümüzde seramik atölyesi olarak kullanılan odanın zemini, 40x40 cm. ölçülerinde duvarlara paralel olarak döşenmiş yerel mermerler ile kaplıdır. Güney-batıda yer alan odanın zemini, odanın kuzey yöndeki yaklaşık 1/3'lük kısmında, üç rıhtla inilen şekilde düşük kodlu olarak yapılmıştır. Bu odanın zemini, diyagonal olarak dizilen mermerlerle döşenmiş, çevresi de duvarlara paralel olarak yerleştirilmiş mermerlerden oluşan bordürle kuşatılmıştır. Duvarlara paralel olan mermerler, güney bölümünde ikişer sıra, üç rıht ile inilen odanın kuzey bölümünde ise birer sıra olarak yapılmıştır. Bu odanın kuzey yanındaki odanın döşemesi, duvarlara paralel döşenmiş kare formlu yerel mermerdir. Mutfak ve sofanın kuzey ucunda yer alan tuvalet mekânın döşemeleri ise 35x35 cm. ölçülerindeki kare formlu seramiklerle kaplanmıştır.

Şekil 4.182: Hasder Binası alt kat sofa zemini (Koşanlar, 2019)

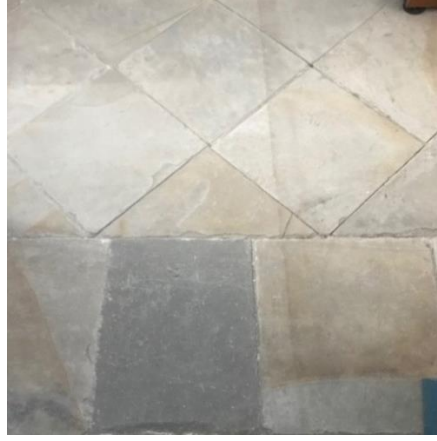
Yapının üst katına, alt kat sofanın doğu yönünde yer alan betonarme yarım döner merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin ilk dokuz basamağı mermer plaklarla, sonraki on basamağı ise ahşap yapılmıştır. Merdivenin ilk basamakta tornalı ahşap dikme ile başlayan korkuluğu, ilk dokuz basamakta her basamağa monte edilmiş, sonraki on basamakta ise altta uzanan dikdörtgen kesitli ahşap üzerine basan lama demirinden imal edilmiş uçları “S” kıvrımlı olarak motiflendirilmiş birer adet dikme ve bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşteden oluşmaktadır (şekil 4.183).

şekil 4.183: Hasder Binası merdiveni (Koşanlar, 2019)

Üst kat sofaya, merdivenin sonunda yer alan küçük bir hol şeklindeki bölümde bulunan kapı ile geçilmektedir. Merdivenin avlu yönünde kuzey ve doğu yönlere açılan üç adet penceresi bulunmaktadır. Kuzey yöne bakan pencere ahşap çift kanatlı, diğerleri ise tek kanatlıdır. Çift kanatlı pencerenin kanatları, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile düşeyde kare formlu dört bölüme, tek kanatlı pencerelerin kanatları ise yatay konumlu birer adet ahşap çıta ile iki bölüme ayrılmıştır. Konağın üst kat döşemesi, zemin katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine toprak dolgu ile oluşturulmuştur. Sofa döşemesi, biri kuzeyde diğeri güney yönde olmak üzere iki bölümlü şeklinde çevreleri duvarlara paralel birer sıra mermerlerle çerçevenilmiş diyagonal olarak dizilen yaklaşık kare biçimli mermer levhalarla kaplanmıştır (şekil 4.184). Merdiven holüne açılan oda, Başoda, kuzeydeki oda ve kuzey batıdaki odaların döşemeleri, yaklaşık kare biçimli ve diyagonal olarak dizilen yerel mermerlerle kaplanmış, çevreleri de duvarlara paralel birer sıra mermerlerden oluşan

bordürlerle kuşatılmıştır. Üst kat hol ve sofaya açılan ortadaki odanın zeminleri ise yaklaşık kare biçimindeki yerel mermerlerle şaşırtmalı olarak dizilerek döşenmiştir.

Şekil 4.184: Hasder Binası üst kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2019)

4.10.2. Duvar Ögeleri

Alt kat sofaya açılan oda kapıları, ahşap çift kanatlıdır ve kanatlar panolarla şekillendirilmiştir. Güney-doğudaki odanın kapı kanatlarının üzerinde bulunan panolar, üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimlidir ve üstteki panolar alttaki panolardan daha uzundur. Her iki kanadın ortalarındaki yatay konumlu dikdörtgen panoların içinde, kabartma olarak eşkenar dörtgen biçimler vardır. Bu odanın, kuzey yönde avluya açılan gotik kemerli bir açıklığı bulunmaktadır. Bu açıklık kemer içine yerleştirilen camekân ile kapatılmıştır. Bu camekânın aksında ahşap dört kanatlı kapı ve kapıların her iki yanında da sabit camlıklar yer alır. Kanatların ve sabit camlıkların, zeminden yaklaşık 80 cm. yüksekliğe kadar olan kısımları ahşap levhalarla oluşturulmuştur. Ahşap levhaların üzeri de oda yönünde birer tane boyuna dikdörtgen biçimli pano ile şekillendirilmiştir. Camlık bölümler, yatay konumlu yerleştirilen ikişer adet ahşap çıta ile bölünerek düşeyde üçer bölümlü olarak yapılmıştır. Kapıların lento yukarısındaki kemer gözü ise kemer aksına yerleştirilen düşey konumlu bir ahşap ile ikiye ayrılmış; her iki bölüm de düşey konumlu ikişer ahşap çıta ile üçe bölünmüştür (Şekil 4.185).

Şekil 4.185: Hasder Binası gotik kemerli camekân (Koşanlar, 2019)

Kuzey-güney doğrultudaki odaların, yanlarındaki odalara geçişi sağlayan ahşap çift kanatlı kapıları vardır. Bütün odaların sofaya açılan kapıları, oda yönünde nişli ve niş üst hizaları ahşap kaplamalıdır. Odaların kapı kanatları da panolar ile şekillendirilmiştir. Güneydeki odanın sofaya açılan iki kapısı bulunmaktadır. Odanın güney yönde sofaya açılan kapı kanatlarının üzerinde bulunan panolar, üstte ve altta ikişer adet boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimli olarak tasarlanmış, ahşap çیتالardan oluşan profillerle de çerçevelenmiştir. Üstteki panolar, alttaki panolardan daha uzundur (Şekil 4.186). Bu odanın kuzey yöndeki düşük kodlu zemininden iki rıhtla çıkılarak sofaya açılan kapısı ise diğer oda kapılarına göre yüksekliği daha azdır. Kapı kanatları, düşeyde sıralanmış dörder adet pano ile şekillendirilmiş; panolardan en üstteki ile yukarıdan aşağıya doğru üçüncü olanlar enine dikdörtgen, diğerleri ise boyuna dikdörtgen biçimindedir. Kapı nişinin oda yönündeki çevresi de kenarları profilli ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Bu odanın kuzey yanındaki odaya açılan kapısını çevreleyen geniş ahşap pervazlar, kapı üst kotundan yukarıya doğru devam ettirilmiş ve lento yukarısındaki duvar yüzeyinde, kapı genişliğince uzanan enine dikdörtgen biçimli, çevresi ahşap çیتالarla kuşatılmış bir pano oluşturmuştur. Kapı kanatları, diğer odalarda olduğu gibi dörder pano ile şekillendirilmiştir. Panolar, üstte ve altta enine dikdörtgen, ortadakiler ise boyuna dikdörtgen olarak yapılmıştır. Bu kapı kuzeydeki oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Kuzeydeki odanın sofaya açılan kapı kanatları da dörder adet pano ile biçimlendirilmiş, panolar üstte ve altta enine dikdörtgen, ortadakiler ise boyuna dikdörtgen olarak yapılmıştır. Bu kapıya ait nişin oda yönündeki çevresi kenarları profilli ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Günümüzde arşiv odası

olarak kullanılan kuzeydeki odanın mutfaka açılan kapısının önünde, arşiv dolabı bulunmaktadır. Bu kapı kuzeydeki oda yönünde nişli, ni st hizası ahşap kaplıdır. Kapı kanatları ise mutfak tarafında dörder panoludur. Panolar, üstte ve altta kare, aradakiler ise boyuna dikdörtgen biçimlidir. Mutfakn sofaya açılan kapısı, mutfak yönünde nişli ve ni st hizasında ahşap lento bulunmaktadır. Kanatlardaki panolar, üstte ve altta kare ortadakiler ise boyuna dikdörtgendir. Tuvalet mekânının kapı kanatlarındaki panolar da güneydeki odada olduğu gibi düşeyde sıralanmış dörder adet pano ile killendirilmiştir. Bu panolardan en üstteki ile yukarıdan aşağıya doğru üçüncü olanlar enine dikdörtgen diğerleri ise boyuna dikdörtgen biçimindedir.

Şekil 4.186: Hasder Binası alt kat oda kapısı (Koanlar, 2019)

Güney-doğudaki odanın güney yönde Derviş Paşa Sokağına açılan bir penceresi bulunmaktadır. Pencere, ahşap üç kanatlı, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Pencerelelerin camlık kanatlarının lento yukarısı da kapı genişliğince uzanan sabit camlık şeklindedir. Camlık, düşey konumlu olarak yerleştirilen iki adet ahşap çıta ile yatayda  bölümlü olarak yapılmıştır. Korkuluk, iki adet yatay konumlu lama demiri ile be adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur (ekil 4.187). Sofanın güney-batısında yer alan odanın, bir penceresi güney yönde Derviş Paşa Sokağına, iki penceresi de batı yönde Tanzimat Sokağına açılmaktadır. Pencereleler, ahşap çift kanatlı, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Pencerelelerin camlık kanatlarının lento yukarısı da pencere genişliğince uzanan sabit camlık şeklindedir. Bu kanatlar, yatay konumda yerleştirilmiş ahşap çıtalarla dörder bölüme ayrılmıştır. Üstteki

sabit camlık bölümü, pencerenin aksında yerleştirilen düşey konumlu bir adet ahşap çıta ile iki bölümlü yapılmıştır. Bu odadaki pencereler, oda yönünde nişli, nişlerin üst hizası ahşap kaplıdır. Demir korkuluklar, iki adet yatay konumlu lama demiri ile altı adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Kuzeydeki odanın batı duvarında sokağa açılan bir penceresi bulunmaktadır. Bu pencere, ikisi alta ikisi üstte olmak üzere ahşap dört kanatlıdır. Her kanat, yatay konumda yerleştirilen birer ahşap çıta ile düşeyde iki bölümlü yapılmıştır. Pencere, oda yönünde nişli, niş üst hizası ahşap kaplı, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Demir korkuluklar ise silindirik demir ve lama demirinden kuzeydeki odada olduğu gibi yapılmıştır. Mutfak mekânının batı yönde bir penceresi, ahşap çift kanatlı, oda yönünde nişli ve ahşap panjurludur. Kanatlar, yatay konumlu olarak yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile dörder bölümlü olarak yapılmıştır. Tüm odaların pencere denizlikleri, mermer plaklar ile oluşturulmuştur.

Şekil 4.187: Hasder Binası alt kat oda penceresi (Koşanlar, 2019)

Güney-batıdaki odanın, kuzey duvarının batı kenarında bir duvar nişi bulunmaktadır. Boyuna dikdörtgen biçimindeki nişin içi ahşap kaplıdır ve dört adet ahşap rafa sahiptir. Zeminden 50 cm. yukarıdan başlayan, yaklaşık 170 cm. yüksekliğe ve 20 cm. derinliğe sahip niş, geniş ahşap pervazlar ile kuşatılmıştır (Şekil 4.188). Kuzeyde yer alan odanın, sofaya açılan kapısının her iki yanında da zeminden 50 cm. yukarıdan başlayan, yaklaşık 170 cm. yüksekliğe sahip, ahşap çift kapaklı duvar nişleri görülmektedir. Nişler, ikişer adet ahşap rafa sahiptir. Nişlerin etrafı da kenarları profilli geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Bu odanın doğu duvarının güney kenarındaki kapı nişinde dar bir niş daha yer alır. Niş,

içerisine kıvrımlarla biçimlendirilmiş, yatay konumda yerleştirilen üç ahşap rafla dört bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.189).

Şekil 4.188: Hasder Binası'nda duvar nişi (Koşanlar, 2019)

Şekil 4.189: Hasder Binası'nda C-S kıvrımlı duvar nişi (Koşanlar, 2019)

Güney-batıda yer alan odanın, kuzey- batısında bir adet ve odanın kuzeyinde sofaya açılan ikinci kapısının üst hizasında bir adet, oda yönünde nişli tepe pencereleri vardır. Batıdaki tepe penceresinin camlık bölümü yatayda bir adet ahşap çıta ile iki bölüme ayrılmıştır. Bu tepe penceresi ahşap panjurludur. Sofa tarafındaki tepe penceresinin ise ahşap camlık kanadının etrafı, kenarları profilli ahşap pervazlar ile çerçevelenmiştir. Kuzeydeki odanın sofaya açılan kapısının ve her iki yanında bulunan duvar nişlerinin yukarısında tepe pencereleri yer alır. Tepe pencereleri güney-batıdaki odada olduğu gibi ahşap camlık kanatlı ve kanatların etrafı kenarları profilli ahşap pervalarla kuşatılmıştır. Tepe pencereleri, adeta dantela gibi işlenerek motiflendirilmiş ahşap kafeslidir (Şekil 4.190).

Şekil 4.190: Hasder Binası alt kat sofaya açılan tepe pencereleri (Koşanlar, 2019)

Evin üst kat odalarının kapıları, ahşap çift kanatlıdır ve kanatlar pano ile şekillendirilmiştir. Kanatlar, üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada kare biçimli üçer adet panoludur. Üstteki panolar alttaki panolardan daha kısadır. Kapıları sofaya açılan odaların, yanlarındaki odalara geçişi sağlayan ikinci bir kapıları daha vardır. Kuzey-güney doğrultuda sıralanan odalardan ortadaki odanın sofaya açılan kapısının niş üst seviyesi oda yönünde, bu odadan kuzeydeki odaya açılan kapının niş üst seviyesi de kuzeydeki oda yönünde eğimlidir. Niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Kuzey-batıdaki odanın kapısı da ahşap çift camlık kanatlıdır. Kapı kanatlarının zeminden yaklaşık 125 cm. yüksekliğe kadar olan ahşap bölümü, altta boyuna dikdörtgen biçimli, üstte ise enine dikdörtgen biçimli birer adet kare pano ile şekillendirilmiştir (Şekil 4.191).

Şekil 4.191: Hasder Binası üst kat oda kapıları (Koşanlar, 2019)

Üst kat sofada, doğu yönde biri merdiven boşluğuna, ikisi avluya, biri de güney yönde Derviş Paşa Sokağına açılan dört pencere yer almaktadır. Bunlardan avlu yönündekiler giyotin tipindedir ve camlık kanatlar yatayda ve düşeyde birbirini kesen ahşap çıtalar ile kare bölümlere ayrılmıştır. Güney yöndeki penceresi ise ahşap çift camlık kanatlıdır. Kanatlar, yatayda yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile dörder kare biçimli bölümlere ayrılmıştır. Bu pencere ise sofa yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplıdır. Sofada yer alan tüm pencerelerde ahşap çift kanatlı panjur bulunmaktadır (Şekil 4.192).

Şekil 4.192: Hasder Binası üst kat sofası (Koşanlar, 2019)

Merdiven holüne açılan güney-doğudaki odanın, kuzey yönde avluya açılan iki penceresi, güney yönde de Derviş Paşa Sokağına açılan bir penceresi bulunmaktadır. Avluya açılan pencereler giyotin tipindedir. Camlık bölümlerin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek kare form oluşturmuştur (Şekil 4.193). Bu odanın güney yöndeki penceresi ile sofaya açılan ortadaki odanın batı yöndeki penceresi ahşap çift kanatlı, diğer tüm odaların pencereleri ise giyotin tipindedir. Kanatlar, yatay olarak yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile kare biçimli bölümlere, giyotin tipindeki pencereler ise yatayda ve düşeyde birbirini kesen birer ahşap çıta ile kare bölümlere ayrılmıştır. Pencereler oda yönünde nişli, niş üst hizası ahşap kaplıdır. Sofaya açılan ortadaki odanın pencere niş üst seviyesi oda yönünde eğimlidir. Tüm odaların pencerelerinde ahşap panjur bulunmaktadır.

Şekil 4.193: Hasder Binası giyotin tipindeki üst kat oda pencereleri (Koşanlar, 2019)

Merdiven holüne açılan odanın doğu duvarının aksında, ahşap çift kanatlı ve iki raflı duvar nişı bulunmaktadır. Duvar nişinin kanatları, altta ve üstte konumlanmış birer adet pano ile şekillendirilmiştir. Nişin etrafı da kenarları profilli ahşap pervaz ile çerçevelemiştir (Şekil 4.194). Sofanın kuzey-batısındaki odanın güney duvarında da zeminden 45 cm. yukarıdan başlayan ve yaklaşık 170 cm. yüksekliğe sahip, ahşap çift kapaklı ve kilitli bir duvar nişı vardır. Kapak yüzeyleri, yatayda ikişer, düşeyde sekizer kare form oluşturmak üzere yerleştirilmiş küçük kare ve beşgen biçimlerle bezenmiştir. Nişin etrafı bindirmeli profilli ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Duvar yüzeyindeki geniş ahşap pervazın üzeri de eğrisel çizgili motiflerle şekillendirilmiştir.

Şekil 4.194: Hasder Binasi’nda çift kapaklı duvar nişı (Koşanlar, 2019)

Evin güney-batısında yer alan çıkmalı oda Başoda olarak düzenlenmiştir. Başodanın ahşap çift kanatlı kapısı diğer odalarda olduğu gibi üst ve altta boyuna dikdörtgen, ortada kare biçimli üçer adet pano ile şekillendirilmiştir. Üstteki panolar alttaki panolardan daha kısadır. Başoda, batı yönde Tanzimat Sokağına oda boyunca çıkma yapmaktadır. Çıkmanın, üç adet batı yönde, birer adette kuzey ve güney yönlerde sokağa açılan penceresi bulunmaktadır. Pencereleler, giyotin tipinde ve ahşap panjurludur. Camlık bölümlerin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek kare form oluşturmuştur. Odanın iki penceresi de güney yönde Derviş Paşa Sokağına açılmaktadır. Ahşap çift kanatlı ve panjurlu pencereleler, oda yönünde nişli, niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Kanatlar, yatay konumda yerleştirilen üçer adet ahşap çıta ile dörder kare biçimli

bölmelere ayrılmıştır. Pencere denizlikleri de mermer plaklarla oluşturulmuştur (Şekil 4.195).

Şekil 4.195: Hasder Binası Başodası (Koşanlar, 2019)

4.10.3. Tavan

Sofa tavanı, sofanın döşemesindeki kot farkı hizasında iki kotta yapılmıştır, güney kısım kuzey kısımdan daha düşük kottadır. Güneydeki kısım sıvalıdır (Şekil 4.196). Sofanın kuzey yöndeki revaklı bölümün tavanı, taş sütunların üzerine yerleştirilmiş kuzey-güney doğrultulu “C-S” kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenen ahşap ana kirişe basan doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış avlu yönüne eğimli dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıtılmış, üzerine de kamıştan örülmüş hasır serilmiştir. Güney-doğu yönündeki odanın tavanı, ahşap kaplıdır. Ahşaplar, düzenli tekrarlar bindirmeli olarak dizilmiştir. Duvar birleşim hatları da ahşap pervazlarla kuşatılmıştır.

Şekil 4.196: Hasder Binası sofa tavanı (Koşanlar, 2019)

Güneybatıda yer alan odanın tavanı, odanın döşemesindeki kot farkı hizasında olmak üzere iki kotta yapılmıştır; güney kısım kuzey kısımdan daha düşük kottadır. Güneydeki tavan, doğu-batı doğrultusunda yan yana bindirmeli olarak dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır. Bu bölümün ortasında ve güney kenarında, doğu-batı doğrultulu ikişer adet “C-S” kıvrımlı ahşap konsollar bulunmaktadır. Tavan kaplaması ile ortadaki konsollar, mavi boyalıdır. Odanın kuzeyindeki ikinci bölümünün tavanı ise kuzey-güney doğrultusunda uzanan silindirik ahşap kirişlerle taşıtırılmış, üzerlerine de kamıştan örülmüş hasır serilmiştir (Şekil 4.197). Kuzeydeki odanın tavanı, “C-S” kıvrımlı ahşap iki konsolla desteklenen ahşap ana kirişlerin üzerindeki doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış silindirik ahşap kirişlerle taşıtırılmıştır. Üzerleri de kuzey-güney doğrultulu yan yana yerleştirilmiş ahşaplarla kapatılmıştır. Mutfağın tavanı, ahşap ana kirişin üzerinde doğu-batı doğrultusunda sıralanmış dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıtırılmış, üzerlerine de kuzey-güney doğrultusunda yana yana sıralanmış ahşaplar yerleştirilmiştir. Tuvalet mekânın tavanı ise sıvalıdır.

Şekil 4.197: Hasder Binası zemin kat güney-batıdaki oda tavanı (Koşanlar, 2019)

Üst kat hol, sofa, sofaya açılan ortadaki oda, kuzeydeki oda ve kuzey batı yönünde yer alan odaların tavanları, ahşap kaplıdır. Ahşaplar, yan yana düzenli tekrarlar bindirmeli olarak dizilmiştir (Şekil 4.198). Merdiven holüne açılan odanın tavan kaplaması ise doğu-batı doğrultuda yan yana uzanan ahşaplarla yapılmış, ahşapların birleşim derzleri de ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Duvar birleşim hatları da ahşap pervazlarla kuşatılmıştır.

Şekil 4.198: Hasder Binası’nda ahşap tavan (Koşanlar, 2019)

Başodanın tavanı, doğu-batı doğrultusunda yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır. Ahşapların birleşim derzleri ise profilli ince ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Tavan çevresi de ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.199).

Şekil 4.199: Hasder Binası Başoda tavanı (Koşanlar, 2018)

4.11 Derviş Paşa Sokak No: 4 (Fransız Kültür Derneği)

İnceleme tarihi: Ocak 2019

Fransız Kültür Derneği Binası, Lefkoşa Suriçi, Arabahmet Mahallesi'nde Derviş Paşa Sokak'ta 4 numarada yer almaktadır (Harita 1,2), (Tablo 3). Evin yapım yılı, ana kapısının yanındaki levhada 1896 olarak görülmektedir. Yapının ilk sahibi hakkında kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte günümüzdeki kullanıcılarından edilen bilgilere göre ev, Ermeni bir papaz tarafından inşa ettirilmiştir. 1900'lü yılların başında, Kıbrıs Müftüsü Hacı Ali Efendiye satılan yapının, Ocak 2008'de "SAVE" ve "USAID" ortaklaşa finansmanı ile restorasyon çalışmalarına başlanmış, Ağustos 2008 tarihinde de sona ermiştir. Ev, günümüzdeki sahibi Münir Vahit tarafından Fransız Kültür Derneğine kiralanmış ve halen eğitim kurumu olarak hizmet vermektedir.

Ev, Geleneksel Türk Evi'nin plan tiplerinden iç sofalı plan tipindedir ve iki katlıdır. Alt ve üst katta karşılıklı yer alan odalar sofaya açılmaktadır. Taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilen yapının cephesi yalındır. Demir payandalarla desteklenen "C-S" kıvrımlı iki adet ahşap konsolla taşınan cumba, sofa boyunca Derviş Paşa Sokağına çıkma yapmaktadır (Şekil 4.200).

Şekil 4.200: Fransız Kültür Derneği Binası (Koşanlar, 2019)

4.11.1. Döşeme

Evin, ana kapısının açıldığı 1m.'lik düşük kotlu sofa bölümü, sofa, mutfak ve merdiven altında bulunan günümüzde depo olarak işlevlendirilmiş küçük hamamın döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine 25x25 cm. ölçülerindeki, duvarlara paralel biçimde dizilmiş mozaiklerle kaplanmıştır (Şekil 4.201). Alt katta yer alan odaların zemini ise sıkıştırılmış toprak üzerine, doğu-batı doğrultusunda yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır. Merdivenin altında yer alan ve bir eşik yüksekliği ile yükseltilmiş tuvalet ile sahanlıktaki tuvalet mekânının zemini, sıkıştırılmış toprak üzerine kare biçimindeki seramiklerle kaplanmıştır.

Şekil 4.201: Fransız Kültür Derneği Binası alt kat sofa zemini (Koşanlar, 2019)

Yapının üst katına, alt kat sofanın doğu yönünde yarım daire biçimli kemerle ayrılan bölümde yer alan ve basamakları mermer plaklarla kaplanmış iki kollu betonarme merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin güney yönünde, alt kat sofadan oniki rıht ile sahanlığa kadar uzanan ve oniki rıhtla da üst kat sofada son basamaktan kuzey-doğudaki odaya kadar devam eden ahşap korkuluğu bulunmaktadır. Merdivenin, ilk basamakta baba şeklinde olan kare kesitli ahşap dikme ile başlayan korkuluğu, her basamağa birer tane monte edilen tornalı ahşap dikmeler, bunların üzerinde uzanan ahşap küpeşte ve basamaklarla küpeşte arasında uzanan dikmelere monte edilmiş iki adet dikdörtgen kesitli ahşaptan oluşmaktadır (Şekil 4.202).

Şekil 4.202: Fransız Kültür Derneği Binası merdiveni (Koşanlar, 2019)

Sahanlığın zemini, diyagonal olarak dizilmiş 40x40 cm. ölçülerindeki yerel mermerler ile kaplanmış, çevresi de bir sıra dikdörtgen formu mermerlerle çerçevelenmiştir. Merdiven sahanlığından geçilen doğu yöndeki oda günümüzde tuvalet olarak kullanılmakta ve bu bölümden üç rıht ile evin güney-doğu yönünde avluya açılan balkonuna çıkılmaktadır. Bu mekânın döşemesi de alt kattaki tuvalette olduğu gibi kare formu seramiklerle kaplanmıştır. Evin zemin katın ahşap tavan strüktürü üzerine toprak dolgu ile oluşturulan üst kat döşemesi, tüm mekânlarda 30x60 cm. ölçülerindeki yerel mermerlerle şaşırtmalı olarak döşenmiştir. Sofadan bir eşik yüksekliği ile yükseltilmiş çıkmalı bölümün zemini, kuzey-güney doğrultusunda yan yana dizilmiş ahşaplarla kaplanmıştır (Şekil 4.203). Süpürgelikler ise ahşap malzeme ile yapılmıştır.

Şekil 4.203: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat çıkmalı sofa zemini (Koşanlar, 2019)

4.11.2. Duvar Öğeleri

Alt kat sofanın güney yönde avluya açılan sivri kemeri içerisinde yer alan camekân, kemer üzengi hattına yerleştirilen demir lento ile iki bölümlü olarak yapılmıştır. Kemer gözündeki camlık bölümü ise kemer aksına ve aksın her iki yanına ikişer adet olmak üzere düşey yönde yerleştirilen demirler ve bunları kesen yatay konumlu iki adet demirle kare biçimli bölümlere ayrılmıştır. Lento altı ise günümüzde alüminyum malzeme ile yatayda sürülen dört kanatlı camlık kapı olarak düzenlenmiştir (Şekil 4.204). Zemin kattaki odaların ahşap çift kanatlı kapıları, evin kapıları olmayıp 2008 yılında gerçekleştirilen restorasyonla yenilenmiş olan kapılardır. Bu kapılar oda yönünde nişlidir. Batıda yer alan iki odanın arasında birbirine geçişi sağlayan bir kapı bulunmaktadır. Çift kanatlı ve sürgülü olan bu kapı da diğer alt kat odalarda olduğu gibi yenilenmiştir. Sofanın güney-doğu yönünde yer alan mutfak, sofaya açılan ahşap çift kanatlı ve batı yönde avluya açılan tek kanatlı iki kapısı daha vardır. Mutfakın sofaya açılan kapısı, düşeyde yan yana dizilmiş ahşaplardan oluşturulmuştur. Bu kapı mutfak yönünde nişlidir. Avluya açılan kuzeydeki ahşap kapısının, zeminden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan bölümü ahşap levha ile yukarısı da tek kanatlı camlık şeklinde yapılmıştır. Güney yönde avluya açılan yeni imalat alüminyum kapısı ise tek camlık kanatlı ve yavruludur. Sofanın doğusunda merdiven sahanlığının altındaki bölümde evin tuvaleti bulunmaktadır. Tuvalet ve deponun kapısı, ahşap tek kanatlıdır. Her iki kapı da mutfakın sofaya açılan kapısı gibi düşeyde yan yana dizilmiş ahşaplardan oluşturulmuştur.

Şekil 4.204: Fransız Kültür Derneği Binası'nda camekân (Koşanlar, 2019)

Evin, zemin katında sofanın doğusunda yer alan odanın kuzey yöndeki Derviş Paşa Sokağına açılan iki penceresi, sofanın batısındaki odanın, kuzey yönde sokağa bir ve batı yönde avluya açılan bir penceresi ile güneydeki odanın batı yönde avluya açılan bir penceresi, ahşap üç kanatlı, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Yalnızca batı yönde avluya açılan pencerelerde demir korkuluk bulunmamaktadır. Güneydeki odanın, güney yönde avluya açılan penceresi, ahşap çift kanatlı ve demir korkulukludur. Sofanın doğusundaki odanın camlık kanatları, yatay konumlu birer adet ahşap ile üstteki kısım daha kısa olmak üzere ikişer bölümlü yapılmıştır (Şekil 4.205). Diğer odaların camlık kanatları ise yatay konumlu ikişer ahşap ile üçer bölümlü olarak tasarlanmıştır. Demir korkuluklar, farklı sayılardaki yatay ve düşey konumlu silindirik ve lama demirlerinin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur. Tüm oda pencereleri, oda yönünde nişlidir ve pencere denizliklerine mermer plaklar yerleştirilmiştir.

Şekil 4.205: Fransız Kültür Derneği Binası zemin kat oda pencereleri (Koşanlar, 2019)

Evin doğusundaki odanın doğu duvarında duvar genişliğince gotik kemer açıklığı bulunmaktadır. Bu açıklık günümüzde blok tuğla ile doldurulmuş ve bir kemer nişi şeklindedir. Zemin katta tuvalet mekânının kuzey duvarında, yarım daire biçiminde bir niş görülmektedir. Merdiven basamaklarının alt kısmı, ahşap dört kapaklı dolap şeklinde tasarlanmıştır (Şekil 4.206). Sofa ile merdiven sahanlığı arasında yer alan bölümünün kuzey duvarında, ahşap camlıklı ve iki raflı bir duvar nişi bulunmaktadır. Döşemeden yaklaşık 215 cm. yukarıda başlayan niş, 140 cm. yükseklikte ve 100 cm. genişliğindedir. Camlık bölümler, düşey konumlu ikişer ahşap ile üçer bölüme ayrılmıştır ve üstteki bölümler, alttaki bölümlerden daha kısadır. Nişin sol kanadının ortasında anahtarlı bir kilit

bulunmaktadır. Sofa, güney-batıdaki oda ve sofanın doğusundaki odanın güney duvarı, zeminden yaklaşık 210 cm. yüksekliğe kadar olan bölümleri günümüzde yalıtım malzemesi ile kaplanmıştır. Evin mutfağında ise yalıtım düşmeden tavan kaplamasına kadar uzanmıştır.

şekil 4.206: Fransız Kültür Derneği Binası kapaklı dolap (Koşanlar, 2019)

Evin merdiven sahanlığındaki tuvalet mekânının kapısı ile balkon kapısı, ahşap tek kanatlıdır. Tuvalet mekânlarının kapısı, sahanlık yönünde nişlidir ve kanat, düşey yönde yan yana dizilmiş ahşaplar ile oluşturulmuştur. Evin st kat odalarının kapıları, ahşap çift kanatlıdır ve kanatlar üçer adet pano ile şekillendirilmiştir. Panolar, üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimlidir. Üstteki panolar alttaki panolardan daha uzundur. Kapılar geniş ahşap pervazlar ile kuşatılmıştır (şekil 4.207).

şekil 4.207: Fransız Kültür Derneği Binası st kat oda kapısı (Koşanlar, 2019)

Üst kat sofa, kuzey yönde sokağa sofa boyunca çıkma yapmaktadır. Çıkmanın, iki adet kuzey yönde, birer adet de doğu ve batı yönlerde Derviş Paşa Sokağına açılan penceresi bulunmaktadır. Ahşap çift kanatlı panjurlu pencerelerin camlık kanatları giyotin tipindedir. Kanatlarda yer alan yatayda ve düşeyde birer adet ahşap çıta, birbirini keserek kare formlu bölümler oluşturmuştur. Çıkmanın doğu yönünde yer alan penceresinin güney yanındaki ahşap pervaz, tavandan süpürgeliğe kadar uzanmaktadır. Pencere, geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.208). Sofada, güney yönde, biri avluya açılan iki adet pencere yer almaktadır. Bu pencereler, ahşap çift kanatlıdır. Kanatlar, yatayda yerleştirilen ikişer adet ahşap ile üçer kare biçimli bölümlere ayrılmıştır. Pencere, yaklaşık 50 cm. yüksekliğe kadar demir korkuluklu ve ahşap panjurludur.

Şekil 4.208: Fransız Kültür Derneği Binası çıkmalı üst kat sofa (Koşanlar, 2019)

Üst katta sofanın doğu yönünde yer alan odanın, kuzeyde Derviş Paşa Sokağına açılan iki, doğu duvarının kuzey kenarında bir, güneyde de avluya bir ve merdiven sahanlığına açılan bir olmak üzere beş adet ahşap penceresi bulunmaktadır. Bu odanın güney yönde merdiven sahanlığına açılan penceresi giyotin tipindedir ve camlık bölümlerin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek dörder adet kare form oluşturmuştur. Güney yöndeki avluya açılan pencere, ahşap çift kanatlı ve ahşap panjurludur. Kuzey cephede sokağa açılan pencereleri üç kanatlı, sokak yönünde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Bu odanın kuzey-doğusunda yer alan pencere ise tek kanatlı ve demir korkulukludur. Açılan kanatlar, yatay konumlu olarak yerleştirilen ikişer adet ahşap ile bölünerek düşeyde üçer parçaya ayrılmıştır.

Sofanın batısında yer alan her iki odanın da ikişer adet penceresi bulunmaktadır. Bu pencereler de doğudaki odanın Derviş Paşa Sokağına açılan pencereleri gibi; üç kanatlı, avlu ve sokak yönlerinde demir korkuluklu ve ahşap panjurludur. Camlıklar, yatay olarak yerleştirilen ikişer adet ahşap ile üstteki bölümler daha kısa olmak üzere üçer bölüme ayrılmıştır (Şekil 4.209). Üst kat sofa ve oda pencerelerindeki demir korkuluklar ise yaklaşık 50 cm. yüksekliğinde yapılmıştır. Korkuluklar, yatay konumda uzanan lama demiri ile düşey konumlu olarak yerleştirilen farklı sayılardaki dikdörtgen kesitli demirlerden oluşturulmuştur. Her bir korkuluk da ortasında uçları kıvrımlı olarak tasarlanmış motiflerle bezenmiştir.

Şekil 4.209: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat oda pencereleri (Koşanlar, 2019)

4.11.3. Tavan

Alt kat sofanın ve sofanın batısında yer alan odaların tavanları, doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıtırılmış, üzerlerine de kamışlarla örülerek oluşturulmuş hasır yerleştirilmiştir (Şekil 4.210). Sofanın doğusunda yer alan odanın tavanı, kuzey-güney doğrultuda yan yana sıralanan silindirik ahşap kirişlerle taşıtırılarak üzerleri de kamış hasırla kapatılmıştır. Günümüzde mutfağın tavanı, tavan kaplama plakaları ile kaplanmıştır. Merdiven altındaki depo ve tuvalet ile sahanlıktaki tuvalet mekânının tavanı ise sıvalıdır.

Şekil 4.210: Fransız Kültür Derneği Binası zemin kat sofa tavanı (Koşanlar, 2019)

Üst kat sofa ve odaların tavanları ahşap kaplıdır. Ahşaplar, yan yana düzenli tekrarlar bindirmeli olarak dizilmişlerdir. Sofanın kuzey yönde sokağa çıkma yapan kısmının tavanı, sofa tavanından daha düşük kottadır. Bu bölümün tavanında ahşaplar, doğu-batı doğrultusunda, sofanın diğer kısmında ise kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilerek kaplamada farklılık yapılmıştır. Odaların tavanlarındaki ahşaplar ise sofada olduğu gibi kuzey-güney doğrultuda yan yana sıralanmış, duvar birleşim hatları da ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.211).

Şekil 4.211: Fransız Kültür Derneği Binası üst kat sofa tavanı (Koşanlar, 2019)

4.12 Selimiye Mahallesi, Kuyumcular Sokak No:4 (Mosaic Lokanta)

İnceleme Tarihi: Şubat 2019

Lefkoşa Suriçi, Selimiye Mahallesi, Kuyumcular Sokak'ta yer alan ev, 4 numara ile adreslenmiştir (Harita 1,2), (Tablo 3). Evin sahibi Sn. Yenal Musannıf'tan aldığımız bilgilere göre iki katlı evin yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte XIX. yüzyılın sonunda inşa edildiği ve kapısındaki demir şebekesinde yer alan 1928 tarihinin ise eve ait bir onarım tarihi olduğu bilinmektedir. Evin tapusunda, zemin katta ikisi sofanın güney yönünde biri sofanın kuzey yönünde dükkân olduğu belirtilmiştir. Yine aynı bilgilere göre ev 1990'lı yılların başına kadar sahipleri tarafından konut işlevli olarak kullanılmıştır. Günümüzde lokanta/bar olarak kullanılan evin, işletmecisi Sn. Dilek Koraltan'dan edindiğimiz bilgiler doğrultusunda da mutfak mekânının ahşap kapısının üzerinde binanın yapım yılı olduğunu tahmin ettikleri 1878 tarihi bulunmaktaydı. Evin, 2009 yılında başlatılan son restorasyon çalışmaları 2013 yılına kadar devam etmiş ve sonrasında lokanta/bar olarak işlevlendirilmiştir.

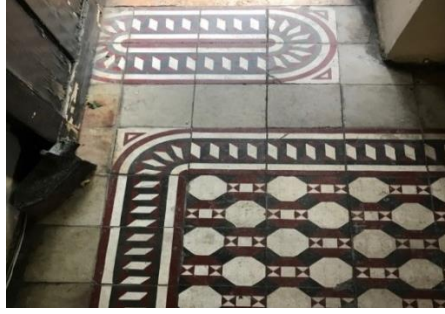
Ev, iç sofalı plan tipinde ve avluludur. Sofanın kuzey yönünde doğu-batı doğrultulu uzanan ve evin sahipleri tarafından önceden dükkân olduğu söylenen dikdörtgen planlı bir oda yer almaktadır. Sofanın güney yönünde yer alan dükkânların batı yanında kapısı avluya açılan bir oda da mutfak olarak kullanılmıştır. Üst katta karşılıklı yer alan odalar sofaya açılmaktadır. Yapının, sokağa doğu yönde oda boyunca çıkma yapan cumbası, demir payanda ile desteklenen "C-S" kıvrımlı iki ahşap konsol üzerine oturtulmuştur. Taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilen yapının cephesi yalındır. Evin alaturka kiremit kaplı çatısı beşik çatı biçimindedir (Şekil 4.212).

Şekil 4.212: Mosaic Lokanta Binası (Koşanlar, 2019)

4.12.1. Döşeme

Konağın alt kat sofasının döşemesi, sıkıştırılmış toprak üzerine, 20x20 cm. ölçülerinde çeşitli motiflerle biçimlendirilmiş renkli mozaiklerle kaplanmıştır. Kaplama, farklı desenli birer sıra mozaikle çevrelenmiş ve duvarlara paralel birer sıra desensiz mozaiklerle de kuşatılmıştır. Avlu yönüne açılan kapının eşiği, döşeme kaplamasını çevreleyen mozaiklerden yan yana dizilmiş iki sıranın oluşturduğu motifle biçimlendirilmiştir (Şekil 4.213). Sofanın kuzeyinde yer alan odanın zemini, kare biçimindeki yerel mermer plaklarla şaşırtmalı olarak kaplanmıştır. Evin mutfağının zemini ise günümüzde şaşırtmalı olarak dizilen 30x60 cm. ölçülerindeki dikdörtgen biçimindeki seramiklerle döşenmiştir.

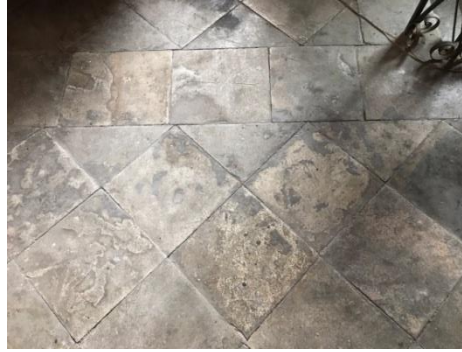
Şekil 4.213: Mosaic Lokanta Binası alt kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2019)

Yapının üst katına, alt kat sofanın batı yönünde yer alan ve basamakları mermer plaklarla kaplanmış yirmiiki rihtlı, taş yarım döner merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin korkuluğu, her basamağa monte edilmiş dikdörtgen kesitli birer adet dikme ve bunların her iki yanında lama demirinden uçları kıvrımlı olarak şekillendirilmiş üst üste konumlanan ikişer adet şebeke ile dekore edilmiştir. İlk basamaktaki dikmede ise diğer basamakların dikmelerine monte edilmiş şebekelerden dört adet yer almaktadır (Şekil 4.214).

Şekil 4.214: Mosaic Lokanta Binası merdiveni (Koşanlar, 2019)

Evin üst katında ortada sofa her iki yanında da ikişer oda yer almaktadır. Evin üst kat sofa ve diğer odaların döşemesi, zemin katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine toprak dolgu ile oluşturulmuştur. Üst kat sofa ve diğer odaların döşemeleri, yaklaşık kare biçimli yerel mermerlerle kaplanmıştır. Sofa zemini, bir bölüm merdivenin son basamağından güney yöne doğru, diğer bölüm ise kuzey-güney doğrultuda olmak üzere üç bölüm oluşturacak şekilde ortaları diyagonal olarak dizilen mermerlerle, çevreleri de birer sıra duvarlara paralel mermer plaklardan oluşan bordürlerle çerçevelenmiştir (Şekil 4.215). Çıkmalı oda ile sofanın kuzey-doğusunda yer alan odanın zemini, kare formulu yerel mermerlerle duvarlara paralel ve şaşırtmalı olarak döşenmiştir. Çıkmalı odanın batısında yer alan oda ile sofanın kuzey-batısındaki odaların zeminleri ise diyagonal biçimde döşenmiş, çevreleri de duvarlara paralel birer sıra mermerlerden oluşan bordürlerle kuşatılmıştır.

Şekil 4.215: Mosaic Lokanta Binası üst kat sofa döşemesi (Koşanlar, 2019)

4.12.2. Duvar Öğeleri

Alt kat sofanın batı yönünde avluya açılan ahşap tek kanatlı bir kapı bulunmaktadır. Kapı sofa yönünde nişli ve niş üst hizası ahşap kaplıdır. Kapı kanadı panolarla şekillendirilmiştir ve panolar, üstte ve altta ikişer tane boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimlidir. Sofanın kuzeyinde yer alan odanın batı tarafında sofaya açılan tek kanatlı bir kapısı, doğu tarafında da bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Batı taraftaki kapı, ahşap tek kanatlıdır ve kanadı sofa kapısında olduğu gibi panolarla oluşturulmuştur. Bu kapının sofa yönünde kanatlarının üzerinde bulunan panolar, üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimlidir ve üstteki panolar alttaki panolardan daha uzundur. Her bir pano, ahşap oyma tekniği ile yapılmış bitkisel motiflerle süslenmiş çevreleri de profilli ahşaplarla kuşatılmıştır. Kapının lento üst bölümü kapı genişliğince uzanan sabit camlık

şeklindedir ve camlık kapı aksında düşey konumda yerleştirilen bir ahşap çıta ile yatayda iki bölümlü yapılmıştır. Bu kapı oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi de ahşap kaplanmıştır. Doğu yöndeki açıklığının çevresi de ahşap pervazlıdır. Bu odanın batı yönde avluya ve doğu yönde sokağa açılan birer kapısı daha bulunmaktadır. Odanın avluya açılan kapısı, lokanta işletmecilerinin verdiği bilgiye göre önceden burada bulunan pencere açıklığının son yapılan restorasyon çalışmaları sırasında yıkılarak kapıya dönüştürülmesi ile oluşturulmuştur. Kapı, ahşap çift camlık kanatlıdır ve lento üst bölümü kapı genişliğince uzanan sabit camlık şeklindedir. Camlık kanatlar ise yatay yönde üçer, düşey yönde birer ahşap ile boyuna dikdörtgen biçiminde bölümlere ayrılmıştır. Bu odanın sokağa açılan kapısı ise ahşap üç kanatlıdır. Kanatların zeminden yaklaşık 80 cm. yüksekliğe kadar olan kısımları ahşap, üst kısımları ise camlık olarak yapılmıştır. Ahşap levhaların üzeri de oda yönünde yan yana ikişer tane boyuna dikdörtgen biçimli panolar ile şekillendirilmiştir. Camlık kısım, yatay konumlu yerleştirilen birer ahşap çıta ile düşey yönde ikişer eşit bölüme ayrılmıştır. Kapının lento üst kısmı üç ayrı kanat şeklinde yapılmıştır ve her kanat yatay konumda yerleştirilmiş birer adet ahşap çıta ile düşeyde ikişer bölümlü yapılmıştır. Bu kanatların sokak yönünde düşeyde dörder adet yerleştirilmiş silindirik demir şebekesi vardır (Şekil 4.216). Mutfağın avluya açılan kapısının kanatları günümüzde bulunmamaktadır. Kapının lento üst kısmı sabit camlık şeklindedir ve avlu yönünde lama ve kare kesitli demirlerden imal edilmiş, geometrik şekillerle oluşturulmuş demir şebeke bulunmaktadır. Mutfak mekânının, kapı üst hizasında bir tepe penceresi vardır. Bu pencere ahşap ve yatayda sürülen şeklindedir.

Şekil 4.216: Mosaic Lokanta Binası zemin kat oda kapısı (Koşanlar, 2019)

Sofanın, kuzey yönündeki merdivenin olduğu bölümden avluya açılan ahşap çift kanatlı bir penceresi bulunmaktadır. Bu pencere, sofa yönünde nişli, niş üst hizası ahşap kaplı ve avlu yönünde demir şebekelidir. Kanatlar, ikişer adet yatay konumlu ahşap çıta ile dikdörtgen biçiminde üçer bölüme ayrılmıştır. Demir şebeke ise bir adet yatay konumlu lama demiri ile altı adet düşey konumlu silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuştur (Şekil 4.217). Mutfak mekânının, kuzey yönde avluya açılan üst kısmı sabit camlık, alt kısmı giyotin tipinde açılan ahşap penceresi vardır.

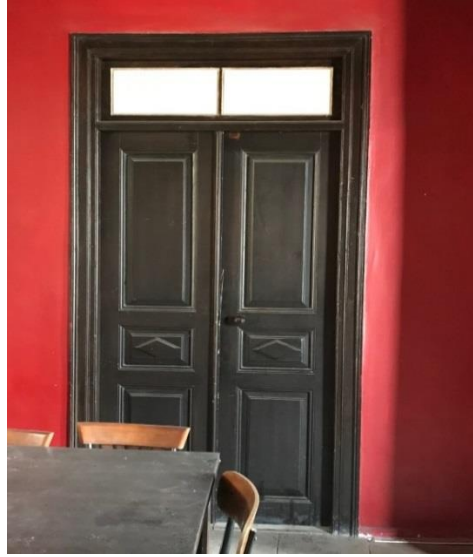
Şekil 4.217: Mosaic Lokanta Binası sofa penceresi (Koşanlar, 2019)

Sofanın batı yöndeki merdiven bölümünün, kuzey kenarında bir lambalık nişi bulunmaktadır. Döşemeden 140 cm. yukarıda başlayan ve 140 cm. yükseklikteki niş, yarım daire kemerli kavsaraya sahiptir. Lambalığın içi de mermer plakla kaplanmıştır ve günümüzde dekor amaçlı boyanmıştır (Şekil 4.218).

Şekil 4.218: Mosaic Lokantada lambalık nişi (Koşanlar, 2019)

Evin üst kat odalarının kapıları, ahşap çift kanattır ve kanatlar panolarla şekillendirilmiştir. Çıkmalı odanın sofaya açılan kapısı, oda yönünde nişlidir ve nişlerin üst hizaları oda yönünde eğimli olup ahşap kaplanmıştır. Kanatların üzerinde bulunan panolar üstte ve altta boyuna dikdörtgen, ortada ise enine dikdörtgen biçimlidir ve üstteki panolar alttaki panolardan daha uzundur. Her iki kanadın ortalarındaki yatay konumlu dikdörtgen panoların içinde, kabartma olarak eşkenar dörtgen biçimler vardır. Kapı kanatlarının üst kısmı ise ahşap lento ile ayrılarak, sabit camlık olarak yapılmıştır. Camlık bölüm, düşey konumlu bir adet ahşap çita ile iki eşit dikdörtgen biçimli parçaya bölünmüştür. Sofaya açılan diğer oda kapılarının kanatları da üstte ve altta boyuna dikdörtgen ortada ise enine dikdörtgen biçimde panolar ile şekillendirilmiştir. Odaların kapı kanatlarının birleşiminde silindirik ahşap bini vardır (Şekil 4.219).

Şekil 4.219: Mosaic Lokanta çıkmalı oda kapısı (Koşanlar, 2019)

Üst kat sofada batı yönde iki adet avluya, doğu yönde sokağa açılan üç pencere yer almaktadır. Bunlardan avlu yönündekiler giyotin tipindedir ve camlık kanatlar yatayda ve düşeyde birbirini kesen ahşap çitalar ile bölümlere ayrılmıştır. Doğru yöndeki pencereler ise ahşap çift kanatlı ve panjurludur. Kanatlar, yatayda yerleştirilen üçer adet ahşap çita ile dörder kare biçimli bölümlere ayrılmıştır. Bu pencereler, sofa yönünde nişli ve niş üst hizaları ahşap kaplıdır. Pencerelerin denizlikleri ise mermer plaklarla oluşturulmuştur (Şekil 4.220). Çıkmalı odanın, iki adet doğu yönde, bir adet kuzey, iki adette güney yönde

sokağa açılan penceresi bulunmaktadır. Pencere, giyotin tipinde ve ahşap panjurludur. Camlık bölümlerin içindeki ahşap çıtalar yatayda ve düşeyde birbirini keserek kare form oluşturmuştur. Sofanın kuzey-batısındaki oda ile güney-batısındaki odanın batı yönde avluya açılan ikişer adet penceresi de ahşap giyotin tipindedir. Bu odalar ile sofanın kuzey-doğusunda yer alan odanın sokağa açılan pencereleri, ahşap çift kanatlı, oda yönünde nişli, niş üst seviyesi ahşap kaplı ve panjurludur. Kanatlar, yatay konumdaki üçer adet ahşap çıta ile düşeyde dörder eşit bölüme ayrılmıştır. Pencere denizliklerine mermer plaklar yerleştirilmiştir.

Şekil 4.220: Mosaic Lokanta üst kat sofa pencereleri (Koşanlar, 2019)

Sofanın kuzey-doğusundaki odada, batı duvarının güney kenarında ahşap çift kapaklı ve iki raflı bir duvar nişi vardır. Döşemeden 80 cm. yukarıdan başlayan niş, yaklaşık 200 cm. yüksek, 115 cm. genişliğinde ve 40 cm. derinliğindedir. Kapak yüzeyleri, altta ve üstte konumlanmış boyuna dikdörtgen biçimli birer adet pano ile şekillendirilmiştir (Şekil 4.221). Sofanın güney-batısındaki odanın da doğu duvarında, zeminden 80 cm. yukarıdan başlayan 195 cm. yüksekliğinde, 125 cm. genişliğinde ve 40cm. derinliğinde çift camlık kanatlı bir duvar nişi daha görülmektedir. Boyuna dikdörtgen biçimli niş, iki ahşap rafa sahiptir. Kanatlar, yatay konumlu üçer adet ahşap çıta ile düşeyde dörder eşit parçaya bölünmüştür. Bu nişin sağ kanadının ortasında anahtarlı kilit vardır. Her iki nişin etrafı da geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır (Şekil 4.222).

Şekil 4.221: Mosaic Lokantada camlık kanatlı duvar nişi (Koşanlar, 2019)

Şekil 4.222: Mosaic Lokantada çift kapaklı duvar nişi (Koşanlar, 2019)

4.12.3. Tavan

Konağın zemin kat sofasının tavanı, sofanın yaklaşık ortasında kuzey-güney doğrultuda uzanan ahşap ana kirişle iki bölüme ayrılmaktadır. Tavanın, kirişin doğu kısmındaki bölümü kare, batı kısmındaki bölümü ise yaklaşık dikdörtgen biçimlidir. Kare biçimli bölümdeki tavan kaplaması, ahşaplarla oluşturulan iç içe kareler şeklinde düzenlenmiştir. Ahşapların birleşim derzleri, ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Bu bölümün merkezine de ortasına daire şekli olan oyma tekniği ile yapılmış bitkisel motiflerle bezenmiş ahşap tavan göbeği yerleştirilmiştir. Göbek merkezine avize şeklinde aydınlatma armatürü asılmıştır. Tavanın, batı kısmındaki dikdörtgen biçimli bölümdeki kuzey-güney doğrultulu ahşaplar, düzenli tekrarlar her iki adetten biri bindirmeli şekilde dizilerek oluşturulmuştur (Şekil 4.223). Sofanın kuzey yanındaki odanın tavan strüktürünü oluşturan doğu-batı doğrultuda yan yana sıralanmış ahşap silindirik kirişler, yaklaşık odanın ortasında kuzey-güney doğrultuda uzanan sivri bir kemerle taşınmaktadır. Kirişlerin üzeri de kuzey-güney doğrultusunda sıralanmış kamışlarla tamamlanmıştır. Mutfak mekânının sıvalı tavanında, tavanın batı yarısında yer alan ve kuzey kenarındaki ahşap konsolla desteklenen ahşap ana kiriş bulunmaktadır.

Şekil 4.223: Mosaic Lokanta alt kat sofa tavanı (Koşanlar, 2019)

Konağın üst kat sofasının tavanı, sofanın ortasında kuzey-güney doğrultuda uzanan ahşap ana kirişe basan, doğu ve batı yönlerine eğimli olarak yerleştirilmiş silindirik ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Silindirik kirişlerin üzerine de kamıştan örülmüş hasır yerleştirilmiştir. Ahşap ana kirişin alt ve yan kısımları ahşapla kaplanmış, birleşim derzleri de ahşap çıtalar ile kapatılmıştır. Ahşap ana kirişe asılan avize tipi aydınlatma armatürü ise evin restorasyonu sırasında monte edilmiştir (Şekil 4.224).

Şekil 4.224: Mosaic Lokanta üst kat sofa tavanı (Koşanlar, 2019)

Çıkmalı odanın doğu yönde eğimli tavanı, kuzey-güney doğrultusunda uzanan yan yana sıralanmış dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerle taşıttırılmış, üzerleri de kamıştan örülmüş hasırla kaplanmıştır. Sofanın kuzey-doğusundaki oda ile kuzey-batısındaki odanın tavanları, doğu-batı doğrultulu silindirik ahşap kirişlerle taşıttırılarak üzerine de kamıştan rlerek oluşturulmuş hasır serilmiştir. Çıkmalı odanın batı yanındaki odanın, kuzey-güney yönlere eğimli tavanı ise “C-S” kıvrımlı ikişer adet ahşap konsolla desteklenen iki adet kuzey-güney doğrultusundaki ahşap makasla taşınmaktadır. Makaslarla taşınan doğu-batı doğrultulu daire kesitli ahşap kirişlemelerin üzeri de üst katta yer alan diğer odalarda olduğu gibi kamıştan örülmüş hasırla kapatılmıştır. Her ahşap makasın aksına da birer tane avize şeklinde sarkan aydınlatma armatürü yerleştirilmiştir (şekil 4.225).

şekil 4.225: Mosaic Lokanta oda tavanı (Koşanlar, 2019)

4.13. Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde Mobilya

Gerçekleştirdiğimiz araştırmalarımıza göre Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde, genellikle evlerin dönemlerine ait mobilya donatısı görülmemektedir. Ancak kamulaştırılarak restore edilmiş ve müze, kültür-sanat, ofis gibi işlevlerle yaşatılan evlerle (Derviş Paşa Konağı, Saçaklı Ev, Kadı Menteşoğlu Konağı, Lüzinyan Evi), turizm amaçlı olarak otantik şekilde düzenlenmiş lokanta işlevli evlerde (Bohcalian Konağı, Mosaic Lokanta), dekor amaçlı sergilenen bazı mobilyalara rastlanmaktadır. Evlerin yapım tarihleri ile aynı döneme denk gelen, XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başlarına ait olduğu tahmin edilen bu mobilyalar; sandık, dolap, şifonyer, sedir, kanep, yatak, sandalye, masa, sehpa ve aynadır. Bunlardan dolap ve sandık, Kıbrıs'taki Geleneksel Türk Evlerinde bulunmayan yüklük yerine kullanılmıştır.

Sandık, yukarıda konu edilen özel işlevli evlerin tümünde de görülmektedir. Ahşaptan yapılmış sandıklar, oyma tekniği ile özellikle Kıbrıs'a özgü olan selvi ağacı motifi ve kuş ile çeşitli bitkisel motiflerle biçimlendirilmişler ve farklı büyüklüklerde tasarlanmışlardır (Şekil 4.226). Bu motifler, bazı sandıklarda mavi, kırmızı, yeşil ve sarı boyalarla renklendirilmiştir.

Şekil 4.226: Derviş Paşa Konağı'nda sandık (Koşanlar, 2019)

Dolap, yalnızca Derviş Paşa Konağı'nın bir odasında görülmektedir. Ahşaptan imal edilmiş, dört adet tornalı kısa ayakla taşınan dolap, çift kapaklı ve alt kısmı çekmecelidir. Kapaklar, birer çerçeve şeklinde tasarlanıp içlerine ayna yerleştirilmiştir. Ön kenarları

tornalı ahşaplarla imal edilen dolabın alınlık bölümü, ahşap oyma olarak yapılmış çiçek ve kuş motifleri ile taçlandırılmış, kenarlardaki tornalı ahşapların devamı olan çiçek motifli ahşap oyma tepeliklerle de tamamlanmıştır (Şekil 4.227).

Şekil 4.227: Derviş Paşa Konağı'nda dolap (Koşanlar, 2019)

Şifonyer, Osmanlı döneminde evlere en geç giren mobilyalardan biridir (Kurukamçı, 2017) ve yalnızca Bohcalian Konağı ile Mosaic Lokanta'da görülmektedir. Ön kenarları tornalı ahşap silindirik bordürlerle tamamlanan ahşap şifonyerlerin, üst üste konumlanmış anahtarlı çekmecelerinin çevreleri de profilli ince ahşap çıtalarla kuşatılmıştır. Şifonyerin Mosaic Lokantadaki örneği, doğal mermer tablalıdır (Şekil 4.228).

Şekil 4.228: Mosaic Lokanta'da şifonyer (Koşanlar, 2019)

Sedir, Derviş Paşa Konağı, Saçaklı Ev, Bohcalian Konağı'nın çıkmalı odalarında, Başodalarında ve işlik mekânlarında bulunmaktadır. Ahşaptan imal edilmiş sedirler, hareketli mobilya şeklindedir ve oturma ile yaslanma bölümleri, kenarları dantela işlenmiş örtülerle kaplıdır (Şekil 4.229).

Şekil 4.229: Saçaklı Ev’de sedir (Koşanlar, 2019)

Kanepe, Derviş Paşa Konağı, Saçaklı Ev ve Lüzinyan Evi’nde görülmektedir. Ahşaptan yapılmış kanepelerin, genellikle oturma ve yaslanma yüzeyleri kumaş kaplanmıştır. Ahşap kısımları, oyma tekniği ile çeşitli motiflerle biçimlendirilmiştir (Şekil 4.230). Derviş Paşa Konağındaki kanepe, diğer iki evden farklı olarak, motiflerin içine yerleştirilen sedefler ile süslemesi zenginleştirilmiştir.

Şekil 4.230: Saçaklı Ev’de kanepe (Koşanlar, 2019)

Yatak (karyola), Kıbrıs’taki Geleneksel Türk Evlerinde demir veya pirinç malzemeden yapılmış olarak bulunmaktadır (Turkan, 2017). Yalnızca Derviş Paşa Konağı’nda gördüğümüz yatak, pirinç metal malzemeden imal edilmiş ve sedef ile de süslenmiştir (Şekil 4.231).

Şekil 4.231:Derviş Paşa Konağı'nda yatak (Koşanlar, 2019)

Sandalye örneği, yalnızca Derviş Paşa Konağı'nın bir odasında bulunmaktadır. İskeleti tornalı ahşaptan yapılmış ve oturma bölümü hasır örgü ile oluşturulmuştur (Şekil 4.232).

Şekil 4.232:Derviş Paşa Konağı'nda sandalye (Koşanlar, 2019)

Masa örnekleri, Saçaklı Ev ile Kadı Menteşoğlu Konağı'nda görülmektedir. Saçaklı Ev'deki dikdörtgen biçimli ahşap masanın ayakları tornalı olarak imal edilmiştir (Şekil 4.233). Kadı Menteşoğlu Konağı'ndaki dikdörtgen biçimli ahşap masa ise konsol tipinde ve çekmecedir. Çekmecelerin ön yüzeyleri ile ayaklarla çekmecelerin aralarının üst yarısındaki ahşap yüzeyler, oyma tekniği ile dantela gibi boşluklu olarak işlenerek bitkisel motiflerle süslenmiş ve yeşil ile altın renklerinde boya ile boyanmıştır. Masanın ayakları, tabladan işlemeli ahşap yüzeylerin bitimine kadar olan kısımda kare kesitlidir, alt bölüm ise tornalıdır (Şekil 4.234).

Şekil 4.233: Saçaklı Ev’de masa
(Koşanlar, 2019)

Şekil 4.234: Kadı Menteşoğlu Konağı’nda konsol
tipinde masa (Koşanlar, 2019)

Sehpa, Derviş Paşa Konağı ve Saçaklı Ev’de görülmektedir. Saçaklı Evdeki dikdörtgen biçimli ahşap sehpanın üst tablası, iki yanında tutma yeri olan tepsi şeklindedir. Kenarlarının üst bitişleri eğrisel çizgi şeklinde olan üst tablanın yan yüzeyleri, ayaklar, ayak bağlantıları ve ayakların aralarının üst yarısındaki ahşap yüzeyler oyularak bitkisel motiflerle çok yoğun biçimde işlenerek bezenmiştir. Ayakların her iki yanlarında, üstteki işlemeli ahşap bölümden aşağıya doğru uzanan yaklaşık çeyrek daire biçimli kısımlar, dantela gibi oyularak yaprak motifleri ile biçimlendirilmiş ve süsleme zenginleştirilmiştir (Şekil 4.235). Derviş Paşa Konağı’nın Başodasında bulunan sehpanın ise ön ve yan yüzeyleri ile ayaklarının aralarının üst yarısındaki ahşap yüzeylerde oyma tekniği ile bitkisel motifler oluşturulmuş, bu motifler de yoğun şekilde sedef kullanılarak bezenmiştir. Sehpanın ayakları ise tornalı ahşaptan kıvrımlı biçimlerle tasarlanmıştır (Şekil 4.236).

Şekil 4.235: Derviş Paşa Konağı’nda
sehpa (Koşanlar, 2019)

Şekil 4.236: Saçaklı Ev’de sehpa
(Koşanlar, 2019)

Ayna, evlerin tamamına yakınında bulunmaktadır. Boyuna dikdörtgen biçimli ve yaklaşık 1/2 oranında olan aynaların ahşap çerçevelerinin, çoğunlukla üzerleri katkılı alçıdan oluşturulan bir malzeme ile kaplanmış ve bitkisel motiflerle biçimlendirilerek altın varakla da boyanmıştır. Aynaların üst çerçevelerinin aksından, aşağıya doğru ayna yüzeyinde sarkıp her iki yandaki çerçeve köşelerine birleşen, birer yay şeklinde tasarlanmış, bitkisel motiflerle oluşturulan süsleme (gerdan) de aynalara özellik katmaktadır. Aynalar, üst çerçeveleri üzerine yerleştirilen bitkisel motifli oyma taşlar ve her iki yandaki düşey çerçevelerin üzerlerindeki bitkisel motifli tepeliklerle tamamlanmıştır (Şekil 4.237). Saçaklı Evdeki aynanın çerçevesi, masif ahşaptan yapılmıştır. Aynanın, her iki yanında bulunan bordürler alt ve üst bitişleri kaide şeklinde tasarlanmış tornalı ahşaptan birer baba şeklinde yapılmıştır. Aynanın yukarısındaki yarım daire biçimdeki alınlık bölümü üzeri de ahşap oyma tekniği ile yapılmış çiçek ve kuş motifleri ile taçlandırılmıştır (Şekil 4.238).

Şekil 4.237:Mosaic Lokantada ayna
(Koşanlar, 2019)

Şekil 4.238:Saçaklı Ev'de ayna
(Koşanlar, 2019)

Tablo 4.1: Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri Değerlendirme Tabloları

EV	YAPIM YILI	DÖŞEME	DUVAR ÖGELERİ						TAVAN
			<u>Camekân</u>	<u>Kapı</u>	<u>Pencere</u>	<u>Niş</u>	<u>Sergen</u>	<u>Kaplamalı</u>	<u>Kaplamasız</u>
Derviş Paşa Konağı 	1801	Mermer plak	İşlik Mekânında sivri kemer içerisinde ahşap camekânlar bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap kanatlı ve giyotin tipindedir. Tepe penceresi vardır.	Camlık kanatlı ve lambalık nişi	Kenarları kıvrımlı, ahşap sergen ve raf vardır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap ana giriş + ahşap makas + ahşap konsol
Kadı Menteşoğlu Konağı 	1821	Mermer plak, ahşap, laminat parke, seramik	İşlik Mekânında sivri kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap çift kanatlıdır. Tepe penceresi vardır.	Ahşap kapaklı ve lambalık nişi	Kenarları kıvrımlı, ahşap sergen vardır.	Ahşap kaplamalı + süslemeli + tavan göbeği	Ahşap ana giriş + ahşap makas + ahşap konsol
Saçaklı Ev 	1850/ 1860	Mermer plak	İşlik Mekânında sivri kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap kanatlı ve giyotin tipindedir. Tepe penceresi vardır.	Camlık kanatlı ve lambalık nişi	Başodada lambalık rafları vardır.	Ahşap kaplamalı + tavan göbeği	Ahşap ana giriş + ahşap makas + ahşap konsol
Yunus Emre Enstütüsü 	1208/ 1326 + Osmanlı Dönemi (Türk Evi)	Yerel Mermer, günümüzde epoksi, ahşap, seramik	Gotik kemerli ahşap camekân camekân bulunmaktadır.	Ahşap tek ve çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap kanatlı ve giyotin tipindedir. Tepe penceresi vardır.	Camlık kanatlı ahşap kapaklı ve lambalık nişi	Ahşap sergen vardır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap ana giriş + ahşap makas + ahşap konsol

Tablo 4.2: Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri Değerlendirme Tabloları

EV	YAPIM YILI	DÖŞEME	DUVAR ÖGELERİ						TAVAN
			<u>Camekân</u>	<u>Kapı</u>	<u>Pencere</u>	<u>Niş</u>	<u>Sergen</u>	<u>Kaplamalı</u>	<u>Kaplamasız</u>
İTÜ Binası 	1896	Mermer plak, ahşap, mozaik	Sofada sivri kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap tek ve çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap çift kanatlı	Kapaklı dolap şeklinde duvar nişi vardır.	Bulunmamaktadır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap kiriş
Naci Talat Vakfı Binası 	XIX. yy. sonu	Mermer plak, ahşap, seramik	Sofada sivri kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap çift kanatlı ve giyotin tipindedir.	Camlıklı, ahşap kapaklı niş, merdiven altında dolap ve vitrin bulunmaktadır.	Bulunmamaktadır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap ana kiriş + ahşap makas + ahşap konsol
Lüzinyan Evi (Osmanlı Konağı) 	XV.yy. Osmanlı Dönemi (Türk Evi)	Mermer plak	Gotik ve sivri kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap çift kanatlı. Tepe penceresi vardır.	Duvar nişi ve ocak bulunmaktadır.	Bulunmamaktadır.	Ahşap kaplamalı + süslemeli + tavan göbeği	Ahşap ana kiriş + ahşap konsol
Bohcalian Konağı 	1878	Mermer plak, mozaik, seramik	Sofada sivri kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap tek ve çift kanatlı, nişli ve panoludur. vardır.	Ahşap çift kanatlı. Tepe penceresi bulunmaktadır.	Camlık kanatlı ve lambalık nişi	Duvara monte edilmiş ahşap raf vardır.	Ahşap kaplamalı + süslemeli	Ahşap kiriş

Tablo 4.3: Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri Değerlendirme Tabloları

EV	YAPIM YILI	DÖŞEME	DUVAR ÖGELERİ						TAVAN
			<u>Camekân</u>	<u>Kapı</u>	<u>Pencere</u>	<u>Niş</u>	<u>Sergen</u>	<u>Kaplamalı</u>	<u>Kaplamasız</u>
Zahra Sok. No.4 	XIX. yy.	Mermer plak, ahşap, seramik	Bulunmamaktadır.	Ahşap tek ve çift kanatlı ve panoludur.	Ahşap çift kanatlı ve giyotin tipindedir. Tepe pen. vardır.	Duvar nişi, ahşap kaplamalı ve ahşap kapaklı ve merdiven altında dolap şeklindedir.	Ahşap raf vardır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap ana kiriş + ahşap konsol
Hasder Binası 	1884	Mermer plak, mozaik, seramik	Gotik kemer kemer içerisinde ahşap camekân bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap kanatlı ve giyotin tipindedir.	Duvar nişi, ahşap kaplamalı ve ahşap kapaklı olarak bulunmaktadır.	Bulunmamaktadır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap ana kiriş + ahşap konsol
Fransız Kültür D. B. 	1896	Mozaik, ahşap ve seramik	Sofada sivri kemer içerisinde camekân bulunmaktadır.	Ahşap çift kanatlı ve panoludur.	Ahşap kanatlı ve giyotin tipindedir.	Camlık kanatlı ve merdiven altında dolap şeklindedir.	Bulunmamaktadır.	Ahşap kaplamalı	Ahşap kiriş
Mosaic Lokanta Binası 	1878	Mermer plak, mozaik, seramik	Bulunmamaktadır.	Ahşap tek ve çift kanatlı nişli ve panoludur.	Ahşap çift kanatlı ve giyotin tipindedir Tepe pen. vardır.	Camlık kanatlı ahşap kapaklı, kapaklı ve lambalık nişi bulunmaktadır.	Bulunmamaktadır.	Ahşap kaplamalı + tavan göbeği	Ahşap ana kiriş + ahşap makas + ahşap konsol

BÖLÜM 5

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Araştırmamızı gerçekleştirdiğimiz Lefkoşa tarihi kent dokusunun yer aldığı Suriçindeki Geleneksel Türk Evleri, Kıbrıs'ın Osmanlı Dönemine ait Türk mimarisi eserleri arasında önemli bir yer teşkil etmektedirler. Bu evlerden çalışmamız kapsamında yer alanlar; Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı, Saçaklı Ev, Yunus Emre Enstitüsü Binası, İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası, HASDER Binası, Bohcalian Konağı, Lüzinyan Evi (Osmanlı Konağı), Naci Talat Vakfı Binası, Zahra Sokak No.4, Fransız Kültür Derneği Binası ve Mosaic Lokanta Binası'dır. İncelediğimiz Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin tamamına yakını, XIX. yüzyılın sonunda, taş, ahşap ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Çoğunlukla sokağa oda boyunca çıkma yapan cumbaları, yalın cepheleri, geniş ahşap saçakları ve alaturka kiremit kaplı çatıları ile tipik Geleneksel Türk Evi karakteristiklerini taşımaktadırlar. Evlerin tamamına yakını iki katlı, avlulu ve Geleneksel Türk Evi'nin dış sofalı plan tipine sahiptirler.

Döşemeler; Lefkoşa'daki Geleneksel Türk Evlerinin zemin katlarında, sıkıştırılmış toprak, üst katlarında da alt katın ahşap kirişleme tavan strüktürü üzerine serilmiş kamış hasır ve toprak dolgu ile oluşturulmuştur. Evlerin tamamına yakını, Kıbrıs'a özgü olan ve kimyasal oluşumunu tamamlamamış yaklaşık kare biçimli yerel mermer plaklarla kaplanmıştır. Mermer plaklar, genellikle ya duvarlara paralel ve şaşırtmalı olarak, ya da çevreleri duvarlara paralel birer sıra ile kuşatılmış diyagonal biçimde dizilmiştir. Derviş Paşa Konağı'nın Başodası ve Saçaklı Ev'in Başodası ile iki odasındaki döşemelerin çevreleri ikişer sıra mermer ile kuşatılarak çerçevelenmiştir. Evlerden dört adedinin (Mosaic Lokanta Binası, Hasder Binası, Lüzinyan Evi ve Naci Talat Vakfı Binası) sofalarının diyagonal olarak kaplanmış döşemeleri, çevreleri birer sıra mermerle kuşatılmış parçalara ayrılarak biçimlendirilmiş ve farklılık yaratılmıştır. Evlerden dört adedinin (Hasder Binası, Fransız Kültür Derneği Binası, Bohcalian Konağı, Mosaic Lokanta Binası) özellikle alt kat sofalarında döşeme kaplama malzemesi olarak motifli ve renkli mozaikler kullanılmıştır. Evlerden; Kadı Menteşoğlu Konağı, Yunus Emre Enstitüsü Binası, İTÜ Sürekli Eğitim Merkezi Binası, Naci Talat Vakfı Binası, Zahra Sokak No.4 ve Fransız Kültür Derneği

Binası'nın üst kat odalarının büyük çoğunluğunun döşemeleri, yan yana sıralanmış ahşaplar ile kaplanmıştır. İki evin (Bohcalian Konağı, Saçaklı Ev) Başodalarının döşemelerinde, mermer plaklar farklı geometrik biçimlerde kullanılarak dekor zenginleştirilmiştir. Bohcalian Konağı'nın Başodasının döşemesi, sekizgen plaklar ve aralarında yer alan küçük kare plaklarla kaplanmış, Saçaklı Ev'in Başodasının çerçeveli diyagonal döşemesinde de sekizgen, kare ve ikizkenar üçgen mermer plaklarla göbek yapılarak döşeme dekoru daha da detaylandırılmıştır (Tablo 1, 2, 3).

Duvarlar; Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde yalındır. Evlerin tamamına yakınında genellikle de sofa, işlik mekânı ve eyvanlarda, sivri kemer içerisine yerleştirilmiş ahşap camekânlar bulunmaktadır. Yalnızca Lüzinyan Evi (Osmanlı Konağı) ile Yunus Emre Enstitüsü Binasındaki kemerler gotik kemer olup farklılık göstermektedir. Camekânların içerisinde de bu mekânlara ait ahşap camlıklı kapı ve pencereler yer almaktadır. Evlerden yedi tanesinde (Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı, Saçaklı Ev, Yunus Emre Enstitüsü Binası, Lüzinyan Evi, Bohcalian Konağı, Hasder Binası) camekânların alt kısımları, döşemeden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar ahşap olarak yapılmıştır (Tablo 1, 2, 3).

Oda kapıları, evlerin tamamına yakınında ahşap çift kanatlıdır ve genellikle dikdörtgen biçimli panolarla süslenmiştir. Naci Talat Vakfı Binası, Hasder Binası ve Mosaic Lokanta Binasının kapı kanatların ortalarındaki panoların üzerine ise oyularak kabartma şeklinde eşkenar dörtgen biçimler yapılarak süsleme arttırılmıştır. Kadı Menteşoğlu Konağı, Saçaklı Ev, Yunus Emre Enstitüsü Binası, Lüzinyan Evi ve Zahra Sokak No.4'deki konutun bazı odalarının kapıları, diğer kapılardan farklı olarak yan yana dizilmiş ahşaplar ile oluşturulmuştur. Evlerin tamamına yakınında kapılar, oda yönünde nişli, nişlerin üst hizaları ahşap kaplı ve lento üst bölümleri ise ahşap panoludur (Tablo 1, 2, 3).

Pencereler, Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde, ½ oranında dikdörtgen biçimli, camlık kanatlı ve ahşap panjurludur. Sofaya açılan pencerelerde panjur bulunmamakla birlikte Saçaklı Ev, Kadı Menteşoğlu Konağı, Yunus Emre Enstitüsü Binası ve Zahra Sokak No.4'teki evlerin pencerelerinde ahşap kepenk bulunmaktadır. Evlerin çoğunluğunda (Derviş Paşa Konağı, Saçaklı Ev, Yunus Emre Enstitüsü Binası, Naci Talat Vakfı Binası, Zahra Sokak No.4, Hasder Binası, Fransız Kültür Derneği Binası ve Mosaic

Lokanta Binası) giyotin tipindeki pencerelere de Başoda, üst kat sofa ve çıkmalı odalarında rastlanmaktadır. Pencerelerin camlık kanatları ise yatayda ve düşeyde yerleştirilen ince ahşap çıtaların birbirlerini kesmesi ile bölümlü olarak oluşturulmuştur. Evlerin büyük çoğunluğunda pencereler, oda yönünde nişli ve niş üst seviyesi ahşap kaplıdır. Evlerin tamamına yakınında sokağa ve avluya açılan pencerelerde yatayda lama düşeyde silindirik demirin birbirini kesmesi ile oluşturulmuş demir korkuluklar vardır. Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı ve Saçaklı Ev'in sofaya açılan pencerelerinde korkuluklar, ahşaptan yapılmıştır. Ahşap korkuluklar, tornalı ahşapların yatayda ve düşeyde birbirini keserek yaklaşık dikdörtgen biçimli boşluklar oluşturacak şekilde imal edilmiştir. Evlerin kapı ve pencerelerinin çevreleri geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Bazı evlerde ahşap pervazlar profil olarak yapılmıştır (Tablo 1, 2, 3).

Tepe pencereleri, evlerin büyük çoğunluğunda bulunmakta ve oda yönünde nişli, niş üst hizaları ahşap kaplı, dikdörtgen biçimlidir. Tepe pencereleri, ahşap kafeslidir. Ahşap kafesler, birbirini diyagonal şekilde kesen ahşap çıtalarla yapılmıştır. Yalnızca iki evde (Hasder Binası, Lüzinyan Evi) ahşap kafesler, çeşitli geometrik şekillerle biçimlendirilerek çıtalarla dantela gibi işlemeli olarak yapılmıştır (Tablo 1).

Duvar Nişleri, evlerin tamamında boyuna dikdörtgen biçimlidir. Evlerin tamamına yakınında nişler, ahşap raflı, çift camlık kanatlı veya ahşap çift kapaklı olarak yapılmıştır. Hasder Binası ve Kadı Menteşoğlu Konağı'nın birer odalarında yer alan, üst üste konumlanmış küçük nişlerin çevrelerindeki ahşap pervazlar, kıvrımlı olarak yapılarak farklılık yaratılmıştır. Evlerden dört adedinde (Naci Talat Vakfı Binası, Mosaic Lokanta Binası, Zahra Sok. No.4 ve Fransız Kültür Derneği Binası) ise merdiven altları kapaklı ahşap dolap şeklinde yapılmıştır. Naci Talat Vakfı Binasının sofasındaki niş, alt kısmı dolap şeklinde bir mobilya olarak tasarlanmış camlıklı vitrinin üst bölümünü oluşturmaktadır (Tablo 1, 2, 3).

Çiçeklik veya lambalık olarak adlandırılan yarım daire kavsaralı silindirik nişler, Derviş Paşa Konağı, Mosaic Lokanta Binası, Kadı Menteşoğlu Konağı, Yunus Emre Enstitüsü Binası, Saçaklı Ev ve Bohcalian Konağı'nda görülmektedir. Bu nişler içlerine mermer plaklar yerleştirilmiş ve ahşap ya da alçı ile yapılmışlardır. Bunlardan Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı ve Yunus Emre Enstitüsü Binasındaki çiçeklik nişlerinde yer alan alt ve üst bitişleri tornalı, yan yana eşit aralıklarda dizilmiş silindirik

ahşapların aralarına düşey konumlu profilli dikdörtgen panolar yerleştirilerek dekor yapılmıştır. Her iki yanında ahşap tepelikler bulunan ahşap alınlığın üstü de ya eğrisel çizgili motiflerle ya da yaprak ve çiçek motiflerinden oluşan birer başlıkla taçlandırılmıştır (Tablo 1, 2, 3).

Ocak, yalnızca Lüzinyan Evi'nin bir odası ve Başodasında yer almaktadır. Boyuna dikdörtgen biçimli ocakların içine mermer plak yerleştirilmiştir (Tablo 1, 2, 3).

Ahşap sergen, evlerden üç adedinde (Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı, Yunus Emre Enstitüsü Binası) kapı ve pencere üst hizalarında bulunmaktadır. Duvarların farklı yüzeylerinde yer alan sergen, ortalama 15 cm. genişliğindedir ve Kadı Menteşoğlu Konağı ile Derviş Paşa Konağı'nda, kenarları kıvrımlı olarak görülmektedir. Sadece dört evde (Derviş Paşa Konağı, Saçaklı Ev, Bohcalian Konağı, Zahra Sok. No.4) duvarlara monte edilmiş ahşap raflar bulunmaktadır. Bunlardan Bohcalian Konağı'nın Başodasında bulunan raf, eğrisel biçimli motiflerle bezenmiş, raf ayağının yüzeyine de ahşap oyma tekniği ile çeşitli çiçek ve üzüm salkımı motifleri yerleştirilerek süsleme yapılmıştır (Tablo 1, 2, 3).

Tavanlar, Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde, kaplamalı ve kaplamasız olarak iki şekilde de görülmektedir. Kaplamasız tavan strüktürlerinde taşıyıcı olarak ahşap ana kiriş veya ahşap makas bulunmaktadır. Evlerden; Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı, Saçaklı Ev, Yunus Emre Enstitüsü Binası, Naci Talat Vakfı Binası ile Mosaic Lokanta Binasında kaplamasız olan bazı oda ve Başodalarının tavanları, C-S kıvrımlı ahşap konsollarla desteklenmiş ahşap makaslarla taşınmaktadır. Makasların üzerine zıt yönde yan yana yerleştirilen silindirik ahşap kirişlerin üzeri de ya kamıştan örülerek oluşturulmuş hasır ya da yan yana dizilen ahşaplarla örtülmüştür. Saçaklı Ev'in iki odasında bulunan C-S kıvrımlı ahşap konsollar ise ahşap oyma tekniği ile yapılmış bitkisel motiflerle süslenmiş ve boya ile renklendirilmiştir. Evlerden yedi adedinin (Yunus Emre Enstitüsü Binası, Bohcalian Konağı, Zahra Sokak No.4, İTÜ Binası, Hasder Binası, Fransız Kültür Derneği Binası ve Mosaic Lokanta Binası) Başoda, sofa ve çıkmalı odalarının tavanları, düzenli tekrarlarla bindirmeli olarak dizilen ahşaplarla kaplanmıştır. Evlerden beş tanesinde (Hasder Binası, Naci Talat Vakfı Binası, Lüzinyan Evi, Derviş Paşa Konağı, Kadı Menteşoğlu Konağı) ise tavanlar, yan yana dizilen ahşaplarla yalın biçimde kaplanmış, ahşapların birleşim derzleri de profilli ince ahşap çıtalarla

kapatılmıştır. Evlerden yalnızca Bohcalian Konağı'nın Başodasının tavanı, kenarları farklı kıvrımlarla biçimlendirilen yan yana sıralanmış ahşapların birleşim derzleri işlemeli olarak tasarlanmış ince ahşap çıtalarla kapatılarak dekor zenginleştirilmiştir. Evlerde ahşap kaplı tavanların duvar birleşim hatları da geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Kadı Menteşoğlu Konağı'nın Başodası ve Lüzinyan Evi'nin üst katta yer alan iki odası ile Başodasının ahşap kaplı tavanları, diğer evlere göre daha süslemeli yapılmıştır. Tavanlar, ince ahşap çıtalarla oluşturulan farklı geometrik biçimlerle işlenmiştir. Bu evlerin Başodalarının tavanları, kare ve dikdörtgen biçim oluşturacak şekilde bindirmeli pervazlarla iki bölüme ayrılmış, kare biçimli bölümlerin merkezine, profilli pervazlarla kuşatılmış kare şeklinde tavan göbeği yerleştirilerek süsleme zenginleştirilmiştir. Yalnızca Lüzinyan Evi'nin tavanının kare biçimli bölümünün güney kenarlarındaki duvar yüzeylerinden oda döşemesine kadar uzanan geniş ahşap pervazlar görülmektedir. Pervazların üzerinde de kıvrımlı motiflerle işlenerek boyanmış ahşap silindirik bordürler bulunmaktadır. Tavan göbeği, Kadı Menteşoğlu Konağı, Saçaklı Ev, Bohcalian Konağı ve Mosaic Lokanta Binası'nın sofaları ile bazı odalarında da bulunmaktadır. Kadı Menteşoğlu Konağı, Saçaklı Ev ve Mosaic Lokanta Binasındaki tavan göbekleri kare biçimli olarak tasarlanmıştır. Bohcalian Konağı'nın Başodasındaki tavan göbeği ise yıldız biçiminde yapılmış altın varak ile renklendirilmiştir (Tablo 1, 2, 3).

Mobilya; Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde genellikle görülmemektedir. Ancak restore edilerek günümüzde işlevlendirilmiş olan bazı evlerde dekor amaçlı mobilyalara rastlanmaktadır. XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başlarına ait olduğu tahmin edilen bu mobilyalar; oyularak yapılan ve çoğunlukla Kıbrıs'a özgü selvi ağacı motifi ile biçimlendirilen sandıklar, ahşap dolap, ahşap çekmeceli şifonyerler, oturma yerleri kumaş kaplanmış ahşap kanepe ve sedirler, demir ile pirinç malzemeden yapılmış yataklar, hasır örgülü sandalyeler, ayakları tornalı ahşap masalar, bitkisel motiflerle işlenmiş sehpa ve oyma tekniği ve bitkisel motiflerle taçlandırılmış aynalardır.

Sonuç olarak, Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin döşemeleri, Kıbrıs'a özgü geleneksel yapı malzemesi olan ve çoğunlukla yaklaşık kare biçimli yerel mermer plaklarla (taş plak) kaplanmıştır. Kaplama çevreleri de farklı düzende dizilmiş mermer plaklarla kuşatılarak çerçevelenmiştir. Üç evin sofalarının döşemelerinde görülen renkli ve motifli mozaikler ise evlerin tadilatları sırasında sonradan kaplanmış olduğunu tahmin etmekteyiz. Ahşap

döşeme kaplaması, yaygın olarak evlerin üst kat sofa ve odalarında görülmektedir. Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin genellikle sofa, ışık mekânı ve eyvanlarında yer alan sivri kemer açıklıkları, içerilerine yerleştirilen camekânlarla kapatılmıştır. Kapı ve pencere açıklıkları bulunan camekânların, döşemeden yaklaşık 90 cm. yüksekliğe kadar olan bölümleri ahşap yapılmıştır. Oda kapıları, evlerin tamamına yakınında ahşap çift kanatlıdır ve kanatlar genellikle dikdörtgen biçimli panolar ile şekillendirilerek geniş ahşap pervazlarla kuşatılmıştır. Bazı evlerde bazı oda kapıları ise düşey yönde yan yana dizilmiş ahşaplar ile oluşturulmuştur. Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde pencereler, dikdörtgen biçimli, ahşap camlık kanatlı ve ahşap panjurludur. Evlerin tamamına yakınının pencerelerinde sokak yönünde demir korkuluk bulunmaktadır. Bazı evlerin sofaya açılan pencerelerinde ahşap korkuluk ve ahşap kepenk görülmektedir. Evlerin büyük çoğunluğunda yer alan tepe pencereleri, kapı ve pencere üst hizalarında boyuna dikdörtgen biçimli ve ahşap kafeslidir. Evlerin tamamında camlık kanatlı ya da ahşap kapaklı boyuna dikdörtgen duvar nişleri bulunmaktadır. Bazı evlerde merdivenlerin alt bölümleri ahşap kapaklı dolap şeklinde yapılmıştır. Alçı ya da ahşap ile yapılan yarım daire kavsaralı silindirik çiçeklik nişleri, genellikle konak diye adlandırılan büyük evlerde bulunmaktadır. Bu nişlerden Başodalarda olanlar, silindirik bordürler, eğrisel çizgili motifler, yaprak ve çiçek motifleri ile süslenmiş birer başlıkla da taçlandırılmıştır. Ocak, Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde bir evin iki odasında görülmektedir. Yalın olarak tasarlanmış ocaklar, boyuna dikdörtgen biçimlidir ve içlerine mermer plaklar yerleştirilmiştir. Lefkoşa Türk Evlerinde ahşap sergen ve ahşap raf yaygın olarak bulunmamaktadır. Bazı evlerde görülen ahşap sergen, kapı ve pencere üst hizalarında, ortalama 15 cm. genişliğindedir. Ahşap raf ise yalnızca üç evde görülmektedir. Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde tavanlar, evlerin farklı mekânlarında kaplamasız ya da ahşap kaplanmış olarak iki şekilde de görülmektedir. Tavanlar, sivri kemerler, C-S kıvrımlarla biçimlendirilmiş ahşap konsollarla desteklenen ahşap ana kirişler ya da ahşap makaslarla taşınmaktadır. Üzerlerine yerleştirilen çoğunlukla silindirik ahşap kirişler de kamıştan örülmüş hasır ya da yan yana dizilmiş ahşaplarla kapatılmıştır. Evlerin çoğunun Başoda, sofa ve çıkmalı odalarının tavanları, düzenli tekrarlar bindirmeli olarak dizilen ahşaplarla kaplanmışdır. Bazı evlerde yan yana sıralanan ahşapların birleşim derzleri ise profilli ince ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Evlerden iki tanesinin oda ve Başodalarının tavanları, ince ahşap çıtalarla geometrik biçimlerde

işlenerek süslenmiştir. Başoda tavanları ayrıca kare ve dikdörtgen biçim oluşturacak şekilde iki bölüme ayrılmıştır. Bazı evlerin ahşap kaplı tavanlarında çeşitli işlemlerle süslenmiş ahşap tavan göbeği de görülmektedir.

Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinde çoğunlukla mobilya donatısına rastlanmamakla birlikte günümüzde restore edilmiş ve işlevlendirilmiş olan bazı evlerde; sandık, dolap, şifonyer, sedir, kanepeler, yataklar, sandalyeler, masalar, sehpa ve ayna gibi donatılar dekor amaçlı olarak sergilenmektedir.

Yaptığımız araştırmalarımız ve çalışmalarımız sonucunda, Lefkoşa Suriçi tarihi sokak dokularını oluşturan ve Geleneksel Türk Evi karakteristiğine sahip evlerin iç mekân öğelerini oluşturan döşeme, duvar, tavan ve mobilyalarının gerek malzeme, gerekse düzenleme ve dekor olarak ortak özelliklere sahip olduğu ve böylece evlerin iç mekân öğelerinin karakteristik teşkil ettiği ortaya çıkmıştır.

Lefkoşa'daki Osmanlı Dönemi Türk mimarisi eserleri arasında önemli bir yere sahip olan ancak her geçen gün hızla tahrip ve yok olan Lefkoşa Geleneksel Türk Evlerinin, önemli bir kültür mirasımızı teşkil ettiği bilinci ile hassasiyetle korunmaları, uygun işlevlerle yaşatılmaları ve Lefkoşa Suriçindeki kent merkezinde yer alan zengin tarihi mozaik içerisinde, adanın turizmine katkı sağlayacak konuma getirilmeleri gerekmektedir. Kültürümüze sahip çıkmada bu önemli görev ise tüm Lefkoşalılarındır.

KAYNAKÇA

- Akın, N. (2001). Balkanlarda Osmanlı Dönemi Konutları. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Altan, Z. (2006). Gizemli Kıbrıs. Kıbrıs: Ateş Matbaacılık Ltd.
- Altınsapan, E., & Parla, C. (2004). Eskişehir Selçuklu ve Osmanlı Yapıları 1. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altun, A. (1971). Mardindeki Türk Devri Mimarisi. İstanbul: Gün Matbaası.
- Anonim. (1982). Kıbrıs'ta Türk Eserleri. Lefkoşa: K.T.F.D. Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü Yayını.
- Anonim. (1995). Twelve Traditional Cyprus Houses. Nicosia: Kailos Printers And Lithographers Ltd. Yayını.
- Arseven, C. (1983). Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Arseven, C. (tarihsiz). Türk Sanat Tarihi, VII. Fasikül. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Aytekin, O. (1999). Ortaçağ'dan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler. Ankara: Kültür Sanat Edebiyat Yayınları.
- Azezli, G. (2009). XIX. yüzyıl'da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekân Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Bağışkan, T. (2005). Kıbrıs'ta Osmanlı - Türk Eserleri. Lefkoşa: Kuzey Kıbrıs Müze Dostları Derneği Yayını.
- Bağışkan, T. (2018, Eylül 22). Eski Latin Başiskoposluk Sarayı. Yeni Düzen Gazetesi: <http://www.yeniduzen.com/eski-latin-baspikoposluk-sarayi-81008h.htm> adresinden alınmıştır.
- Bağışkan, T. (2017). Kıbrıs'tan Bir Felozof ile Bir Şekspir Mektebi Geçti. *Adres Dergisi*, 315, 32-37.
- Bektaş, C. (1987). Babadağ Evleri. İstanbul: Bektaş Mimarlık Mühendislik Yayınları.
- Bektaş, C. (1987). Kuşadası Evleri. İstanbul: Bektaş Mimarlık Mühendislik Yayınları.
- Bektaş, C. (1987). Şirinköy Evleri. İstanbul: Bektaş Mimarlık Mühendislik Yayınları.

- Bektaş, C. (1996). Akşehir Evleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bektaş, C. (1996). Türk Evi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dağlı, U. (1999). Kıbrıs Sokaklarında Mimariye Yaşama ve Çevreye Dair. Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları.
- Dündar, A. (1999). Kilitteki Osmanlı Devri Mimari Eserleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eldem, S. (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Eldem, S. (1961). Türk Evi Osmanlı Dönemi, Cilt I. İstanbul: Taç Vakfı Yayınları.
- Eldem, S. (1986). Türk Evi Osmanlı Dönemi, Cilt II. İstanbul: Taç Vakfı Yayınları.
- Eldem, S. (1987). Türk Evi Osmanlı Dönemi, Cilt III. İstanbul: Taç Vakfı Yayınları.
- Gögebakan, Y. (2015). Karakteristik bir değer olan Geleneksel Türk Evi'nin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar ve Bu Evlerin Genel Özellikleri. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 1(1), 41-55.
- Gök, Y., & Kayserili, A. (2014). Geleneksel Erzurum Evlerinin Kültürel Coğrafya perspektifinden İncelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(30), 175-216.
- Günay, R. (1989). Geleneksel Safranolu Evleri ve Oluşumu. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Günay, R. (1998). Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Gürkan, H. (2006). Dünkü ve Bugünkü Lefkoşa (3.baskı). Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- Hasol, D. (1993). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü (5.Baskı). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Hikmetağalar, H. (1996). Eski Lefkoşa'da Semtler ve Anılar. İstanbul: Marifet Yayınları.
- İmamoğlu, V. (1992). Geleneksel Kayseri Evleri. Ankara: Halkbank Kültür Yayınları.
- İnceoğlu, N. (tarihsiz). Geleneksel Türk Mimarisi. Denizli: Tasarım Yayın Grubu.

- Kahraman, B. (1997). Geleneksel Türk Odasında Ahşap İç Mimari Elemanları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karpuz, H. (1993). Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Kaya, G. (2010). Geleneksel Safranbolu Evlerinde Kapı Halka ve Tokmakları. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 341-369.
- Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği, Arşiv. (2019, Mayıs 18). <http://ktbb.org/v1/tarihsel-bilgi/> adresinden alındı.
- Kuban, D. (1995). Türk Hayat'lı Evi. İstanbul: Ziraat Bankası Kültür Yayınları.
- Kurukamçı, K. (2017). Osmanlı İmparatorluğunda Tüketim Alışkanlıklarının Değişimi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Küçükerman, Ö. (1973). Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Mekân Organizasyonu Açısından Odalar. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını.
- Küçükerman, Ö. (1991). Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi (4. Basım). İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Küçükerman, Ö. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Önal, M., & Çellek, S. (2018, Aralık 20). İç Anadolu'da Geleneksel Türk Evleri, Yapısal Özellikleri Yozgat ve Kırşehir Örneği. <http://www.researchgate.net/publication/311952444> adresinden alınmıştır.
- Paköz, E., & Tuncer, F. (2015). Geleneksel Maraş Evlerine bir Örnek: 'Gözlüklü Ali Evi'. *Megaron*, 10(1), 25-42.
- Sayan, Y. (1997). Uşak Evleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sözen, M. (2001). Türklerde Ev Kültürü. İstanbul: Türk Hava Yolları Yayınları.
- Sözen, M., & Eruzun, C. (1992). Anadolu'da Ev ve İnsan. İstanbul: Creative Yayıncılık ve Tanıtım Ltd. Şti.

- Sözen, M., & Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavramı ve Terimler Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tali, Ş. (2018, Kasım 7). Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme. <http://www.dergipark.gov.tr/download/article-file/31946> adresinden alınmıştır.
- T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği. (2016). Derviş Efendizade Mustafa Vakfı Konağı. T.C. *Lefkoşa Büyükelçiliği- Bülten*, 1(1), 3.
- Turkan, Z. (2007). Türk Evi Dünden- Bugüne. *Tasarım Dergisi*, 177, 72-75.
- Turkan, Z. (2008). Kıbrıs'ta iki Müze-Ev Derviş Paşa Konağı ve Saçaklı Ev. *Arredamento Mimarlık Dergisi*, 217, 124-127.
- Turkan, Z. (2008). Lefkoşa Tarihi Kent Dokusunda Sarayönü Meydanı Oluşumu ve Gelişimi. Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları.
- Turkan, Z. (2010). Kıbrıs'ta Türk Mimarisi: Lefkoşa'da XIX. yüzyıl Evleri ve Tarihi Sokak Doku. Türk Dünyası Mimarlık ve Şehircilik Kurultayı 2010/ Astana, Bilidiriler Kitabı III, (s. 279-286). içinde Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayını.
- Turkan, Z. (2017). Geleneksel Türk Evlerinde İç Mekân Tasarımı: Kıbrıs XIX. Yüzyıl Evleri örnekleme. *The Turkish Online Design, Art and Communication - Tojdac*, 7(3), 418-426.
- Turkan, Z. (2018). Kıbrıs'ta Osmanlı Dönemi XIX. yüzyıl Türk Evlerinde Bir Karakteristik: Cumba. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*. 7(1), 565-577.
- Uludağ, E. (2018, Ekim 12). <http://www.erhanuludag.com/tr/tekirdag-sarkoy-ilcesi-ucmakdere-koyu/> adresinden alınmıştır.
- Ünügüenalp, T. (1984). Geleneksel Türk Evinde İnsan Mekân İlişkileri Açısından Mekân Oluşumunu Etkileyen Faktörlerin Saptanmasında Kullanılacak Bir Yöntem Önerisi. Doktora Tezi. İstanbul: M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yenişehirlioğlu ve diğerleri. (2006). Mersin Evleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yıldırım, K., & Hidayetoğlu, M. (2006). Geleneksel Türk Evi Ahşap Tavan Süsleme Özelliklerinin ve Yapım Tekniklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir İnceleme.

Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu / International Symposium of Traditional.

- Yurdakul, Ç. (2007). Safranbolu Evlerinde İnsan Mekân-Donatı İlişkisinin İncelenmesi Üzerine Bir Deneme. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yüksel, N., & Yaz, Ü. (2016). Geç Dönem Tarihi Yozgat Evlerinde Görülen Ahşap Tavan Örnekleri. *XXI. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 5(15), 237-263.
- Yürekli, H., & Yürekli, F. (1998). Türk Evi. İstanbul: Yapı- Endüstri Merkezi Yayını.
- Yürekli, H., & Yürekli, F. (2005). Türk Evi Gözlemler - Yorumlar. İstanbul: Yapı - Endüstri Merkezi Yayını.

EKLER

Ek 1: 1881 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritasında Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri (Kitchner Map)
(K.K.T.C.) Şehir Planlama Dairesi'nden

Ek 2: Şubat 2009 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritasında Lefkoşa Geleneksel Türk Evleri
(Lefkoşa Türk Belediyesi'nden)

